

การสื่อสารที่มีผลต่อทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต และต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี

นางสาวศิริวรรณ สุรภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMUNICATION INFLUENCING ATTITUDE TOWARDS DEVELOPMENTAL ASSETS
AND NOT READY FOR PREGNANCY AMONG FEMALE TEENAGERS

Miss Siriwan Suraparp

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การสื่อสารที่มีผลต่อทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต และต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่น

โดย

นางสาวศิริวรรณ สุรภาพ

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. เฉลิมเกียรติ เพ็ญแก้ว)

ศิริวรรณ สุรภาพ : การสื่อสารที่มีผลต่อทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตและต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์
ของวัยรุ่นสตรี. (COMMUNICATION INFLUENCING ATTITUDE TOWARDS
DEVELOPMENTAL ASSETS AND NOT READY FOR PREGNANCY AMONG FEMALE
TEENAGERS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์,
159 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการ
สื่อสารกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต และทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี กลุ่มตัวอย่างที่
ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม
การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสื่อสาร เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของ
วัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร และเมื่อหาความสัมพันธ์เป็นรายสื่อ พบว่าสื่อบุคคลที่เป็นพ่อแม่
ญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนบ้าน มีความสัมพันธ์ กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ยกเว้นสื่อบุคคลที่เป็นเพื่อน
สำหรับสื่อมวลชน พบว่า โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับ
ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต
2. การสื่อสาร เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ
ต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร และเมื่อหาความสัมพันธ์เป็นรายสื่อ
พบว่าสื่อบุคคลที่เป็นพ่อแม่ และเพื่อน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ยกเว้นสื่อ
บุคคลที่เป็นญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนบ้าน สำหรับสื่อมวลชนพบว่า โทรทัศน์ นิตยสาร และ
อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ยกเว้น วิทยุและหนังสือพิมพ์
3. ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรี
ในเขตกรุงเทพมหานคร

ภาควิชา...การประชาสัมพันธ์

ลายมือชื่อนิติ.....

สาขาวิชา..นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา 2552

5184910428 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEYWORDS : COMMUNICATION / ATTITUDE / DEVELOPMENTAL ASSETS / NOT READY FOR PREGNANCY

SIRIWAN SURAPARP : COMMUNICATION INFLUENCING ATTITUDE TOWARDS DEVELOPMENTAL ASSETS AND NOT READY FOR PREGNANCY AMONG FEMALE TEENAGERS. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. UBOLWAN PREMSRIRAT,159 pp.

This survey research aimed at studying the correlation among communication influencing attitude towards developmental assets and not ready for pregnancy among female teenagers. Questionnaires were used to collect the data from 400 samples. Frequency, percentage, mean, Pearson's product moment correlation coefficient were employed for the analysis of the data. SPSS program was used for data processing.

The results of the study were as follows:

1. Communication of normal information was positively correlated with the attitude towards developmental assets among female teenagers. The findings suggested that parents, relative, teacher and neighbor were positively correlated with the attitude towards developmental assets among female teenagers excepted friend and all mass media included television, radio, newspaper, magazine and internet were positively correlated with the attitude towards developmental assets among female teenagers.

2. Communication of not ready for pregnancy information was negatively correlated with the attitude towards not ready for pregnancy among female teenagers. The findings suggested that parents and friend were negatively correlated with the attitude towards not ready for pregnancy among female teenagers excepted relative, teacher and neighbor and television, magazine and internet were negatively correlated with the attitude towards not ready for pregnancy among female teenagers excepted radio and newspaper.

3. The attitude towards developmental assets was negatively correlated with the attitude towards not ready for pregnancy among female teenagers.

Department : Public Relations.....

Student's Signature S. Suraparp

Field of Study : Development Communication.....

Advisor's Signature Ubolwan

Academic Year : 2009.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาและให้ความอนุเคราะห์แนวคิด ชี้แนะและติดตามด้วยความห่วงใย ตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง รวมทั้งได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ พัทธนี เสงี่ยมจรยา ที่ให้เกียรติเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.เฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว ที่ได้ให้เกียรติมาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ ทุกท่านได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ตรวจทานแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทุกท่านที่กล่าวมาเป็นอย่างสูง รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ต่างๆ อันเป็นรากฐานแห่งความรู้ที่สำคัญ ที่ผู้วิจัยสามารถนำประโยชน์ที่ได้รับมาใช้ประกอบในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์เกียรติคุณแพทย์หญิงชนิกา ตูจินดา ที่ได้กรุณาให้แนวทางและคำแนะนำในการศึกษาวิจัย นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้พัฒนาเครื่องมือวัดต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนไทย ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์เครื่องมือสำรวจต้นทุนชีวิตที่มีคุณค่านี้อีก ทั้งยังได้กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อีกมากมาย รวมถึงทีมงานแผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชน สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินีทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า และงานวิจัยนี้จะไม่สำเร็จลงได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความกรุณาในการตอบแบบสอบถามด้วยความตั้งใจและเต็มใจ ส่งผลให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยจะขอระลึกถึงพระสวาทคุณงามความดีที่ได้รับจากทุกท่านตลอดไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ปัญหำนำในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร.....	10
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ.....	35
แนวคิดเรื่องต้นทุนชีวิต.....	43
แนวคิดเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์.....	48
แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่นและวิถีชีวิตวัยรุ่น.....	52
แนวคิดเรื่องครอบครัว.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	65
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	70

	๗
การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง.....	70
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	71
ตัวแปรในการวิจัย.....	71
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	72
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล	75
เกณฑ์การวัดตัวแปร	75
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
การประมวลผลข้อมูล.....	79
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	80
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา.....	81
ส่วนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	99
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	114
สรุปผลการวิจัย.....	116
อภิปรายผล	120
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	143
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย	144
รายการอ้างอิง.....	146
ภาคผนวก.....	151
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	159

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	81
2	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนา.....	82
3	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศาสนา.....	82
4	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ.....	83
5	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....	83
6	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้(เป็ยเฉลี่ย)เฉลี่ยต่อเดือน.....	84
7	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการอยู่อาศัยในปัจจุบัน....	85
8	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพทางครอบครัว....	86
9	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไปจำแนกตามสื่อบุคคล.....	87
10	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไปจำแนกตามสื่อมวลชน.....	88
11	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครอบครัวจำแนกตามสื่อบุคคล.....	89
12	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครอบครัวจำแนกตามสื่อมวลชน.....	90
13	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังตัวตน.....	91
14	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังพลังครอบครัว.....	93
15	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังสร้างปัญญา.....	94
16	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม.....	95

ตารางที่

ญ
หน้า

17	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม ความคิดเห็นที่มีต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังชุมชน.....	96
18	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับการยอมรับที่มีต่อภาวะไม่พร้อม ตั้งครรภ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	97
19	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต.....	99
20	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต.....	100
21	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต.....	100
22	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังตัวตน.....	101
23	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังตัวตน.....	102
24	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังตัวตน.....	103
25	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังครอบครัว.....	104
26	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังครอบครัว.....	104
27	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังสร้างปัญญา.....	105
28	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังสร้างปัญญา.....	106
29	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม.....	107
30	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม.....	107

ตารางที่

๗
หน้า

31	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังชุมชน.....	108
32	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังชุมชน.....	108
33	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครอบครัว กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อม ตั้งครอบครัว.....	109
34	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคล เกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครอบครัวกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครอบครัว.....	109
35	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครอบครัวกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครอบครัว.....	110
36	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตกับทัศนคติต่อภาวะ ไม่พร้อมตั้งครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	111
37	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังตัวตนกับ ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	111
38	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลัง ครอบครัวกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	112
39	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังสร้าง ปัญญากับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	112
40	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังเพื่อน และกิจกรรมกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	113
41	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังชุมชน กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	113

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทในด้านการพัฒนาเป็นอย่างมาก ประเทศไทยก็เช่นเดียวกับทุกประเทศทั่วโลกที่ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งเทคโนโลยีการสื่อสารความเร็วสูง ทำให้เกิดการสื่อสารอย่างไร้พรมแดนและไร้ขอบเขตการควบคุม การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารของโลกสมัยใหม่แพร่กระจายสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาทั้งในด้านความเจริญและความเสื่อมไปพร้อมๆกัน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ด้านวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของความเจริญ การไหลเข้าของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาครอบงำวิถีชีวิตของคนไทย โดยผ่านสื่อประเภทต่างๆ ทำให้เกิดค่านิยมใหม่ๆในสังคม โดยกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มากที่สุดก็คือวัยรุ่น เกิดกระแสการบริโภคนิยมเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก ส่งผลให้มีค่านิยมและบรรทัดฐานที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการแต่งกาย ความเป็นอยู่ การรับประทานอาหาร ค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยเฉพาะค่านิยมของการอยู่ก่อนแต่ง เกิดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์แบบเสรีและก่อนวัยอันควร ตามมาด้วยปัญหาความไม่พร้อมตั้งครรภในกลุ่มวัยรุ่นสตรีที่กำลังทวีความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ กลายเป็นปัญหาสำคัญในสังคมปัจจุบันและมีแนวโน้มมากขึ้นทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก

หลายประเทศทั่วโลกได้หันมาให้ความสนใจในเรื่อง ปัญหาไม่พร้อมตั้งครรภในกลุ่มวัยรุ่นสตรี โดยพบว่าปัจจัยภายนอกที่เป็นสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งก็คือ ปัจจัยทางด้านการสื่อสาร ได้แก่ การเปิดรับข่าวสาร และความบ่อยครั้งที่ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคลและสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของวัยรุ่นสตรี อย่างไรก็ตามพบว่าปัญหานี้ก็ไม่ได้เกิดขึ้นกับวัยรุ่นสตรีทุกคน ทั้งนี้เพราะแต่ละคนมีปัจจัยพื้นฐานที่เรียกว่า “ต้นทุนชีวิต” ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นภูมิคุ้มกันที่แตกต่างกัน และก็ยังขึ้นอยู่กับว่าวัยรุ่นสตรีเหล่านั้นมีทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของตนเองอย่างไรอีกด้วย ต้นทุนชีวิตที่กล่าวนี้ได้แก่ ครอบครัว ชุมชนที่อยู่อาศัย โรงเรียนและเพื่อน ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ สังคม สติปัญญาของวัยรุ่นสตรี

ต้นทุนชีวิต หากพิจารณาเฉพาะคำว่าต้นทุน ในทางธุรกิจต้นทุนก็คือสิ่งที่เราลงทุนลงแรง ไม่ว่าจะเป็นทุนด้านเวลา ทุนด้านวัตถุดิบ ทุนที่เป็นตัวเงินหรือต้นทุนด้านความคิด และจบลงที่

กำไร ขาดทุน หรือเสมอตัว แต่ในมิติของการดำเนินชีวิต ต้นทุนในที่นี้มีความหมายที่แตกต่างออกไป ซึ่งนายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้พัฒนาเครื่องมือวัดต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยเพื่อช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม กล่าวว่า “ โดยธรรมชาติแล้ว คนทุกคนเกิดมามีต้นทุนชีวิตในระดับหนึ่ง และจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามสภาวะแวดล้อมของการเลี้ยงดู มากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไปขึ้นกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สถานะทางสังคมของครอบครัว ในบางครั้งต้นทุนชีวิตก็อาจถูกบั่นทอนให้ลดน้อยลงได้เช่นกัน ต้นทุนชีวิตสามารถสร้างและสะสมได้ตั้งแต่วัยเยาว์ โดย เริ่มที่ครอบครัว สิ่งแวดล้อม และจากชุมชน ตั้งแต่สายใยความรักความอบอุ่นของพ่อแม่ที่ส่งผ่านมายังลูกตั้งแต่อยู่ในครรภ์ พัฒนามากขึ้นเรื่อยๆ โดยผ่านกระบวนการการเลี้ยงดู สะสมเป็นความรัก ความอบอุ่น อย่างค่อยเป็นค่อยไปที่ละน้อย หล่อหลอมจนกลายเป็นต้นทุนชีวิตที่มากขึ้นแตกต่างกันไปในแต่ละคน ถ้าเด็กและเยาวชนมีต้นทุนชีวิตที่ไม่แข็งแรงจะก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหามากมาย เพราะโลกยุคปัจจุบันได้สร้าง ความเป็นวัตถุณียมมากขึ้น มนุษย์ต้องแย่งกันอยู่ แย่งกันกิน แย่งกันเรียน แย่งกันทำมาหากิน ทำให้คนรุ่นใหม่เลี้ยงลูกแบบเครื่องจักร เครื่องยนต์ ขาดความเอื้ออาทร ความเข้าใจทางด้านพัฒนาการ สร้างความคาดหวังมากเกินไปจนกลายเป็นจริงจนเกิดเป็นความเครียด เด็กๆ คร่ำ เกร่งกับการเรียน ผู้ใหญ่คร่ำ เกร่งกับการทำงานหาเงิน คุณค่าที่จำเป็นต่อการมีชีวิตที่ดีถูกบั่นทอนโดยไม่รู้ตัว คนไหนโชคดีเกิดมาท่ามกลางครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่อบอุ่น มีความเข้าใจอกเข้าใจกัน ต้นทุนชีวิตก็จะพัฒนาเพิ่มพูนเป็นทุนที่เข้มแข็ง คนไหนโชคไม่ดีเกิดมาท่ามกลางความขัดสนด้วยโอกาสเติบโตในสังคม สิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้สิ่งที่ดี ต้นทุนชีวิตก็จะค่อยๆ ถูกบั่นทอนลดลงไปเรื่อยๆ สำหรับในต่างประเทศ มีหลายประเทศได้ให้ความสำคัญในเรื่องกลยุทธ์การสร้างต้นทุนชีวิตของเยาวชน โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนด 40 ดัชนีชี้วัดต้นทุนชีวิตของเยาวชนขึ้นมาพร้อมกับการสร้างเทคนิคให้ผู้ดูแลเยาวชนมีทักษะในการเพิ่มประสิทธิภาพให้เยาวชนผ่านเกณฑ์ให้มากที่สุด ได้รับความนิยมนกัน อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ”

จากการประชุมวิชาการ การพัฒนาสติปัญญาเด็กไทย ประจำปี 2552 เรื่อง “ พลังพ่อแม่ พลิกวิกฤตสู่โอกาส ” ซึ่งกรมสุขภาพจิตจัดขึ้นเป็นปีที่ 6 ระหว่างวันที่ 4-5 มิถุนายน 2552 ที่โรงแรมปรี๊นท์พาเลซ กรุงเทพมหานคร เพื่อให้บุคลากรด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา และการพัฒนาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครองและเครือข่าย ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดทางปัญญาและอารมณ์ของเด็กไทย ได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ นายมานิต นพอมรบดี รัฐมนตรีช่วยว่าการ

กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า “ ผลสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทยล่าสุดในปี 2551 พบว่า เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมด้านร้ายสะสมมากขึ้น เช่น ตั้งครรภ์ตั้งแต่เป็นวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 19 ปี ขาดความพร้อมในการเลี้ยงดูลูก ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมา มีเด็กกระทำผิดถูกส่งเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กมากขึ้น จากประมาณ 40,000 ราย ในปี 2550 เป็น 42,102 ราย ในปี 2551 จากคดีลักทรัพย์ ยาเสพติด การทำร้ายร่างกายเป็นส่วนใหญ่นี้ และยังมีปัญหาเสพติดสื่อ เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต รวมทั้งมีความเครียดสูงและหนีเรียน ขณะที่พ่อแม่ผู้ปกครองก็ถูกกดดันจากปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอาจซ้ำเติมให้สถานการณ์ยิ่งรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในปีนี้ได้ให้กรมสุขภาพจิต จัดทำแบบสำรวจต้นทุนชีวิตของเด็กวัยเรียนเพื่อเป็นเครื่องมือวัดต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยว่ามีมากน้อยเพียงใด ยังมีส่วนใดที่ยังบกพร่องและต้องแก้ไขเครื่องมือดังกล่าวเป็นการทำงานเชิงรุก คือเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กวัยเรียนมากกว่าการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ซึ่งที่ผ่านมาการแก้ปัญหา มักใช้ลักษณะระงับเหตุชั่วคราว และจะนำข้อมูลไปวางกลยุทธ์ในการส่งเสริมต้นทุนชีวิตที่ดีให้แก่เด็กมั่นใจว่าจะสามารถยุติปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับเด็กและความรุนแรงทางสังคมได้” (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2552)

จากการประชุมดังกล่าว เป็นแค่เพียงส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าภาครัฐได้ให้ความสนใจกับปัญหาของวัยรุ่นที่กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกวัน โดยได้พยายามกำหนดกลยุทธ์และหาช่องทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในหลากหลายรูปแบบ การสำรวจต้นทุนชีวิตเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมต้นทุนชีวิตที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนไทย มีลักษณะเป็นการทำงานเชิงรุกมากขึ้น และหนึ่งในปัญหาที่สำคัญที่ภาครัฐให้ความสำคัญก็คือ การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีที่อายุต่ำกว่า 19 ปี ขาดความพร้อมในการเลี้ยงดูลูกที่เรียกว่าท้องไม่พร้อม จนทำให้เกิดเป็นปัญหาสังคมตามมาอีกมากมาย ซึ่งสาเหตุของปัญหาดังกล่าวอาจเกิดมาจากปัจจัยต่างๆ มากมาย เช่น จากการขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ จากสถาบันการศึกษา หรือจากคนที่ไว้วางใจ ทำให้ต้องไปหาความรักจากข้างนอก ประกอบกับสาเหตุทางกายภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายทางด้านจิตใจ และอารมณ์ที่ทำให้วัยรุ่นสตรีต้องมีการปรับตัวอย่างมาก รวมไปถึงปัจจัยทางด้านการสื่อสาร และปัจจัยทางด้านต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรีแต่ละคน เป็นต้น

ปัญหาไม่พร้อมตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น ไม่ใช่ปัญหาเฉพาะของสังคมไทยเท่านั้นแต่เป็นปัญหาในระดับโลก พบว่า ประเทศอังกฤษมีอัตราการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นสูงที่สุดในกลุ่มสหภาพยุโรป จากข้อมูลปี 2549 ระบุว่า ในจำนวนผู้หญิงอายุ 15-19 ปี ทั้งหมด 1,000 คน จะมีผู้หญิงตั้งครรรภ์ 26.7 คน ส่วนสหรัฐอเมริกาการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นเข้าขั้นวิกฤตคือ 41.9 ต่อ 1,000 คน ถือว่าสูงที่สุดในกลุ่ม

ประเทศพัฒนาแล้ว โดยได้มีการศึกษาคำนวณออกมาเป็นตัวเลขในแต่ละปีคือ 6,900 ล้านเหรียญสหรัฐไปกับปัญหานี้ ส่วนสถิติในประเทศไทย นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี หัวหน้าคลินิกเพื่อนวัยทีน สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี กล่าวว่า จากข้อมูลของ UNICEF ในปี 2546 พบว่า ค่าเฉลี่ยวัยรุ่นไทยที่คลอดลูกอยู่ที่ 70 ต่อ 1,000 คนของหญิงวัย 15-19 ปี แต่ในปี 2551 เพิ่มขึ้นเป็น 90 ต่อ 1,000 คน หรือวันละเกือบ 200 คน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วทวีปเอเชียอยู่ที่ 56 ต่อ 1,000 คน ของหญิงวัย 15-19 ปี และค่าเฉลี่ยทั่วโลกอยู่ที่ 65 ต่อ 1,000 คน ของหญิงวัย 15-19 ปี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552)

นายแพทย์ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา อธิบดีกรมอนามัย ได้เปิดเผยในการแถลงข่าว “วัยรุ่นวัยรัก” เมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2552 ณ ห้องประชุมกำธร สุวรรณกิจ อาคาร 1 ชั้น 1 กรมอนามัย ว่า “จากข้อมูลการเกิดของกระทรวงสาธารณสุข พบการตั้งครรภ์และคลอดในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ในปี 2547 จำนวน 152,562 คน จากจำนวนการคลอดทั้งหมด 822,572 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 และปี 2550 จำนวน 155,978 คน จากจำนวนการคลอดทั้งหมด 811,384 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 โดยกรมอนามัยมีนโยบายที่จะดำเนินการลดอัตราการตั้งครรภ์ในสตรีที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ให้ต่ำกว่าร้อยละ 10 ผลการสำรวจยังชี้ให้เห็นว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องเพศศึกษา ส่วนใหญ่วัยรุ่นได้รับจากครู อาจารย์ ร้อยละ 69.7 อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 58.8 และโทรทัศน์ ร้อยละ 53.9 โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต พบว่าวัยรุ่น ร้อยละ 60.5 ต้องการให้มีข้อมูลเรื่องเพศศึกษา และร้อยละ 46.1 ต้องการให้สถานบริการของรัฐจัดเป็นศูนย์ให้คำปรึกษาเรื่องเพศศึกษา (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2552)

รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงสุวรรณา เรืองกาญจนเศรษฐ์ รองคณบดีฝ่ายพัฒนาคุณภาพและผู้อำนวยการศูนย์การแพทย์สิริกิติ์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีกล่าวว่า “ประเทศไทยมีการคลอดบุตรของแม่วัยรุ่น สูงถึงวันละ 140 ราย หรือประมาณ ปีละ 50,000 ราย แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่กำลังรุนแรง แม่วัยรุ่นมีปัญหาด้านภาวะอารมณ์ไม่มั่นคง มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดภาวะซึมเศร้า เครียดเพราะปกปิดผู้ปกครอง ปัญหาเรื่องการเรียน การทำแท้ง รวมถึงการฆ่าตัวตาย ”

แพทย์หญิงจิราภรณ์ ประเสริฐวิทย์ อาจารย์ประจำภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์รามาธิบดี เปิดเผยว่า “ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นปัจจุบันคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 20-30 ของการตั้งครรภ์ทั้งหมด และเป็นร้อยละ 19 ของวัยรุ่นอายุระหว่าง 15-19 ปี ที่มีเพศสัมพันธ์แล้ว

ในจำนวนนี้ ร้อยละ 80 เป็นการตั้งครรภ์แบบไม่ตั้งใจ ร้อยละ 30 นำไปสู่การทำแท้ง ทั้งนี้ บุตรที่คลอดออกมาร้อยละ 10 จะถูกทิ้งไว้ในโรงพยาบาลที่คลอดเฉลี่ยคือประมาณวันละ 2.61 คนต่อประชากรแสนคน จึงก่อให้เกิดภาวะทางสังคมขึ้นมาอีกด้วย ตัวเลขการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นน่าตกใจสูงถึง 70 คนต่อประชากร 1,000 คน ขณะที่ประเทศอย่างญี่ปุ่น เกาหลี หรือแม้แต่จีน มีอัตราส่วนของแม่วัยรุ่นเพียง 4-5 คน ต่อประชากร 1,000 คน ประเทศไทยติดอันดับกลุ่มเดียวกับอินเดีย บังกลาเทศ ซึ่งมีประชากรมากกว่าเราหลายเท่า และเมื่อเปรียบเทียบในประเทศในเอเชียที่มีการเปิดกว้างเรื่องเพศสัมพันธ์ ประเทศไทยมีอัตราการตั้งครรภ์สูงกว่ามาก ที่น่าตกใจที่สุดคือ ขณะนี้พบเด็กที่มาคลอดบุตรด้วยวัยเพียง 11 ปี เมื่อถามเรื่องการตั้งครรภ์ เด็กยังไม่รู้เรื่องอะไรเลยแต่มีเพศสัมพันธ์กับเด็กด้วยกัน โดยไม่ได้คิดถึงเรื่องการทำแท้ง เพราะยังไม่เคยมีประจำเดือน มาหาหมอ ยังไม่รู้เลยว่าตัวเองท้องแล้ว แสดงว่าตกไข่ครั้งแรกก็ท้องเลยทุกอย่างที่ประจำเดือนยังไม่เคยมีด้วยซ้ำ ” (สื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน, 2551)

พญ.วราพร พันธุมโกมล กุมารแพทย์คลินิกตั้งครรภ์ในแม่วัยรุ่น รพ.รามาธิบดี กล่าวว่า “ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่กำลังมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ปัจจุบันพบว่า ประเทศไทยมีการคลอดบุตรของแม่วัยรุ่นสูงถึงวันละ 140 ราย ถือเป็นตัวเลขที่สูงมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชากรกลุ่มนี้ ซึ่งเยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการที่จะพัฒนาประเทศ และเป็นวัยที่ควรจะต้องศึกษา หากวัยรุ่นตั้งครรภ์ในช่วงอายุนี้อาจทำให้เกิดผลกระทบที่ตามมาทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ทั้งนี้หากวัยรุ่นไม่มีความพร้อมในการดูแลสุขภาพตนเองทั้งในระหว่างตั้งครรภ์ และหลังคลอดซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตของเด็กทารกลดลง ด้านสภาวะอารมณ์ของแม่วัยรุ่นพบว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะซึมเศร้า ภาวะเครียด ซึ่งนำไปสู่ปัญหาต่างๆ เช่น การปกปิดไม่ให้ผู้ปกครองทราบ เรื่องเรียน ภาวะการเงิน การทำแท้ง หรือฆ่าตัวตาย เนื่องจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การทำแท้งไม่ถูกต้องอาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ในด้านสังคม แม่วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสกลับไปเรียนต่อ ต้องออกจากโรงเรียนหรือออกจากงาน ไม่มีอาชีพ ขาดรายได้ นำไปสู่ภาวะครอบครัวไม่ดี หย่าร้างสูง ทารกถูกทอดทิ้ง ทารุณกรรม ส่งผลต่อการเกิดความก้าวร้าวและก่อปัญหาให้กับสังคม ” (คมชัดลึกออนไลน์, 2551)

จากสถานการณ์และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นสตรีของไทย โดยเฉพาะภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ในปัจจุบัน ถือเป็นวิกฤติทางสังคมที่ต้องเร่งหาทางแก้ไขปัญหาโดยเร็วที่สุด เพราะมีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาอีกมากมาย จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องหันหน้ามาช่วยกันแก้ไข เพื่อหยุดวงจรของปัญหาในเชิงรุก โดยเริ่มต้นจากการ

ค้นหาปัจจัยที่อาจนำวัยรุ่นสตรีไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นสตรี โดยเลือกศึกษากลุ่มวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยทางด้านการสื่อสาร ทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิต ทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ว่าเป็นอย่างไร และหาความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สามารถนำมาใช้ในการวางกลยุทธ์ ปรับปรุงแนวทางและมาตรการต่างๆ ในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิตที่ดี และสามารถนำมาใช้ในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์สร้างภูมิคุ้มกัน ให้แก่วัยรุ่นสตรีอย่างเหมาะสม เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถลดพฤติกรรมเสี่ยง ยุติปัญหาไม่พร้อมตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสตรีไทย และความรุนแรงในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสื่อสาร ทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิต ทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการสื่อสารกับทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการสื่อสารกับทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิตกับทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัญหานำในการวิจัย

1. การสื่อสาร ทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิตและทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ เป็นอย่างไร
2. การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครหรือไม่ อย่างไร
3. การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครหรือไม่ อย่างไร
4. ทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิตมีความสัมพันธ์กับทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครหรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานในการวิจัย

1. การสื่อสารมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร
2. การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับ ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร
3. ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษาวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุระหว่าง 13-21 ปี เพื่อศึกษาถึงการสื่อสาร ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต และทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ และหาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตและทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ และความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการออกแบบการวิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการหลัก

นิยามศัพท์

การสื่อสาร หมายถึง ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทต่างๆ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย โดยในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน และเพื่อนบ้าน จากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไปและข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

ทัศนคติ หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึก ความคิดเห็น ความโน้มเอียงของจิตใจที่มีต่อเรื่องราว สิ่งแวดล้อม สถานการณ์ต่างๆ หรือประสบการณ์ที่ได้รับหรือเกิดจากการเรียนรู้ ที่มีอิทธิพลต่อ ความคิด อาจเป็นความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือรู้สึกเฉยๆ แนวโน้มความชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล ที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้

ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ทักษะของวัยรุ่นสตรีที่มีต่อต้นทุนชีวิตของตนเอง ที่แบ่งออกเป็น ต้นทุนภายในและต้นทุนภายนอก อันประกอบด้วย พลังต่างๆ 5 พลัง ได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม พลังชุมชน และทัศนคติของวัยรุ่นสตรีที่มีต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีที่เป็นปัญหาทางสังคมในปัจจุบัน

ต้นทุนชีวิต หมายถึง ต้นทุนขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาการทางด้านจิตใจ สังคม และสติปัญญาของวัยรุ่นสตรี ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงบวกด้านจิตใจ ที่จะหล่อหลอมให้วัยรุ่นสตรีเติบโตและดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง เกิดขึ้นจากการเลี้ยงดูและปลูกฝังของครอบครัวและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เยาว์วัย โดยแบ่งเป็น 2 หมวดใหญ่ คือ หมวดต้นทุนชีวิตภายนอก (External Assets) และหมวดต้นทุนชีวิตภายในตัวบุคคล (Internal Assets) ประกอบด้วย พลังต่างๆ 5 พลัง ได้แก่

1. พลังตัวตน เป็นพลังคุณค่าในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง และพลังการสร้างทักษะชีวิต
2. พลังครอบครัว เป็นพลังความรัก ความเอาใจใส่ วินัยและการมีชีวิตที่เป็นแบบอย่าง มีการติดตามและช่วยเหลือที่เหมาะสมเชิงบวก มีปียวาจาในบ้าน มีความอบอุ่นและปลอดภัย
3. พลังสร้างปัญญา เป็นพลังความมุ่งมั่นในการเพิ่มพลังปัญญา ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริม ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. พลังเพื่อนและกิจกรรม เป็นพลังการทำกิจกรรมในหมู่เพื่อนๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน เกิดวินัยในหมู่เพื่อน
5. พลังชุมชน เป็นพลังของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทร มีความเข้าใจ เป็นมิตรไมตรี มีวินัยและเป็นแบบอย่างที่ดี มีปียวาจา มีจิตอาสา มีความอบอุ่น ความปลอดภัย ภายในชุมชนและมีกิจกรรมร่วมกัน

ภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ หมายถึง การตั้งครรภ์ที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ของวัยรุ่นสตรี หรือจากปัญหาความรุนแรงในสังคม ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมหรือการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เกิดภาวะซึมเศร้า ภาวะเครียด ต้องออกจากโรงเรียน ไม่มีโอกาสกลับไปเรียนต่อ หรือออกจากงาน ไม่มีอาชีพ ขาดรายได้ นำไปสู่ปัญหาภายในครอบครัว การหย่าร้าง การทำแท้ง ทารกถูกทอดทิ้ง ทารกถูกรุม ส่งผลต่อ

การเกิดความก้าวร้าว และก่อปัญหาให้กับสังคม ในงานวิจัยนี้ จะศึกษาภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ที่เป็นการตั้งครรภ์ที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

วัยรุ่นสตรี หมายถึง สตรี ที่มีอายุระหว่าง 13- 21 ปี ที่พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งตามหลักจิตวิทยาวัยรุ่น ได้แบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นออกเป็น

1. วัยรุ่นตอนต้น (early adolescence) อายุ 13-15 ปี
2. วัยรุ่นตอนกลาง (middle adolescence) อายุ 16-18 ปี
3. วัยรุ่นตอนปลาย (late adolescence) อายุ 19-21 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยที่ได้ จะสามารถนำมาใช้ในการวางแผนการสื่อสารเพื่อการรณรงค์ให้เห็นถึงความสำคัญของต้นทุนชีวิต ที่มีอิทธิพลต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี ที่กำลังเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยในปัจจุบัน
2. ผลการวิจัยที่ได้จะทำให้ทราบถึง ทักษะคติของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อต้นทุนชีวิต เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการเป็นปัจจัยสร้างภูมิคุ้มกัน ช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี
3. ผลการวิจัยที่ได้ สามารถนำมาวิเคราะห์ และวางแผนเพื่อนำไปสู่การสร้างแนวทางปฏิบัติกรในรูปแบบต่างๆในการสร้างภูมิคุ้มกันให้วัยรุ่นสตรีต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษา “การสื่อสารที่มีผลต่อทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต และต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
3. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร
4. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
5. แนวคิดเรื่องต้นทุนชีวิต
6. แนวคิดเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์
7. แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่นและวิถีชีวิตวัยรุ่น
8. แนวคิดเรื่องครอบครัว
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

การสื่อสาร คือ กระบวนการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งว่าผู้รับสารโดยผ่านสื่อ (ปรมะ สตะเวทิน, 2533)

คำว่า การสื่อสาร “communication” มาจากศัพท์ภาษาลาตินว่า communis ซึ่งหมายถึงร่วม (common)” เมื่อเราทำการสื่อสารก็หมายถึงว่า เรากำลังสร้างความพยายามร่วมกันในบางสิ่งบางอย่างกับใครคนใดคนหนึ่ง นั่นคือ เราพยายามแลกเปลี่ยนข่าวสารความคิด หรือทัศนคติ (Wilbur Schramm, 1973) การสื่อสารเป็นพื้นฐานของกระบวนการทางสังคมของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์นั้นต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคม โดยเริ่มจากสังคมขนาดเล็กในระดับครอบครัว จนกระทั่งการรวมตัวเป็นสังคมขนาดใหญ่ ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่ามนุษย์คือสัตว์สังคมที่มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มนุษย์จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยการสื่อสารเป็นปัจจัยพื้นฐานในการติดต่อสื่อสาร เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันของคนในสังคม ตลอดจนการใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสร้างกฎระเบียบเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และเมื่อไรก็ตามที่เรา

ทำการศึกษาดังกล่าวถึงการติดต่อสื่อสารเมื่อนั้น ก็หมายความว่าเรากำลังศึกษาดังคนซึ่งมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่างๆเป็นองค์กร เป็นสังคมและมีอิทธิพลต่อกันและกัน รวมทั้งมีการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงสู่กันและกัน

สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร

ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ เป็นช่องทางที่ผู้ส่งสาร ใช้ส่งผ่านข้อมูลที่ต้องการจะสื่อไปยังผู้รับสารในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสาร การที่จะให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นจะต้องเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการสื่อสาร และต้องสอดคล้องกับการรับรู้ของผู้รับสาร การเลือกใช้สื่อหรือช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม จะทำให้การสื่อสารบรรลุประสิทธิภาพ

สื่อ (media) ความหมายอย่างแคบ คือ ช่องทางข่าวสาร (channel) ซึ่งอาจจะเป็นคำพูด ตัวอักษรหรืออย่างอื่น (Wilbur Schramm, 1973) ส่วนในความหมายอย่างกว้างนั้น สื่อหมายความถึงช่องทางข่าวสาร (channel) และแหล่งข่าวสาร (source) หรือบางครั้งก็หมายความรวมถึงข่าวสาร (message)

สื่อ (media) คือทุกสิ่งทุกอย่างที่จะไปสู่ผู้รับ (audience) เช่น เมื่อพูดว่า “ สื่อมวลชน (mass media)” นั้นตามปกติมิได้หมายความเฉพาะช่องทางข่าวสาร (ทวาริตน์ เชิดชัย, 2537) กระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆองค์ประกอบ โดยเฉพาะสื่อ หรือที่เรียกอีกอย่างว่า ช่องทางการสื่อสาร ซึ่งได้แก่ สื่อมวลชนและสื่อบุคคล

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

การเปิดรับข่าวสารเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ทำให้เกิดรูปแบบและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย สื่อจึงเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ อย่างไรก็ตาม การเปิดรับข่าวสารต่างๆ ก็ย่อมมีกระบวนการเลือกสรร (selective processes) แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทักษะ ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกันของแต่ละบุคคล ซึ่ง Klapper (อ้างถึงใน ปรมะ สตะเวทิน, 2539) ได้กล่าวถึงกระบวนการเลือกสรรว่า ประกอบด้วย

1. การเลือกรับและการเลือกใช้ (selective exposure) บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารต่างๆ ตามความสนใจและความต้องการ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของตน

2. การเลือกให้ความสนใจ (selective attention) นอกจากบุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจต่อข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของบุคคลนั้นๆ ในขณะเดียวกันก็พยายามหลีกเลี่ยงการรับข่าวสารที่ขัดต่อทัศนคติหรือความเชื่อดั้งเดิม ทั้งนี้ เพราะการได้รับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความรู้สึกของเขา จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ

3. การเลือกรับรู้และตีความหมาย (selective perception and selective interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว ผู้รับสารอาจมีการเลือกรับรู้และเลือกตีความสารที่ได้รับด้วย ตามประสบการณ์ของแต่ละคน ผู้รับสารจะมีการตีความข่าวสารที่ได้รับมาตามความเข้าใจของตนเอง หรือตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ และแรงจูงใจของตนเองในขณะนั้น

4. การเลือกจดจำ (selective retention) หลังจากที่บุคคลเลือกให้ความสนใจเลือกรับรู้และรับข้อความข่าวสารไปในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตนแล้ว บุคคลยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารในส่วนที่ต้องการจำไว้เป็นประสบการณ์ ในขณะเดียวกันก็มักจะลืมข่าวสารที่ไม่ตรงกันกับความสนใจของตนเอง

Merrill and Lowenstein (อ้างถึงใน ชวรัตน์ เชิดชัย, 2537) กล่าวว่า ผู้รับข่าวสารแต่ละบุคคลจะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และข่าวสารที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะและปัจจัยที่แตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากปัจจัยพื้นฐานหลายประการ ได้แก่

1. ความเหงา เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาโดยตรงที่ว่า ปกติคนเราจะไม่ชอบที่จะอยู่ตามลำพัง เนื่องจาก เกิดความรู้สึกสับสน วิตกกังวล หวาดกลัว และการเมินเฉยจากสังคม จึงชอบหรือพยายามที่จะรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์กับผู้อื่นเท่าที่โอกาสจะอำนวยให้ เมื่อไม่สามารถจะติดต่อสังสรรค์กับบุคคลได้โดยตรง สิ่งที่ดีที่สุดคือการได้อยู่กับสื่อต่างๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร และแท้จริงคนบางส่วนพอใจที่จะอยู่กับสื่อมวลชนมากกว่าที่จะอยู่กับบุคคลด้วยซ้ำ เพราะสื่อมวลชนเป็นเพื่อนแก้เหงาที่ไม่สร้างแรงกดดันในการสนทนาหรือทางสังคมให้แก่ตนเอง

2. ความอยากรู้อยากเห็น ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นคุณสมบัติของมนุษย์ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงถือเอาความอยากรู้อยากเห็นเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งในการเสนอข่าว ปกติมนุษย์อยากรู้อยากเห็นโดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่สุดไปจนถึงสิ่งที่ห่างจากตนเองมากที่สุด

ตามลำดับ และไม่ว่าสิ่งที่สนองความอยากรู้อยากเห็นนั้นจะเกิดจากวัตถุ สิ่งของ ความคิดหรือการกระทำของเพื่อนบ้านหรือเพื่อนร่วมโลก ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ นอกเหนือจากที่เกิดขึ้นใกล้ชิดกับตนเองมากที่สุดแล้ว คงไม่มีอะไรดีกว่าสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะว่าสิ่งเหล่านั้นจะมีผลกระทบต่อตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมเท่านั้น แต่เป็นความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่ต่างๆ เช่น สาเหตุของเหตุการณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น รวมทั้งผลกระทบซึ่งอาจจะเกิดขึ้นกับตนเองหรือผู้อื่นอีกด้วย

3. ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง (self aggrandizement) โดยพื้นฐานมนุษย์เป็นผู้ที่เห็นแก่ตัวในฐานะที่เป็นผู้รับข่าวสาร จึงต้องการแสวงหาและให้ข่าวสารบางอย่าง ที่จะใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อช่วยให้ความคิดของตนเองบรรลุผล เพื่อให้ข่าวสารที่ได้มาเสริมสร้างบารมี เพื่อให้ได้ข่าวสารที่จะช่วยให้ตนเองได้รับความสะดวกสบาย รวมทั้งทำให้ได้ข่าวสารที่ทำให้ตนเองเกิดความสนุกสนานบันเทิง ข่าวสารเหล่านี้ไม่ว่าจะให้คุณในทางปฏิบัติ ทางจรรยาบรรณจิตใจหรือแม้ทางความคิด ก็สามารถจะหาได้จากสื่อมวลชนเป็นส่วนใหญ่

4. ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนโดยทั่วไป นอกจากองค์ประกอบเกี่ยวกับอายุ เพศ การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หรือองค์ประกอบอื่นที่ไม่สามารถเห็นเด่นชัด เช่น ทักษะสติ ความคาดหวัง ความกลัว ฯลฯ จะมีอิทธิพลในการใช้สื่อแล้ว สื่อมวลชนแต่ละอย่างก็มีลักษณะเฉพาะ ที่ผู้รับสารแสวงหาและที่ได้ประโยชน์ไม่เหมือนกัน ลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละอย่างจึงมีส่วนที่ทำให้ผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีจำนวนและองค์ประกอบที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะว่าผู้รับข่าวสารแต่ละคนย่อมจะหันเข้าหาลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อ ที่จะสนองความต้องการและทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

อย่างไรก็ตาม ทุกคนมีธรรมชาติที่จะเปิดรับข่าวสารตลอดเวลา เพียงแต่จะเปิดรับสื่อใดอย่างไหน ก็ด้วยปัจจัยที่กำหนด คือ

1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล มีแนวคิดว่าคนเราแต่ละคนมีความแตกต่างเฉพาะตัวบุคคลอย่างมากในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับสติปัญญา ความคิด ทักษะสติ ตลอดจนกระบวนการของการรับรู้ การเรียนรู้ การจูงใจ

2. ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากคนเรามักจะยึดติดกับกลุ่มสังคมที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง (reference group) ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใดๆ ก็

ตาม นั้นคือ มักจะคล้อยตามกลุ่มในแง่ความคิด ทศนคติ และพฤติกรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบการสื่อสาร เชื่อว่า ลักษณะต่างๆ ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ทำให้เกิดความคล้ายคลึงของการเปิดรับเนื้อหาของการสื่อสาร รวมถึงการตอบสนองต่อเนื้อหาดังกล่าวไม่แตกต่างกันด้วย

นอกจากนี้ ในการเลือกรับข่าวสารต่างๆ ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการเลือกสรรของมนุษย์ตามที่ Wilbur Schramm (1973) ได้กล่าวไว้ คือ

1. ประสบการณ์ เนื่องจากผู้รับสารย่อมมีประสบการณ์เกี่ยวกับข่าวสาร วัตถุประสงค์ของ ฯลฯ แตกต่างกันไป ประสบการณ์จึงเป็นตัวแปรที่ทำให้ผู้รับสาร แสวงหาข่าวสารที่เคยเห็นแตกต่างกัน

2. การประเมินสารประโยชน์ของข่าวสาร เนื่องจากผู้รับสารอาจจะแสวงหาข่าวสารที่ต้องการเพื่อสนองจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง การประเมินสารประโยชน์ของข่าวสารจึงจะช่วยให้ผู้รับสารได้เรียนรู้ว่าข่าวสารอย่างหนึ่งมีประโยชน์แตกต่างกับอีกข่าวสาร จึงก่อให้เกิดพัฒนาการและปรับปรุงอุปนิสัย และรูปแบบการแสวงหาข่าวสาร

3. ภูมิหลังที่แตกต่างกัน เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์มักจะมีสนใจสิ่งที่ไม่เคยพบมาก่อน รวมทั้งสนใจในความแตกต่างหรือการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุประสงค์ของหรือเรื่องราวต่างๆ

4. การศึกษาและสภาพทางสังคม นับเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ขึ้นในตัวบุคคล และเป็นตัวชี้พฤติกรรมการสื่อสารของผู้นั้น ทั้งพฤติกรรมในการเลือกรับสื่อและเลือกเนื้อหาข่าวสาร และกระหายที่จะสะสมเพิ่มพูนด้วยการแสวงหาความรู้ให้กว้างขวางขึ้น

5. ความสามารถในการรับสาร เกี่ยวข้องกับสภาพร่างกายและจิตใจของคน ซึ่งจะมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการรับข่าวของบุคคล โดยสภาพของร่างกายในที่นี้หมายถึงสภาพร่างกายที่สมบูรณ์ ผู้รับข่าวสารที่มีอวัยวะของร่างกายที่ครบถ้วน ประสาทสัมผัสทุกอย่างทำงานเป็นปกติ ย่อมอยู่ในสภาพที่จะรับข่าวสารได้ดีกว่าผู้ที่บกพร่องทางร่างกายและประสาทสัมผัส นอกจากนี้ สภาพทางร่างกายยังมีส่วนสัมพันธ์กับสติปัญญาของคนทั่วไปด้วย การเปลี่ยนแปลงทางอายุที่สูงขึ้น ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษารวม ทั้งการเจริญเติบโตทางความคิดย่อมมีความสัมพันธ์ทั้งทางบวกและทางลบต่อการโน้มน้ำหนักจิตใจ

6. บุคลิกภาพ บุคลิกภาพของผู้รับสารแต่ละคนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้ำหนักจิตใจ และพฤติกรรมของผู้รับ

สาร ทำนองเดียวกับองค์ประกอบในเรื่องความสามารถของบุคคล ซึ่งมีหลักฐานทางการวิจัยที่แสดงว่า การนับถือตนเอง (self esteem) และความวิตกกังวล (anxiety) ของบุคคล ล้วนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลทางสังคม กล่าวคือ ผู้ที่มีความวิตกกังวลหรือตื่นเต้น มักจะได้รับอิทธิพลจากสังคมได้ง่าย และมีความโน้มเอียงที่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องค้นหาเพื่อที่ว่าจะได้หลีกเลี่ยงจากสังคมนั้นเอง

7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสารแต่ละคน เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของข่าวสาร หรืออาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจ ความหมายในข่าวสารของผู้รับ ถ้าผู้รับข่าวสารมีอารมณ์ปกติมีความพร้อม มุ่งมั่นและมีสมาธิต่อข่าวสารนั้น สัมฤทธิ์ผลของการสื่อสารจะมีมากกว่าผู้รับที่ไม่มีอารมณ์กับข่าวสารนั้น นอกจากนี้อารมณ์ของผู้รับสารนั้นพิจารณาได้ทั้งจากความรู้สึกที่เกิดจากตัวผู้รับสารในขณะนั้นเอง และความรู้สึกหรือท่าทีที่มีอยู่ก่อนแล้ว (predisposition) เกี่ยวกับข่าวสารนั้นด้วย

8. ทักษะคิด ถือเป็นตัวแปรที่มีอยู่ระหว่างการรับและการตอบสนองต่อข่าวสารหรือสิ่งเร้าต่างๆ ด้วยการแสดงออกมาทางพฤติกรรมของผู้รับที่มีต่อข่าวสารแต่ละประเภทที่พบ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นคุณสมบัติหรือท่าทีที่ผู้รับสารแต่ละคนมีอยู่ก่อนที่จะรับข่าวสารอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยปกติทัศนคติของผู้รับข่าวสารเป็นสิ่งเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลงไป การรับข่าวสารหรือการโน้มน้าวจิตใจของผู้รับสารก็จะแตกต่างกันไป ในทำนองเดียวกับการตอบสนองของผู้รับสารจะเปลี่ยนไปตามสิ่งเร้าหรือข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

องค์ประกอบที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบทางด้านจิตใจ ซึ่งยังมีองค์ประกอบทางด้านสังคม ที่สามารถสร้างประสบการณ์ กล่อมเกลา ปูทางฝังความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมของผู้รับข่าวสาร ซึ่งปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ (ซวรัตน์ เฑียรชัย, 2537)

1. สภาพแวดล้อม จะเป็นตัวสำคัญอีกตัวหนึ่งในการกำหนดทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อข่าวสารอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการสร้างทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ตั้งแต่คนเราเกิดมา นอกจากนี้สถาบัน การศึกษาก็เป็นแหล่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญา ความคิด ความเชื่อ อันเป็นพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงทางความรู้สึกและพฤติกรรมที่แสดงออก โดยทั่วไปแล้วสภาพแวดล้อมจึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นตัวกำหนดสิ่งเร้าหรือตัวข่าวสารที่บุคคลควรจะได้รับ หรือสนองตอบต่างๆ รวมทั้งการคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่แสดงออกในสถาบันเหล่านั้นด้วย

2. บทบาทของผู้รับข่าวสาร บทบาทเป็นโครงสร้างเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ที่สังคมกำหนดขึ้น บทบาทแต่ละบทบาทจะมีรูปแบบของพฤติกรรมเป็นส่วนควบอยู่ด้วยเสมอ สำหรับในระบบการสื่อสารแล้ว บทบาทจะเป็นปัจจัยซึ่งแหล่งข่าวสารกับผู้รับข่าวสาร สามารถที่จะคาดคะเนพฤติกรรมของกันและกันในสถานการณ์หนึ่งๆ ซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคมที่ทำให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลได้ตามต้องการ กล่าวคือ หากผู้รับสารมีความสัมพันธ์ทางสถานภาพและบทบาทอย่างไรกับผู้ส่งข่าวสารหรือแหล่งสาร ความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างกันในบทบาทรวมทั้งพฤติกรรมต่างๆ ย่อมจะมีอิทธิพลทางความคิดและความรู้สึกค่านิยมและเป้าหมายของกันและกัน

3. กลุ่มอ้างอิง เนื่องจากบุคคลแต่ละคนในสังคมอาจมีบทบาทอย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ในสังคมที่ซับซ้อนมากๆ บุคคลอาจมีบทบาทต่างๆ อยู่ในกลุ่มสังคม มีตำแหน่งหน้าที่ มีพฤติกรรมต่างๆ ในกลุ่มของคน กลุ่มเหล่านี้จึงเป็นเสมือนแหล่งอ้างอิงของบุคคลที่สังกัด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ปทัสถาน (norm) บทบาทและพฤติกรรมของกลุ่มที่บุคคลสังกัดอยู่จะเป็นสิ่งชี้พฤติกรรมและความเชื่อของบุคคลที่เป็นสมาชิก ฉะนั้นเราจึงอาจคาดคะเนพฤติกรรมของผู้รับสารได้จากบทบาทและพฤติกรรมของกลุ่มที่ผู้รับสารสังกัดอยู่

4. วัฒนธรรมและประเพณี การสื่อสารเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสภาพวัฒนธรรมและประเพณีของสังคม วัฒนธรรมอย่างหนึ่งคือ สภาพที่บุคคลมีความเชื่อ ค่านิยม การรักษาวัตถุสิ่งของ รวมทั้งการแสดงออกร่วมกัน วัฒนธรรมอาจจะแสดงออกมาทางกีฬา การร้องรำทำเพลง โครงสร้าง การดำเนินชีวิตของครอบครัว การปกครอง การศึกษา เป็นต้น ระบบสังคมและวัฒนธรรมที่ผู้รับข่าวสารสังกัดอยู่ย่อมมีส่วนในการหล่อหลอมพฤติกรรม และมีผลกระทบต่อการรับข่าวสารของผู้รับนั้น

5. ลักษณะทางประชากร ที่สำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ เป็นต้น ย่อมมีอิทธิพลต่อการรับข่าวสารเป็นอันมาก

6. การศึกษาและสถานภาพทางสังคม ทั้งสองสิ่งนี้ล้วนมีส่วนช่วยเสริมสร้างประสบการณ์และเป็นตัวกำหนดความสนใจในการแสวงหาข่าวสารของผู้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาจะมีส่วนช่วยให้เกิดทักษะในการอ่าน และความกระหายในการเพิ่มพูนข่าวสารโดยการแสวงหาความรู้ให้กว้างขวางขึ้น

สำหรับวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ หรือมีวุฒิภาวะด้านพัฒนาการและการเจริญเติบโตในด้านต่างๆ เช่น พัฒนาการทางสังคมและทางสติปัญญา เริ่มสนใจตนเองมากขึ้นและแสวงหาความรู้แปลกๆ ใหม่ๆ พยายามค้นหาเหตุผลของสิ่ง

ต่างๆ ดังนั้นการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่วัยรุ่นแสวงหา เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้าน จิตใจ อารมณ์และสังคมของตน

การเปิดรับข่าวสารของวัยรุ่นสตรีในการศึกษาคั้งนี้ จะศึกษา 2 ลักษณะ คือ

- 1) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล คือ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน และเพื่อนบ้าน
- 2) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและอินเทอร์เน็ต

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล

สื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลที่นำพาข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่จะมีปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้จะหมายถึงสื่อบุคคลที่เป็นคนภายในครอบครัวของวัยรุ่น ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ภายนอกครอบครัว ได้แก่ ครู เพื่อน และคนในชุมชน

ปรมะ สตะเวทิน (2533) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การสื่อสารที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาทำการสื่อสารกันในลักษณะตัวต่อตัว กล่าวคือทั้งฝ่ายส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรงในขณะหนึ่ง คนหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร คนอื่นๆจะทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร ดังนั้นการสื่อสารระหว่างบุคคลจึงเกิดได้ทั้งในกรณีคน 2 คน เช่น การเขียนจดหมายถึงกัน การใช้โทรศัพท์พูดคุยกัน เป็นต้น ในทำนองเดียวกันการสื่อสารระหว่างบุคคล ก็เกิดขึ้นได้ในกรณีของกลุ่มย่อย ซึ่งมีมากกว่า 2 คนขึ้นไปมารวมตัวกันในลักษณะที่สามารถติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง เช่น การประชุมกลุ่มย่อย การเรียนในชั้นเรียน เป็นต้น

ลักษณะสำคัญของการสื่อสารระหว่างบุคคล

1. เป็นการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป แต่ต้องเป็นกลุ่มที่มีขนาดไม่ใหญ่มาก
2. มักจะมีปฏิกริยาตอบกลับเข้ามาในกระบวนการสื่อสาร
3. ไม่จำเป็นต้องเป็นการสื่อสารที่อยู่เผชิญหน้ากัน
4. ไม่จำเป็นต้องเป็นการสื่อสารแบบจงใจ

5. มักก่อให้เกิดผลอย่างใดขึ้น เนื่องจากโอกาสที่สารจะไปถึงผู้รับสารมีมากกว่า ตรงกว่า เปิดโอกาสให้เข้าใจได้มาก เพราะโอกาสในการโต้ตอบได้ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร สามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว

6. มักถูกรบกวนโดยองค์ประกอบแวดล้อม เช่น สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางจิตวิทยา สังคมละวัฒนธรรม

ประสิทธิภาพของสื่อบุคคล

Burgoon (1974) กล่าวว่า อำนาจสามารถมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมเมื่อบุคคลมีการสื่อสารระหว่างกันและกันดังนี้

1. จำนวนของการสื่อสารสัมพันธ์กับการมีอำนาจในสถานการณ์ที่มีการสื่อสารใดๆก็ตาม หากบุคคลคนหนึ่งสามารถสื่อสารได้มากจนแทบจะผูกขาด กล่าวได้ว่าบุคคลผู้นั้นมีอำนาจมากกว่าผู้อื่น และจะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นด้วย

2. ในสถานการณ์ที่มีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ บุคคลที่มีข้อมูลมากเกี่ยวกับเรื่องนั้น จะเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด

3. ยิ่งผู้ส่งสารสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับสารได้มากเพียงใด ผู้ส่งสารก็ยังมีอิทธิพลมากเพียงนั้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ผู้รับสารก่อนเริ่มการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

4. ยิ่งผู้ส่งสารเคยประสบความสำเร็จมาในอดีตมากเท่าใด และผู้รับสารได้รับทราบข้อมูลนี้ ผู้ส่งสารก็จะยิ่งถูกมองว่ามีอำนาจมากขึ้นเท่านั้น

Katz & Lazafeld (1955) เห็นว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มากที่สุด ฉะนั้นสื่อบุคคลจึงมีความสำคัญมากกว่าสื่อมวลชนในชั้นสูงใจ ส่วนสื่อมวลชนมีความสำคัญว่า ในชั้นของการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และอาจมีผลบ้างในการสร้างทัศนคติในเรื่องที่บุคคลยังไม่เคยรับรู้มาก่อน

Lazafeld & Menzel (1968) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคล เนื่องจาก

1. การสื่อสารระหว่างบุคคลสามารถจัดการเลือกรับสารของผู้รับสารได้ เนื่องจากการหลีกเลี่ยงการสนทนาหรือการรับฟัง เป็นไปได้ยาก

2. การสื่อสารแบบตัวต่อตัวหรือการสื่อสารแบบเผชิญหน้า เปิดโอกาสให้ผู้ส่งสารสามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่ใช้สนทนาได้ในเวลาอันรวดเร็ว ถ้าหากเนื้อหาที่สนทนานั้นได้รับการต่อต้านจากคู่สนทนา

3. การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น มักจะมีลักษณะเรียบง่าย เป็นกันเอง จึงง่ายต่อการชักจูงใจให้คล้อยตาม

4. ผู้รับสารส่วนใหญ่มักจะเชื่อถือในข้อตัดสินใจ และความคิดของผู้ที่เขารู้จักและนับถือมากกว่าบุคคลที่เขาไม่เคยรู้จักมาก่อนที่มาสื่อสารกัน

Rogers & Shoemaker (1971) กล่าวว่า ในกรณีที่ต้องการให้บุคคลใดๆเกิดการยอมรับในสารที่เสนอไป หรือให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพที่สุด สื่อที่ใช้ในการกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจยอมรับสารนั้น ควรใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนั้น จะเป็นประโยชน์มาก ในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรม ในการยอมรับสารนั้น นอกจากนี้ ยังเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างต่อสาร และตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้นด้วย

การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถซักถาม ทำความเข้าใจ และมีปฏิริยาตอบโต้ซึ่งกันและกันได้โดยทันที จัดเป็นลักษณะที่เป็นประโยชน์มากในการใช้เป็นเครื่องมือชักจูงใจ โน้มน้าวใจผู้รับสาร ดังที่ Rogers & Shoemaker ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของสื่อบุคคลไว้ดังนี้

1. สามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ถ้าผู้รับสารไม่เข้าใจก็สามารถไต่ถามหรือขอข่าวสารเพิ่มเติมจากผู้ส่งสารได้ในเวลาอันรวดเร็ว ส่วนผู้ส่งสารก็สามารถปรับปรุงแก้ไขสารที่ส่งออกไป ให้เข้ากับความต้องการและเข้าใจของผู้รับสารได้ในเวลาอันรวดเร็วเช่นกัน การที่ช่องสารที่เป็นสื่อระหว่างบุคคล มีระดับปฏิริยาตอบสนองหรือปฏิริยาสะท้อนกลับสูง สามารถทำให้ลดอุปสรรคของการสื่อสารที่เกิดจากเลือกรับสาร การเลือกแปลหรือตีความสาร และการเลือกจำสารได้

2. สามารถจูงใจบุคคลให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ฝังรากลึกได้

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน

สื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่ทำให้ผู้ส่งสารซึ่งอาจจะเป็นบุคคลคนเดียวหรือกลุ่มบุคคลสามารถส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารเป้าหมายจำนวนมากและอยู่กันอย่างกระจัดกระจายได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยทั่วไป แล้วสื่อที่เรียกว่าสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสาร และภาพยนตร์ (ปรมะ สตะเวทิน, 2539)

McCombs and Becker (1979) ให้ความเห็นว่า บุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน เพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการ คือ

1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (surveillance) โดยการติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์สิ่งต่างๆ รอบตัวจากสื่อมวลชน เพื่อจะได้รู้ทันเหตุการณ์ ทันสมัย และรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ควรรู้
2. เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ (decision) โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อสภาวะ หรือเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัวได้
3. เพื่อการพูดคุยสนทนา (discussion) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนทำให้บุคคลมีข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพูดคุยกับคนอื่นได้
4. เพื่อความต้องการมีส่วนร่วม (participation) เพื่อรับรู้ และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว

นอกจากนี้ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกเปิดรับสื่อมวลชนของผู้รับสาร เป็น 4 ประการ คือ

1. เพื่อการรับรู้ (cognition) หมายถึง การที่ผู้รับสารต้องการสารสนเทศ เพื่อสนองต่อความต้องการ การพื้นฐานของมนุษย์ในด้านความอยากรู้ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ก็คือ การที่มนุษย์ยอมรับว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลไกสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเข้าใจส่วนประกอบของสังคม โดยการรับรู้ผ่านสื่อมวลชนในรูปแบบหลัก คือ ข่าว ความรู้ และความบันเทิง
2. เพื่อความหลากหลาย (diversion) เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ในรูปแบบที่ต่างกัน

2.1 การกระตุ้นอารมณ์ (stimulation) เป็นการเปิดรับสื่อเพื่อแสวงหาความสนุกสนาน ความตื่นเต้นเร้าใจ ทั้งนี้เพื่อลดความเบื่อหน่ายในชีวิต

2.2 การพักผ่อน (relaxation) เพื่อผ่อนคลายความเครียดที่มากเกินไป

2.3 การหย่อนอารมณ์ (emotional release) เป็นการเปิดรับสื่อเพื่อแสวงหาความบันเทิงไม่ว่าในลักษณะใดๆ เช่น ความตื่นเต้น ความพ้อฝัน เพื่อหย่อนอารมณ์โดยตรง

3. เพื่ออรรถประโยชน์ทางสังคม (social utility) หมายถึง ความจำเป็นของบุคคลที่ต้องการสร้างความคุ้นเคยหรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นอรรถประโยชน์ทางสังคมในการเปิดรับสื่ออาจแสดงถึงการยอมรับการสมาคมสังคม (prosocial) และความผูกพันต่อผู้อื่น ซึ่งอาจแสดงออกดังนี้

3.1 การใช้ภาษาร่วมสมัย (conversational currency) เปิดรับสื่อเพื่อต้องการความทันสมัย โดยการแสดงออกถึงการใช้ภาษาเพื่อแสดงความเป็นกลุ่มเดียวกัน การใช้ศัพท์แสดงเหมือนกัน โดยสื่อมวลชนจะเป็นสะพานเชื่อมของคนในกลุ่มเหล่านั้น

3.2 สื่อมวลชนสัมพันธ์ (parasocial relationship) มนุษย์อาศัยสื่อมวลชนเป็นเพื่อน และอาศัยสื่อมวลชนในการแสวงหามิตร

4. เพื่อผละออกจากสังคม (withdrawal) มีลักษณะที่ตรงข้ามกับอรรถประโยชน์สังคม กล่าวคือ เป็นการเปิดรับสื่อ หรือเข้าหาสื่อเพื่อหลีกเลี่ยงงานประจำ หรือการสมาคมซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมสื่อใหม่ คือ อินเทอร์เน็ต รวมเข้าไปในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนด้วย เพราะเป็นสื่อที่มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่างๆเช่นเดียวกับ สื่อหนังสือพิมพ์ นิตยสาร รวมไปถึงสื่อวิทยุ โทรทัศน์ โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยและทันสมัย ให้ข้อมูลที่มีความทันสมัย หลากหลาย เข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว เป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางในยุคปัจจุบันโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น

ประเภทของสื่อมวลชน

1. หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์ เพราะหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่สามารถเข้าถึงประชาชนจำนวนมาก และมีระยะเวลากำหนดออกที่แน่นอนเป็นประจำสม่ำเสมอ หนังสือพิมพ์ติดกับสื่อชนิดอื่น ๆ ตรงที่ว่าหนังสือพิมพ์นั้นอาจจะเป็นเครื่องเร่งเร้าก่อให้เกิดประชามติขึ้นในหมู่ประชาชนได้ และขณะเดียวกันก็จะส่อประชามติของประชาชนสะท้อนออกมาให้เห็นอีกด้วย เราจึงสามารถกล่าวได้อย่างเต็มปากว่า หนังสือพิมพ์เป็น

เครื่องมืออันสำคัญยิ่งในวงการประชาสัมพันธ์หนังสือพิมพ์ สามารถเสนอข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ หลายด้านปะปนผสมผสานกันไปในฉบับเดียวกัน มีทั้งข่าวสาร เรื่องราว ที่ประชาชนเฉพาะกลุ่ม และประชาชนทั่วไปสนใจ เช่น ข่าวการเมือง อาชญากรรม เศรษฐกิจ สังคม กีฬา บันเทิง เป็นต้น หนังสือพิมพ์เป็นสื่อในการติดต่อ 2 ทาง เพราะเป็นสื่อในการถ่ายทอดความคิดเห็น นโยบายการดำเนินงานของกิจการ แล้วยังเป็นสื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่มีต่อองค์กรด้วย เช่น การวิจารณ์การปฏิบัติงานหรือนโยบายของรัฐบาล เพื่อองค์การที่ถูกรีวิวจะได้อปรับปรุงนโยบายให้ดีขึ้น หรือรัฐบาลใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจ เพื่อขอความร่วมมือในการปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ยังเป็นสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยใช้เป็นสื่อแถลงนโยบาย ข้อคิดเห็นทางการเมือง เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ใช้ในการเผยแพร่วัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักของประเทศต่าง ๆ หรือแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ข้อดีของหนังสือพิมพ์

1. หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่เสนอข่าวที่น่าสนใจสม่าเสมอและรวดเร็ว จึงเป็นสื่อที่มวลชนยอมรับข่าวการเผยแพร่
2. มีความคงทนถาวรกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น เพราะเมื่อผู้อ่านไม่เข้าใจตอนใดก็ย้อนกลับมาอ่านทบทวน ใหม่ได้
3. เสนอเรื่องราวข่าวสารหลายประเภท มีทั้งเรื่องราวข่าวสารที่ประชาชนเฉพาะกลุ่ม และประชาชนทั่วไปสนใจ จึงสามารถเข้าถึงประชาชนได้หลายกลุ่มหลายอาชีพ
4. เสนอข่าวหรือเรื่องราวต่าง ๆ ครั้งละมาก ๆ ได้ รวมทั้งเสนอข่าวประจำวันทุกวันเป็นประจำ ทำให้ประชาชนสามารถติดตามข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ ได้ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
5. มีภาพถ่ายประกอบช่วยดึงดูดความสนใจและเข้าใจข่าวสารได้ยิ่งขึ้น
6. ราคาถูก หาซื้อได้ง่าย และมีหลายภาษา

ข้อจำกัดของหนังสือพิมพ์

1. ไม่สามารถเข้าถึงผู้อ่านที่อ่านหนังสือไม่ออก หรือผู้สูงอายุที่สายตาไม่ดี
2. หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ไม่มีสีสันสวยงาม ไม่มีสิ่งใดสะดุดตาผู้อ่านนอกจากพาดหัวข่าว ซึ่งควรเป็นข้อความที่กะทัดรัด อ่านเข้าใจง่าย และสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องของข่าว

3. มีช่วงอายุที่สั้น เมื่ออ่านเพียงครั้งเดียวแล้วก็จะผ่านไป เพราะข่าวต่างๆมีเข้ามาทุกวัน
4. ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ส่วนมากจะอ่านเพียงบางเรื่องหรือบางคอลัมน์ที่เขาเกี่ยวข้องหรือสนใจเท่านั้น

2. วิทญ์

เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ส่งข่าวสารได้รวดเร็ว และเผยแพร่ข่าวไปได้ไกลมาก เป็นที่นิยมทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ ประชาชนมีใช้มากแม้ในชนบทที่อยู่ห่างไกลและยังไม่มีไฟฟ้าใช้ มีหลากหลายรายการ ทั้งข่าวสาร บันเทิง รายการเพลง รายการละคร

ข้อดีของวิทญ์

1. มีราคาถูก มีความรวดเร็ว แม้จะอยู่ห่างไกลจากสถานีก็ตาม
2. เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกก็สามารถรับฟังได้ ครอบคลุมบริเวณพื้นที่กว้างขวางมาก
3. ให้ความรู้สึกเป็นกันเองกับผู้ฟัง สร้างความใกล้ชิด ซ้ำยังพกติดตัวได้ตลอดเวลา
4. ให้ความรู้สึกเร้าอารมณ์ และเป็นสื่อที่สนใจได้ง่าย เพราะเน้นจังหวะ ลีลาที่ใสอารมณ์ ทำให้ผู้ฟังจินตนาการ และมีความรู้สึกร่วมด้วย
5. สามารถฟังไปด้วยและทำงานอื่นไปด้วยได้

ข้อจำกัดของวิทญ์

1. ไม่สามารถเสนอรายละเอียดได้มาก เพราะต้องพูดให้สั้น กระชับ เข้าใจง่าย
2. ไม่มีความคงทนถาวร ถ้าผู้ฟังพลาดรายการไปก็ไม่สามารถจะรับฟังได้อีก
3. ถ้ามีข้อผิดพลาดจะแก้ไขได้ยาก
4. ต้องฟังอย่างมีสมาธิจึงจะได้ใจความทั้งหมด
5. เป็นการสื่อสารทางเดียว ไม่สามารถไต่ถามเรื่องราวที่ไม่เข้าใจได้

3. โทรทัศน์

เป็นทั้งภาพสี ขาวดำ และภาพนิ่ง ภาพยนตร์และอื่น ๆ ถ่ายทอดข่าวสารได้เร็วมาก และส่งภาพในระยะทางไกลๆได้ด้วย รายการทางโทรทัศน์จะคล้ายกับวิทยุ มีความหลากหลายโทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่มีบทบาทและมีผู้นิยมมาก

ข้อดีของโทรทัศน์

1. ดึงดูดความสนใจได้มาก เพราะสามารถทดแทนได้ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ และภาพยนตร์
2. ผู้ชมเก็บข่าวสารได้มากเพราะมีทั้งภาพและเสียง
3. ถ่ายทอดข่าวสารได้รวดเร็ว ทำให้ข่าวเป็นที่น่าเชื่อถือ
4. สามารถเสนอรายการบางรายการได้ดีกว่าวิทยุและหนังสือพิมพ์ เช่น รายการสารคดี การสาธิตทางวิชาการต่าง ๆ

ข้อจำกัดของโทรทัศน์

1. ราคาแพงกว่าสื่อประเภทอื่น
2. เมื่อพลาดรายการก็ไม่สามารถจะชมได้อีก นอกจากบันทึกเป็นวิดีโอเทป
3. เป็นการสื่อสารทางเดียว

4. นิตยสาร

นิตยสาร เป็นเครื่องมือหรือสื่อในการประชาสัมพันธ์ประเภทสิ่งพิมพ์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง นิตยสารมีรูปเล่มที่กะทัดรัดสวยงาม และมีระบบการพิมพ์ที่ประณีต มีสีสวยงามช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

ข้อดีของนิตยสาร

1. การจัดทำนิตยสารมักทำในรูปของธุรกิจโดยทีมงานขององค์กร
2. มีการวางแผนงานจัดทำอย่างเป็นระบบ ทำให้มีรูปเล่มที่สวยงามและเนื้อหาแปลกใหม่ ไม่ซ้ำหรือน่าเบื่อ

3. สามารถนำเสนอรายละเอียดเรื่องราวได้มาก และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้
4. จำนวนการผลิตไม่มาก มีการบอกเงื่อนไขการรับเป็นสมาชิก ทำให้ไม่สูญเสียเปล่า
5. ระยะเวลาในการอ่านนิตยสารนานกว่าหนังสือพิมพ์

ข้อจำกัดของนิตยสาร

1. ราคาต่อหน่วยของนิตยสารแพงกว่าหนังสือพิมพ์
2. การจัดจำหน่ายและเผยแพร่อยู่ในวงจำกัดเฉพาะกลุ่ม
3. ขาดความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ เพราะอาจออกเป็นรายเดือนหรือรายปักษ์
4. มีราคาแพง ประชาชนบางกลุ่มอาจไม่สามารถซื้อหรือจับจ่ายได้
5. มีจำนวนจำหน่ายและเผยแพร่ค่อนข้างน้อย

5. อินเทอร์เน็ต

จากทฤษฎีสื่อสารมวลชน (พีระ จิโรโสภณ, 2548) สื่อใหม่ (new media) ที่มีบทบาทสูงขณะนี้คือ คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่าย การสื่อสารในระบบดิจิทัลสามารถสื่อสารได้ทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และมวลชน เชื่อมโยงโลกมนุษย์เสมือนหนึ่งเป็นสังคมเดียวกัน เว็บ (world wild web) ต่าง ๆ มีบทบาทในการนำเสนอข่าวสารหลากหลายและสร้างสรรค์ โลกเสมือนจริง ทำให้มนุษย์เข้าถึงโลกของความเป็นจริงและโลกจินตนาการได้อย่างสะดวกและอิสระอย่างไม่เคยมีมาก่อน

อินเทอร์เน็ต (internet) คือ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดยักษ์ที่เชื่อมต่อกันทั่วโลกโดยการเชื่อมโยงระหว่างระบบเครือข่าย หรือเน็ตเวิร์กจำนวนมหาศาลทั่วโลกเข้าด้วยกัน ภายใต้หลักเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน ใช้โปรโตคอลเดียวกัน ซึ่งโปรโตคอลก็คือข้อตกลงที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารของคอมพิวเตอร์ที่ต่อกันเป็นเน็ตเวิร์ก และแต่ละเน็ตเวิร์กก็ต่อกันทั่วโลก ซึ่งจะทำให้ผู้คนสามารถเชื่อมต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลถึงกันได้โดยสะดวกรวดเร็วไม่ว่าข้อมูลเหล่านั้นจะอยู่ในรูปแบบใดๆ อาจจะเป็นตัวอักษร ข้อความ ภาพทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว หรือเสียง และประโยชน์เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการสื่อสารข้อมูล ได้แก่ การเข้าใช้ระบบจากทางไกล (telnet) การถ่ายโอนแฟ้มไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์และกลุ่มอภิปราย เป็นต้น

ประโยชน์ของอินเทอร์เน็ต

ปัจจุบันมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจากทั่วโลกทุกวัยและทุกอาชีพสามารถสื่อสารกันโดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ ทั้งศาสนา เชื้อชาติ ระบบการปกครอง หรือแม้กระทั่งกฎหมายของแต่ละประเทศ อินเทอร์เน็ต กลายเป็นสังคมใหม่ขนาดใหญ่ ซึ่งไม่มีสถานที่จริงๆ ในโลก สังคมในอินเทอร์เน็ตจึงได้รับการขนานนามว่า ไซเบอร์สเปซ (cyberspace) หรือพื้นที่ซึ่งได้จำลองขึ้นมา จากการที่มีคนรวมกันอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเกิดความต้องการบริการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละคนซึ่งแตกต่างกัน สามารถแบ่งบริการในอินเทอร์เน็ต ดังนี้

1. การบริการทางธุรกิจ อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางใหม่ทางการค้า เพราะผู้ขายสามารถประกอบธุรกิจทางการค้าผ่านหน้าจอบริษัทคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ลูกค้านำสามารถชมภาพ และรายละเอียดของสินค้าเพื่อใช้ในการตัดสินใจได้ทันทีที่เครื่องของลูกค้าเอง ผู้ขายเพียงแค่อัดเตรียมข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ของตน ก็สามารถบริการขายลูกค้าได้ทั่วโลกพร้อมๆ กัน โดยไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ ในการประชาสัมพันธ์มากเท่าวิธีอื่น อินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นตลาดแห่งใหม่เพราะสามารถซื้อสินค้าและชำระเงินผ่านอินเทอร์เน็ตได้โดยตรง เพียงแต่ลูกค้าจะต้องมีบัตรเครดิต โดยการสั่งซื้อสินค้าต่างๆ ได้โดยกรอกหมายเลขบัตรแล้วระบุสินค้าที่ต้องการ และสินค้าจะถูกส่งมาทางไปรษณีย์ และเงินจะถูกหักจากบัญชีเครดิต

2. การบริการข้อมูลข่าวสารผู้ที่มีความรู้ความชำนาญไม่ว่าเรื่องใดๆ สามารถเผยแพร่ความรู้ของตนไปยังผู้คนทั่วโลกได้โดยง่าย และในทางกลับกันก็สามารถค้นหาข้อมูลได้แทบทุกชนิดจากอินเทอร์เน็ตโดยอาศัยเครื่องมือค้นหาในอินเทอร์เน็ตซึ่งมีประสิทธิภาพสูงและมีให้เลือกมากมาย

3. การพบปะและสนทนา สามารถส่งจดหมายที่เรียกว่า "อีเมล (electronic mail :e-mail)" ได้ต่อกับผู้คนที่อยู่กันคนละซีกโลก ยิ่งไปกว่านั้น ยังสามารถคุยโต้ตอบผ่านอินเทอร์เน็ตในลักษณะโทร ศัพท์ ไปด้วยไม่ต้องเสียค่าโทรศัพท์ได้อีกด้วย

4. การบริการซอฟต์แวร์ ในอินเทอร์เน็ตมีบริการซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยให้ใช้ได้ใช้ และสามารถโอน ถ่ายซอฟต์แวร์จากอินเทอร์เน็ตมาใช้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ได้อีกด้วย

5. ความบันเทิง เนื่องจากอินเทอร์เน็ตสามารถใช้สื่อต่างๆ ได้มากมาย เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงและภาพสามมิติ จึงมีความสามารถในการนำเสนอความบันเทิงรูปแบบต่างๆ เช่น เพลง รายการวิทยุ เกมส์ ได้เป็นอย่างดี

6. การศึกษา ในระบบการศึกษาได้นำอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในการศึกษามากขึ้น ทั้งช่วยในการสืบค้นข้อมูลและในการเรียนการสอนด้วย

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนต่อสังคม

สื่อมวลชนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ เพราะสื่อมวลชนมีส่วนในการสร้างทัศนคติและความสนใจของคนจนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคมโดยสื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาสังคม ตามที่ Wilbur Schramm (1973) ได้สรุปหน้าที่ของสื่อมวลชนในการพัฒนาสังคมไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. เป็นยามตรวจสอบหรือหน้าที่ในการคัดกรองข่าวสาร
2. จัดลำดับความสำคัญของข่าวสาร โดยที่สื่อมวลชนจะเป็นผู้ใช้ข้อมูล นำเสนอต่อประชาชนผู้รับสาร ทำให้ประเด็นปัญหาต่างๆ ชัดเจน
3. หน้าที่ในการให้ความรู้ เช่น การใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในห้องเรียน เป็นต้น

นอกจากหน้าที่หลักทั้ง 3 ประการแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญดังต่อไปนี้

1. สื่อมวลชนทำหน้าที่รายงานเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ให้ประชาชนได้รับทราบโดยที่สื่อมวลชนสามารถรายงานและแจ้งข่าวสารได้มีประสิทธิภาพ สามารถกระจายข่าวได้อย่างกว้างขวางในเวลาอันรวดเร็ว
2. สื่อมวลชนทำหน้าที่ขยายทัศนวิสัย โลกทัศน์ของประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้ประชาชนมีประสบการณ์อื่นๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณลักษณะของการเข้าใจผู้อื่น (empathy) ทำให้เป็นผลดีต่อการพัฒนาในด้านการสร้างความรู้สึกร่วมในการมีส่วนร่วมในสังคมต่อความคิดเห็นและปัญหาต่างๆ
3. สื่อมวลชนจุดความสนใจในสิ่งที่น่าสนใจ ทำให้ประชาชนรับรู้ในสิ่งนั้นๆ และเป็นผลดีต่อการดำเนินการในด้านการพัฒนา
4. สื่อมวลชนเพิ่มพูนความทะเยอทะยานให้กับประชาชน ทำให้ได้รับข่าวสารข้อมูลที่อาจจะทำให้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และพยายามก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายที่ดีนั้น
5. สื่อมวลชนสร้างบรรยากาศที่จะทำให้เกิดการพัฒนา คือทำให้มีความสนใจในประเด็นต่างๆ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการพัฒนา การรายงานข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เช่น รายงานข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของประเทศ ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดเชิงวิชาการ
6. สื่อมวลชน จะมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือค่านิยม ให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์และพัฒนา

7. สื่อมวลชน ช่วยเสริมการตัดสินใจของบุคคลโดยการส่งผ่านไปตามช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล และผู้นำความคิดเห็น ผู้ที่มีอิทธิพลในการชักจูงใจจะเป็นผู้รับข่าวสารส่งต่อไปยังบุคคลอื่นๆ อันจะทำให้การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ มีแนวทางและเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น
8. สื่อมวลชนช่วยสร้างเสริมสถานภาพให้กับบุคคล ด้วยการสร้างชื่อเสียงยกย่องให้การสนับสนุน
9. สื่อมวลชนทำให้ประชาชนผู้รับสารเข้าใจนโยบายของรัฐบาล ก่อให้เกิดการรับฟัง รับรู้ การอภิปราย การสนทนา อันเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง
10. สื่อมวลชนทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจปทัสถานของสังคม ด้วยการกระจายข่าวสารของการประพฤติปฏิบัติตนที่สังคมยอมรับ เพื่อให้ประชาชนได้ยึดถือตามกฎเกณฑ์ของสังคม
11. สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการให้การศึกษอบรมแก่ประชาชน ในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน

จากบทบาทของสื่อมวลชนดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นอกจากจะมีส่วนในการพัฒนาส่งเสริมสังคมแล้ว ยังเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนของชาติด้วย โดยเฉพาะในด้านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของวัยรุ่น ซึ่งต้องอาศัยการศึกษาเรียนรู้จากสื่อมวลชนเช่นกัน

บทบาทของสื่อมวลชนที่มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้

1. สื่อมวลชนสร้างค่านิยม วัยรุ่นจะเรียนรู้ค่านิยมต่างๆ จากสื่อมวลชนได้ เช่น การดำเนินชีวิต ศีลธรรม จรรยา ซึ่งสื่อมวลชนที่ดีควรจะเน้นการให้ข่าวสาร เพื่อกระตุ้นเตือนจรรยาธรรมในบุคคล อันก่อให้เกิดการปฏิบัติตามค่านิยมที่ตั้งมานั้น
2. สื่อมวลชนสร้างทัศนคติ ทัศนคติคือความพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติประกอบไปด้วยความรู้ ความรู้สึกรู้ และแนวโน้มของพฤติกรรม สื่อมวลชนจะเป็นผู้ให้ข่าวสารและสอนการประเมินในสิ่งต่างๆ รอบตัว ตลอดจนชี้แนวทางที่จะเื้ออำนวยการปฏิบัติ ซึ่งสื่อมวลชนมีลักษณะอันเื้อต่อการจุดความสนใจของเด็กให้คล้อยตามสิ่งเหล่านั้น
3. สื่อมวลชนกำหนดปทัสถานของพฤติกรรม ปทัสถาน (norm) คือ แบบแผนของความประพฤติของคนในสังคมซึ่งอยู่ร่วมกัน เพื่อให้สังคมมีความสุขด้วยการตอกย้ำ ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้คนในสังคมปฏิบัติ

จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการสังคมประกิตของมนุษย์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโลกของเรามีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สื่อมวลชนจึงเป็นเสมือนเสียงที่

มีอิทธิพล(authoritative voice) ในขณะที่องค์กรอื่นๆ มีอิทธิพลลดลง นอกจากนี้ปัจจัยเรื่องเวลา ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ปัจจุบันคนเราใช้เวลาคลุกคลีกับสื่อมวลชนมาก จนทำให้สื่อมวลชนเป็นหนึ่งในตัวแทนทางสังคม (Social agent) ซึ่งมีอิทธิพลมากที่สุด

อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม

สื่อมวลชนเป็นสื่อที่มีความสามารถในการแพร่ข่าวสารสูง เพราะสามารถกระจายข่าวได้อย่างกว้าง ขวางไปสู่ประชาชนจำนวนมากในทุกเพศทุกวัย และทุกฐานะอาชีพ คุณสมบัติเหล่านี้จึงทำให้สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต และแม้แต่ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนทั่วไป สื่อมวลชนมีอิทธิพลในการชักจูงใจให้ผู้รับข่าวสารเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติ ความเชื่อ พฤติกรรม หรือแม้แต่วิถีปฏิบัติในการดำเนินชีวิต อาจกล่าวได้ว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลในด้านต่างๆ ดังนี้ (วิรัช ภูมิรัตนกุล, 2540)

1. อิทธิพลทางด้านทัศนคติและค่านิยม

สื่อมวลชน มีอิทธิพลอย่างมากในด้านการสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติและค่านิยมต่างๆของมวลชนได้ รวมทั้งหันเหหรือชักจูงความคิดให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้สื่อสารได้ หากสื่อมวลชนในสังคมได้ทำหน้าที่อย่างน่าเชื่อถือด้วยแล้ว ก็ยิ่งสร้างความศรัทธาแก่มวลชนได้มาก และสามารถน้อมนำความรู้สึกนึกคิดของมวลชนได้โดยง่าย ด้วยเหตุนี้เองประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศจึงต้องอาศัยสื่อมวลชนในการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมบางประการของประชาชนในประเทศตน

2. อิทธิพลทางด้านอารมณ์

นอกเหนือจากอิทธิพลที่มีต่อทัศนคติ ค่านิยม หรือความรู้สึกนึกคิดแล้ว สื่อมวลชนยังมีอิทธิพลต่อการเร้าอารมณ์ของมวลชนได้เป็นอย่างดี สื่อมวลชนหลายประเภทสามารถเสนอรายการต่างๆที่ให้ความสนุกสนานสำราญอารมณ์แก่มวลชน ในขณะที่เดียวกันก็สามารถปลุกเร้าอารมณ์ของมวลชนให้เกิดความรู้สึกรัก ชอบ เกลียดชัง ต่อต้านในสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ยากนัก

3. อิทธิพลทางด้านศีลธรรม

สื่อมวลชนสามารถสอดแทรกคุณธรรมหรือศีลธรรมให้มวลชนได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกันก็สามารถดูดดึงทำลายศีลธรรมให้เสื่อมทรามไปจากจิตใจของมวลชน ฉะนั้นสื่อมวลชนที่มีจริยธรรมหรือจรรยาบรรณ จึงสามารถทำหน้าที่ในการยกระดับจิตใจของมวลชนให้สูงขึ้น ในทางตรงข้ามสื่อมวลชนที่ปราศจากความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไร้จริยธรรม ก็สามารถเสนอสิ่งที่ เป็นพิษภัยต่อจิตใจและศีลธรรมอันดีงามของประชาชนได้เช่นกัน

4. อิทธิพลทางด้านสติปัญญาความรู้

หน้าที่ที่สำคัญของสื่อมวลชนทั้งหลาย ก็คือ การให้การศึกษาหรือความรู้แก่ประชาชน ก่อให้เกิดความเฉลียวฉลาดและมีสติปัญญา มีวิถึพยาการหรือความรู้ใหม่ๆเพิ่มขึ้นเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพและอยู่ร่วมกันในสังคม

5. อิทธิพลทางด้านพฤติกรรม

สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชน ซึ่งมักปรากฏว่ามักชอบลอกเลียนแบบหรือทำตามอย่างบุคคลที่ปรากฏในสื่อมวลชนที่ตนชื่นชอบ มักคลั่งไคล้ในพฤติกรรมต่างๆของดาราโทรทัศน์ ดาราภาพยนตร์ พฤติกรรมในการเลียนแบบนี้มีทั้งในด้านบวกและด้านลบ สุดแท้แต่ว่าพฤติกรรมเช่นใดที่สื่อมวลชนจะชี้นำหรือสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ชมได้มากกว่ากัน

Joseph T. Klapper (อ้างถึงใน ปรมะ สตะเวทิน, 2539) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ที่มีต่อทัศนคติ และพฤติกรรมด้านต่างๆ ของประชาชนไว้ดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชนนั้น ไม่ใช่อิทธิพลโดยตรง แต่เป็นอิทธิพลโดยอ้อม เพราะมีปัจจัยต่างๆ ที่กั้นอิทธิพลของสื่อมวลชน ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่

1.1 ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร (predisposition) ประชาชนจะมีความคิดเห็น ค่านิยม และมีความโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการคบหาสมาคมกับคนอื่น และสถาบันสังคมที่ตนเป็นสมาชิก เมื่อบุคคลนั้นสัมผัสกับสื่อมวลชนก็จะนำเอาทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมเหล่านั้นติดตัวมาด้วย

1.2 การเลือกรับของผู้รับสาร (selective process) ประชาชนจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน และจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับสารที่ไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับความคิดเห็น ความสนใจของตน ประชาชนพยายามตีความสารตามความเชื่อ และค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิม และจะเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความคิด และความเชื่อของตน

1.3 อิทธิพลของบุคคล (personal influence) ข่าวสารจากสื่อมวลชนอาจไม่ได้ไปถึงประชาชนทั่วไปในทันที แต่จะผ่านสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิดเห็นก่อนจะไปถึงประชาชน ผู้นำความคิดเห็นมักสอดแทรกความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปด้วย ผู้นำความคิดเห็นมักจะเป็นคนที่ได้รับความเชื่อถือเลื่อมใส และไว้วางใจจากประชาชนทั่วไป จึงเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและการตัดสินใจของประชาชน

1.2 ความแตกต่างนี้มีบางส่วนมาจากลักษณะแตกต่างทางชีวภาพ หรือทางร่างกายของแต่ละบุคคล แต่ส่วนใหญ่แล้วจะมาจากความแตกต่างที่เกิดจากการเรียนรู้

1.3 มนุษย์ซึ่งถูกชูปเลี้ยงภายใต้สถานการณ์ต่าง จะเปิดรับความเห็นแตกต่างกันไป

1.4 การเรียนรู้สิ่งแวดล้อมทำให้เกิดทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อที่รวมเป็นลักษณะทางจิตวิทยาส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไป

2. ทฤษฎีกลุ่มสังคม (social categories theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่าบุคคลที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายกัน จะแสดงพฤติกรรมการสื่อสารคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากความใกล้ชิดสนิทสนมผูกพันของกลุ่ม พฤติกรรมการสื่อสารนี้ ได้แก่ การเปิดรับสื่อ ความพอใจในสื่อ และอุปนิสัยการใช้สื่อร่วมกัน เป็นต้น สำหรับลักษณะทางสังคมที่สำคัญนั้น ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ชาติพันธุ์ ศาสนา อายุ เพศ ภูมิภาค ฯลฯ ฉะนั้น สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลต่อกลุ่มคนเหล่านี้ ก็ต่อเมื่อส่งมาในลักษณะที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของกลุ่ม

3. ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (the social relations theory) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้รับสารกับบุคคลอื่นในสังคม ในลักษณะของกลุ่มปฐมภูมิ หรือกลุ่มทุติยภูมิ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร ผู้นำความคิดเห็นในสังคมจะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ข่าวสาร และการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมของบุคคลในสังคมนั้น โดยกลุ่มปฐมภูมิซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในหมู่เพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน หรือในครอบครัว และเครือข่าย จะมามีอิทธิพลต่อผู้รับสารมากกว่ากลุ่มทุติยภูมิ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดน้อยกว่า ข่าวสารต่างๆที่ได้รับจากสื่อมวลชน มักจะถูกรับรู้หรือตีความโดยมีอิทธิพลต่อกลุ่มบุคคลในกลุ่มเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ เช่น การที่ปัจเจกบุคคลจะเชื่อว่าข่าวสารจากโฆษณาใดหรือไม่นั้น มักจะได้รับอิทธิพลจากการปรึกษา หรือไต่ถามเพื่อนฝูง หรือผู้ใกล้ชิด อิทธิพลที่มีต่อการรับรู้ข่าวสารในลักษณะนี้ เราเรียกว่า “ อิทธิพลของบุคคล ” (personal influence) ในกรณีเช่นนี้ สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อคนได้ ในลักษณะทฤษฎีสื่อสารสองขั้นตอน (two steps flow theory) ซึ่งต้องอาศัยอิทธิพลของบุคคล (personal influence) เข้าร่วมด้วย

4. ทฤษฎีบรรทัดฐานทางสังคม กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลอาจขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานและสภาพแวดล้อมทางสังคมถ้าสื่อมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคม สื่อมวลชนอาจย้าบรรทัดฐานเดิมและสร้างบรรทัดฐานใหม่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนทำหน้าที่ทางอ้อม 3 ประการ คือ

4.1 สื่อมวลชนจะส่งเสริมสนับสนุนและย้าบรรทัดฐานทางสังคมให้ดำรงอยู่ตลอดไป

4.2 สื่อมวลชนจะสามารถสร้างความรับผิดชอบร่วมกันให้เกิดในสังคม

4.3 สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนแปลงแบบอย่างการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมของบุคคล โดยช่วย ให้เกิดพฤติกรรมใหม่แต่ต้องใช้เวลาอย่างมาก

ปรมา สตะเวทิน (2533) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสังคมในระดับกลุ่มปฐมภูมิต่อ ทักษะคติ ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลไว้ว่า กลุ่มปฐมภูมิ (primary groups) เป็นกลุ่มซึ่งเกิดจากการรวมตัวของคนที่มีความใกล้ชิด และคุ้นเคยกัน มีขนาดของสมาชิกไม่มากนักโดยปกติไม่เกิน 12 คน ตัวอย่างของกลุ่มปฐมภูมิ ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนสนิทในที่ทำงาน หรือโรงเรียน เป็นต้น ความสัมพันธ์ของบุคคลกับกลุ่มปฐมภูมิต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อทักษะคติ ค่านิยม และพฤติกรรมต่างๆ รวมทั้งพฤติกรรมในการสื่อสารของคนด้วย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการมีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างสมาชิกของกลุ่ม ทำให้สมาชิกของกลุ่มมีประสบการณ์ร่วมกันจากการติดต่อสัมพันธ์กันเป็นประจำ ทำให้คนเรียนรู้ความคิดพื้นฐาน ประสบการณ์ และค่านิยม เหล่านี้กำหนดความรับรู้ของคน

Rogers (1978) ได้กล่าวเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสื่อมวลชน และสื่อบุคคลไว้ว่า ผลจากการวิจัยต่างๆ พบว่า สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนแปลงการรับรู้ ซึ่งหมายถึงการเพิ่มพูนความรู้เข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นมีประสิทธิภาพมากกว่า เมื่อวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เพราะข่าวสารที่ถ่ายทอดออกจากสื่อมวลชนเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ฝังแน่น หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

ในปัจจุบันพบว่าวัยรุ่นมีการเปิดรับสื่อมวลชนในหลากหลายรูปแบบ นอกจากนี้ยังพบว่า ความมีอิสระของสื่อต่อการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ทั้งที่สร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์ จัดได้ว่าเป็นสิ่งเร้าภายนอกที่สำคัญที่สามารถจะเร้าและกระตุ้นให้วัยรุ่นเกิดค่านิยมและทัศนคติในเรื่องราวต่างๆ ในทางที่ไม่ถูกต้อง หากขาดการดูแลและการควบคุมที่ถูกต้องเหมาะสม พบว่า มีการมีผลิตและเผยแพร่สื่อที่ไม่สร้างสรรค์มากขึ้น ทั้งในรูปแบบหนังสือ วารสารต่างๆ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งบางทีก็ขาดการดูแล และการจัดการที่ดี จึงทำให้มีการเผยแพร่ลูกลามอย่างรวดเร็ว อันอาจนำวัยรุ่นไปสู่การมีพฤติกรรมเลวร้ายต่างๆ มากมาย ซึ่งผู้เกี่ยวข้องตลอดจนวัยรุ่นต้องให้ความสำคัญในการระมัดระวังในการเลือกรับสื่อที่ถูกประเภทด้วย

3. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร

กระบวนการสื่อสารมีองค์ประกอบหลายอย่างที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการสื่อสารนั้นๆ องค์ประกอบที่มีส่วนสำคัญต่อการสื่อสารอย่างหนึ่งก็คือ ผู้รับสาร เนื่องจากผู้รับสารคือกลุ่มเป้าหมายของการสื่อสาร และยิ่งไปกว่านั้นผู้รับสารยังเป็นตัวแปรที่สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพของการสื่อสารได้ดีที่สุด

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2534) กล่าวว่า ในการวิเคราะห์ผู้รับสารนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยแนวคิดทางด้านประชากร เนื่องจากพฤติกรรมต่างๆของมนุษย์เกิดขึ้นตามแรงบังคับจากภายนอกมากระตุ้น โดยมีความ เชื่อที่ว่า มนุษย์ดำรงชีวิตตามแบบแผนที่สังคมกำหนดไว้ พฤติกรรมของคนที่มีอายุน้อยในวัยเดียวกันจะเป็นเช่นเดียวกัน เนื่องจากสภาพสังคมได้วางแบบอย่างไว้ให้แล้วสำหรับคนรุ่นนั้นๆ สังคมทำให้ผู้หญิงมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมแตกต่างจากผู้ชาย หรือคนที่มีการศึกษามีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากคนที่ด้อยการศึกษา กล่าวโดยสรุปคือ คนที่มีคุณสมบัติทางประชากรแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย

ปรมะ สตะเวทิน (2533) กล่าวว่า โดยปกติผู้รับสารแต่ละคนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป โดยการวิเคราะห์ผู้รับสารตามลักษณะทางประชากร (demographic characteristics) จะจำแนกออกเป็น ลักษณะต่างๆ อันได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา สถานะทางสังคม เศรษฐกิจ และศาสนา ดังนี้

1. อายุ เป็นลักษณะประการหนึ่ง ที่ใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร โดยอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความคิดแตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้วคนที่มีอายุน้อยมักจะมีความคิดแบบเสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์ ใจร้อนมากกว่าคนที่มีอายุมาก ที่มักจะมีความคิดแบบอนุรักษนิยม ยึดถือการปฏิบัติ มีมัดระวังและมองโลกในแง่ร้ายมากกว่าคนที่มีอายุน้อย ซึ่งลักษณะเหล่านี้มีสาเหตุมาจากประสบการณ์ชีวิตผ่านยุคเชื่อย่างๆ ตลอดจนมีความผูกพันที่ยาวนาน และมีผลประโยชน์ในสังคมมากกว่าคนที่มีอายุน้อย คนที่มีอายุมากกว่ามีทรัพย์สินมากกว่าคนที่มีอายุน้อย ดังนั้นลักษณะการใช้สื่อจึงแตกต่างกันไป คนที่มีอายุน้อยมักจะใช้สื่อเพื่อความบันเทิง ในขณะที่คนที่มีอายุมากมักจะใช้สื่อมวลชนเพื่อแสวงหาข่าวสารมากกว่าความบันเทิง

2. เพศ จากการวิจัยทางจิตวิทยา แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมากทั้งในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนทั้งสองเพศไว้แตกต่างกัน ผู้หญิงจึงมักจะเป็นเพศที่มีจิตใจอ่อนไหว เจ้าอารมณ์

โอนอ่อนผ่อนตาม เป็นแม่บ้านแม่เรือน และถูกชักจูงใจได้ง่ายกว่าผู้ชาย ดังนั้นผู้หญิงจึงมีระดับการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์และวิทยุมากกว่าผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายมักจะนิยมอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าผู้หญิง

3. การศึกษา การศึกษาหรือความรู้เป็นลักษณะประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้นคนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่แตกต่างกัน ย่อมจะมีความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์ และความต้องการที่แตกต่างกันไป คนที่มีการศึกษาสูงหรือมีความรู้ดีจะได้เปรียบในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี เพราะมีความรู้กว้างขวาง มีความเข้าใจมากกว่า ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ โดยทั่วไปคนที่มีการศึกษาสูงจะใช้สื่อมวลชนมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ และคนที่มีการศึกษาสูงมักจะใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่อชนิดอื่น

4. สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ และชาติพันธุ์ ตลอดจนภูมิหลังของครอบครัว จากการวิจัยพบว่า สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้รับสาร มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อปฏิกริยาของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสาร และสาร ทั้งนี้เพราะคนที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน จะมีวัฒนธรรม ประสบการณ์ ทศนคติ ค่านิยม และเป้าหมายที่แตกต่างกัน

5. ศาสนา การนับถือศาสนา เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งของผู้รับสารที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสารทั้งในด้านทศนคติ ค่านิยม และระดับของคน คนที่นับถือศาสนาต่างกันจะมีความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่แตกต่างกันไป

กล่าวโดยสรุป จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสารที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงนำใช้เป็นแนวคิดในการวิเคราะห์ในเรื่องการเปิดรับข่าวสาร และความถี่ในการเปิดรับข่าวสารของวัยรุ่นนสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาความสัมพันธ์ต่อทศนคติต่อต้นทุนชีวิตและทศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้ง ครรภ์ของวัยรุ่นนสตรีในเขตกรุงเทพมหานครต่อไป

4. แนวคิดเกี่ยวกับทศนคติ

อิทธิพลของความเจริญทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้เกิดการไหลเข้าของวัฒนธรรมต่าง ชาติที่แพร่กระจายสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็วโดยผ่านสื่อประเภทต่างๆ ทำให้เกิดเป็นค่านิยมใหม่ๆ ขึ้นในสังคมหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อต่อเรื่องราว สิ่งแวดล้อม สถานการณ์ต่าง ๆ เกิดเป็นประสบการณ์ใหม่ที่เกิดจากการเรียนรู้ต่อสิ่งหนึ่ง

สิ่งใดของบุคคล ที่เรียกว่าทัศนคติ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งอาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรให้ความสนใจ เพราะจะช่วยให้เราเข้าใจถึงพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มวัยรุ่นได้ดียิ่งขึ้น

นักวิชาการหลายท่านให้คำจำกัดความของทัศนคติไว้ดังนี้

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2531) กล่าวว่า “ทัศนคติ” คือ การที่บุคคลให้ความหมายกับ วัตถุ คน สัตว์ ความคิดรวบยอดต่างๆ สภาพการณ์ต่างๆ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจาก ประสบการณ์ของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิด การกระทำของสมาชิกจำนวนมากของสังคม

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นดัชนีชี้วัดว่า บุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุ หรือสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐาน มาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะ ตอบสนองสิ่งเร้า และเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่ง ถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (intrapersonal communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการ รับสาร อันจะส่งผลถึง พฤติกรรมต่อไป

Mcquire (1968) ได้สรุปว่า สถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติประกอบด้วย

1. สถานการณ์การแนะนำ (suggestion situations) ปัจจัยพื้นฐานของสถานการณ์การ แนะนำนี้คือ การแข่งขันนำเสนอในเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติหรือพฤติกรรมต่อบุคคลอื่นๆ กันจนกว่า บุคคลนั้นจะยอมรับคำแนะนำ โดยทั่วไปการแนะนำไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลรองรับว่า ทำไมบุคคล ถึงต้องยอมรับคำแนะนำและการแนะนำอาจเกิดจากการทำงานของบุคคลหรือมาจากกลุ่มเพื่อน ฝูง หัวหน้างานหรือเกิดจากการแนะนำภายในตัวบุคคลเอง

2. สถานการณ์ ความสอดคล้องลงรอยกัน (conformity situations) เป็นผลมาจาก อิทธิพลทางสังคม โดยบุคคลพบว่า ความเชื่อของตนนั้นแตกต่างไปจากความเชื่อตามปกติของ กลุ่ม หรือผู้มีอำนาจ จึงพยายามเปลี่ยนความเชื่อของตนให้สอดคล้องกับปกติสถานความเชื่อ ของกลุ่มหรือผู้มีอำนาจซึ่งบางครั้งบุคคลกระทำไปโดยไม่ได้มีแรงกดดันใดๆ

3. สถานการณ์ การพูดคุยภายในกลุ่ม (group discussion situations) คือการที่สมาชิก ภายในกลุ่มเสนอความเห็นที่ขัดแย้งกับความเห็นของบุคคลภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นความเห็นที่กลุ่มให้ การยอมรับแล้ว แต่เมื่อมีการเสนอข้อโต้แย้งขึ้นมากลุ่มจึงได้เพิ่มข้อโต้แย้งนั้นลงไป ในวัตถุประสงค์ เป้าหมายด้วย

4. สารโน้มน้าวใจ (persuasive messages) คือการที่บุคคลได้รับสารที่มีการชี้แจงข้อโต้แย้งของบุคคลและชี้ให้เห็นว่าทำไมบุคคลจึงต้องยอมคล้อยตาม

5. การปลูกฝังความคิดใหม่ (intensive indoctrination) การปลูกฝังความคิดใหม่นี้เปรียบเสมือนการล้างสมอง ลบความคิดเก่าออกไป และนำความคิดใหม่เข้าไปแทนที่ โดยผู้ทำการปลูกฝังได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่ 1-4 มาก่อนแล้ว

การเกิดทัศนคติ (attitude formation)

Rensis Likert (อ้างในประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2530) ได้ศึกษามูลเหตุของการเกิดทัศนคติของคน ซึ่งนับได้ว่าเป็นผลการศึกษาที่เน้นถึงการเกิดทัศนคติตามหลักวิชาการด้านการสื่อสารโดยเฉพาะ โดยได้สรุปไว้ว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้จากแหล่งทัศนคติ ต่างๆที่มีอยู่มากมาย และแหล่งที่ทำให้เกิดทัศนคติที่สำคัญ คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (specific experience) ซึ่งบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (communication from others) การได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น จะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่างๆ จากผู้อื่น เช่น เด็กที่เคยได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่ว่า ทำอย่างนี้ดี ทำอย่างนั้นไม่ดี จะมีทัศนคติต่อการกระทำต่างๆ ตามที่เคยได้รับการสั่งสอนมา

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ เช่น เด็กที่เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ เมื่อเห็นพ่อแม่แสดงท่าที่ไม่ชอบสิ่งใด เด็กก็จะเลียนแบบไม่ชอบสิ่งนั้นด้วย

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (institution factors) ทัศนคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น โรงเรียน วัด หน่วยงานต่างๆ ซึ่งสถาบันเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่มาและสนับสนุนให้เกิดทัศนคติบางอย่างขึ้นได้

Gordon Allport (1967) ได้เสนอความคิดเห็นว่า ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคนเกิดขึ้นได้ตามเงื่อนไข 4 ประการ คือ

1. กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการเพิ่มพูนและการรวมกันของการตอบสนองแนวความคิดต่างๆ ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับมาจากเดิมมีทั้งดีและไม่ดี รุนแรงหรือไม่รุนแรง จะส่งผลถึงทัศนคติต่อสิ่งใหม่ที่คล้ายคลึงกัน

2. การสร้างความรู้สึกรู้สึก เกิดจากประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งประสบการณ์ส่วนตัวขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคคลที่ต่างมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป นอกจากประสบการณ์ของคนจะสะสมขึ้นเรื่อยๆ แล้ว ยังทำให้มีรูปแบบเป็นของตัวเองด้วย ดังนั้นทัศนคติบางอย่างจึงเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล แล้วแต่พัฒนาการและความเจริญเติบโตของคนๆ นั้น

3. การเลียนแบบ การถ่ายทอดทัศนคติของคนบางคนได้มาจากการเลียนแบบบุคคลที่ตนเองให้ความสำคัญและรับเอาทัศนคตินั้นมาเป็นของตน เช่น พ่อ แม่ ครู พี่น้อง และบุคคลอื่นๆ

4. เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมในสังคม หรืออิทธิพลของกลุ่มสังคม กล่าวคือ คนย่อมมีทัศนคติคล้ายคลึงตามกลุ่มสังคมที่ตนอาศัยอยู่ตามสภาพแวดล้อม เช่น ทัศนคติต่อศาสนา สถาบันต่างๆ

นวม สงวนทรัพย์ (2535) อธิบายว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดพัฒนาการของทัศนคติมี 4 ประการคือ

1. ปัจจัยทางวัฒนธรรม (culture determinants) วัฒนธรรมของสังคมมีอิทธิพลมหาศาลต่อพฤติกรรม ทัศนคติ ความคิดของมนุษย์ กล่าวคือ ทัศนคติ และพฤติกรรมของมนุษย์ถูกควบคุมโดยสังคมที่เขาเจริญเติบโตมา

2. ปัจจัยทางจิตวิทยา (psychological determinants) กล่าวคือ ความต้องการ ผลประโยชน์ สติปัญญา ความเครียดทางจิตที่แตกต่างกัน ทำให้คนเรามีทัศนคติที่แตกต่างกันได้ แม้ว่าจะเจริญเติบโตมาในบรรยากาศแห่งวัฒนธรรมเดียวกัน

3. ปัจจัยทางการหน้าที่ (functional determinants) หมายความว่า บุคลิกภาพของบุคคลมีผลกระทบต่อบทบาทแห่งการพัฒนาทัศนคตินั้นๆ

4. ข้อเท็จจริง (facts) ข้อเท็จจริงเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างทัศนคติเมื่อความรู้ในข้อเท็จจริงได้เปลี่ยนแปลงไป ทัศนคติของบุคคลก็พลอยเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้นประกอบด้วย การติดต่อสื่อสาร วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสารและหนังสือ เป็นสื่อสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยอาศัยปัจจัย

1. การติดต่ออย่างใกล้ชิด ความใกล้ชิดทำให้คนได้เรียนรู้สภาพที่แท้จริงของแต่ละฝ่าย ความเข้าใจผิดจะหายไป
2. อิทธิพลส่วนบุคคลนี้เกิดจากอัตลักษณ์ บุคลิกภาพและคุณสมบัติทางจิตใจที่แสดงออกมาทางกายกรรมและวัจกรรม บุคคลผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่ดีดังกล่าวนี้ย่อมมีอิทธิพลเหนือทัศนคติของคนอื่นได้ง่าย
3. การตัดสินใจของกลุ่ม ถ้าหากว่ากลุ่มชนได้ตัดสินใจไปในเรื่องใดทัศนคติของคนในกลุ่มย่อมคล้อยไปตามนั้น

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกันโดยตรง ถ้าความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมถูกกระทบไม่ว่าระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งสิ้น นอกจากนี้องค์ประกอบต่างๆ ในกระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ลักษณะของข่าวสาร ตลอดจนช่องทางในการสื่อสารล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ทั้งสิ้น

ธงชัย สันติวงษ์ (2539) กล่าวว่า ทัศนคติก่อตัวเกิดขึ้นมาและเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน คือ

1. การจูงใจทางร่างกาย (biological motivation) ทัศนคติ จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กำลังดำเนินการตอบสนองตามความต้องการหรือแรงผลักดันทางร่างกาย ตัวบุคคลจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคล หรือสิ่งของที่สามารถช่วยให้เขามีโอกาสตอบสนองความต้องการของตนได้
2. ข่าวสารข้อมูล (information) ทัศนคติ จะมีพื้นฐานมาจากชนิด ขนาดของข่าวสารที่ได้รับรวมทั้งลักษณะของข่าวสาร ด้วยกลไกของการเลือกเฟ้นในการมองเห็น และเข้าใจปัญหาต่างๆ (Selective perception) ข่าวสารข้อมูลบางส่วนที่เข้ามาสู่บุคคลนั้น จะทำให้บุคคลนั้นเก็บไปคิดและสร้างเป็นทัศนคติขึ้นมาได้
3. การเข้าเกี่ยวข้องกับกลุ่ม (group affiliation) ทัศนคติบางอย่างอาจมาจากกลุ่มต่างๆ ที่บุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เช่น ครอบครัว กลุ่มผู้ร่วมงาน กลุ่มกีฬา กลุ่มสังคมต่างๆ โดยกลุ่มเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรวมของค่านิยมต่างๆ แต่ยังมี การถ่ายทอดข้อมูลให้แก่บุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถสร้างทัศนคติขึ้นได้ โดยเฉพาะครอบครัวและกลุ่มเพื่อนร่วมงาน เป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุด (primary group)

4. ประสบการณ์ (experience) ประสบการณ์ของคนที่มีความรู้ของข้อเท็จจริงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลต่างๆ ตีค่าสิ่งที่เขาได้มีประสบการณ์มาจนกลายเป็นทัศนคติได้

5. ลักษณะท่าทาง (personality) ลักษณะท่าทางหลายประการต่างก็มีส่วนทางอ้อมที่สำคัญในการสร้างทัศนคติให้กับตัวบุคคล

Krech Crutchfield (1948) ได้ให้ความเห็นว่า ทัศนคติอาจเกิดขึ้นจาก

1. การตอบสนองของความต้องการของตนเอง ถ้าสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนได้ บุคคลนั้นจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดไม่สามารถสนองความต้องการของตนได้ บุคคลนั้นก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. การได้เรียนรู้ความจริงต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นได้ด้วยการอ่าน หรือจากคำบอกเล่าของผู้อื่น ดังนั้นบางคนอาจมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้อื่นจากการฟังคำติชมที่มีคนมาพูดให้ฟังก่อนก็ได้

3. การเข้าไปเป็นสมาชิกหรือสังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คนส่วนมากมักจะยอมรับเอาทัศนคติของกลุ่มมาเป็นของตน หากทัศนคตินั้นไม่ขัดแย้งกับทัศนคติของตนเกินไป

4. ทัศนคติที่มีส่วนสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้น เช่น ผู้ที่มีบุคลิกสมบูรณ์มักมองผู้อื่นในแง่ที่ดี ส่วนผู้ที่ปรับตัวยากจะมีทัศนคติในทางตรงกันข้าม โดยมักจะมองว่า จะมีคนคอยอิจฉา หรือคิดร้ายต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ สามารถสรุปได้ว่า “ ทัศนคติ ” หมายถึง สิ่งที่ทำให้เห็นว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับบุคคลรอบข้าง วัตถุ หรือสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งทัศนคตินั้นมีรากฐาน มากจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ และมีแนวโน้มที่จะให้การสนับสนุนหรือไม่สนับสนุน ซึ่งจะปรากฏเป็นพฤติกรรมหรือไม่ก็ได้ โดยขึ้นอยู่กับว่าทัศนคตินั้นเป็นทางบวกหรือทางลบ

ลักษณะของทัศนคติ

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละคน มิใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด

2. ทัศนคติเป็นสภาพทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการคิด และการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก

3. ทัศนคติเป็นสภาพจิตใจที่มีความถาวรพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละบุคคลต่างก็ได้รับประสบการณ์ และผ่านการเรียนรู้มามาก อย่างไรก็ตาม ทัศนคติก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ อันเนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ทัศนคติของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ วิธีหนึ่งก็คือ การที่บุคคลได้รับข่าวสารต่างๆ ซึ่งข่าวสารนั้นอาจจะมาจากสื่อบุคคลและสื่อมวลชนต่างๆ ข่าวสารเหล่านี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อองค์ประกอบของทัศนคติด้านความรู้หรือการรับรู้ (cognitive component) และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ก็มีแนวโน้มทำให้องค์ประกอบด้านอารมณ์ (affective component) เปลี่ยนแปลงไปด้วย

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า หากได้รับข่าวสารในระดับที่แตกต่างกันย่อมทำให้มีทัศนคติหรือแนวโน้มของพฤติกรรมแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงส่วนมากไม่ได้มาจากการเปลี่ยนค่านิยมของบุคคลแต่มาจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คือ สื่อ (media) ซึ่งอาจจะเป็นสื่อบุคคลหรือสื่อมวลชน ซึ่งเป็นช่องทางในการส่ง “ข่าวสาร” (Message) ให้แก่ผู้รับข่าวสาร แต่อิทธิพลของ “ข่าวสารและสื่อ” จะมีมากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับข่าวสารและผู้รับข่าวว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ ระหว่างข่าวสารกับความรู้และทัศนคติของผู้รับสาร ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลงก็ได้

องค์ประกอบของทัศนคติ

Katz and Stotland (1955) ได้แยกองค์ประกอบของทัศนคติไว้ดังนี้ คือ

1. องค์ประกอบด้านความคิดหรือความรู้ ความเข้าใจ เรียกว่า “cognitive component” ได้แก่ความคิด ซึ่งเป็นส่วนประกอบของมนุษย์ในการคิด โดยความคิดนี้จะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกันออกไป
2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก เรียกว่า “effective component” ซึ่งเป็นตัวรู้ ความคิดอีกทอดหนึ่ง ถ้าหากบุคคลมีภาวะความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี ก็จะแสดงสิ่งที่กำลังคิดในขณะนั้นออกมาในลักษณะที่ต่างกัน เช่น ความรู้สึกในด้านบวก เรียกว่า “positive effective component” ก็จะมีความรู้สึกในด้านบวกเป็นไปในทางที่ดี ขณะที่บุคคลซึ่งมีความรู้สึกในด้านลบ ซึ่งเรียกว่า “negative effective component” ก็จะมีความรู้สึกในเชิงลบ เป็นไปในทางที่ไม่ดี
3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม เรียกว่า “behavioral component” เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มเน้นไปในทางการกระทำหรือพฤติกรรม ในลักษณะที่ว่าเมื่อมีสิ่งเร้าก็จะเกิดปฏิกิริยา

อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น เช่น เมื่อบุคคลมีความรู้สึกในด้านบวก พฤติกรรมที่แสดงออกก็จะเป็นไปในทางที่ดี

ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติไม่ได้เกิดโดยกำเนิดหรือพันธุกรรม แต่ทัศนคติเกิดขึ้นภายหลังจากเกิดจากการเรียนรู้ การเลียนแบบ หรือเกิดจากการได้รับแรงเสริมกำลัง ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติมีหลายทฤษฎีด้วยกันและที่เป็นทฤษฎีใหญ่ๆ ได้แก่ (อ้างใน อารีภักดี เงินบำรุง, 2541)

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ (learning theory) หรือ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขและการให้แรงเสริม (conditioning and reinforcement theories) โดยทฤษฎีเชื่อว่า ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ และเราสามารถส่งเสริมได้ในทำนองเดียวกันกับการฝึกนิสัย บุคคลจะสร้างทัศนคติต่อสิ่งใดๆ ย่อมเกิดจากกระบวนการวางเงื่อนไข การได้รับการเสริมแรง และเกิดจากการเลียนแบบ

กล่าวคือ เมื่อมีสิ่งเร้า 2 สิ่งเกิดขึ้นพร้อมกันบ่อยๆ ความรู้สึกหรือการตอบสนองต่อสิ่งเร้าอันหนึ่ง อาจถูกถ่ายทอดไปสู่สิ่งเร้าอื่นๆ ได้ และความรู้สึกที่ได้รับแรงเสริมจากการกระทำอะไรสักอย่างหนึ่ง จะทำให้เราอยากทำสิ่งนั้นไปเรื่อยๆ ซึ่งจะเป็นการเพาะทัศนคติต่อสิ่งนั้น ดังนั้นในการปลูกฝังทัศนคติใหม่ๆ จึงขึ้นอยู่กับทำให้รางวัลตนเอง เช่น เมื่อพบสิ่งเร้าใหม่ๆ หรือประสบการณ์ใหม่ๆ ถ้าสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของเรา เราก็ให้รางวัลแก่ตัวเอง แต่ถ้าประสบการณ์ใหม่ๆ นั้น ขัดกับความเชื่อเดิมของเรา เราก็อาจหาเหตุผล ถ้ามีเหตุผลให้เชื่อได้ทัศนคติอาจเปลี่ยนไปได้ สำหรับการเลียนแบบเป็นส่วนหนึ่งของนิสัยมนุษย์ เป็นธรรมชาติของมนุษย์อย่างหนึ่งที่มักมีความรู้สึกที่มีแนวโน้มในการที่จะทำอะไรเหมือนคนอื่นๆ เด็กๆ จะเลียนแบบผู้ใหญ่ ซึ่งทัศนคติจะถูกเลียนแบบด้วย

2. ทฤษฎีเครื่องล่อใจและความขัดแย้ง (incentive and conflict theory) ทฤษฎีนี้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลเอาไว้ว่า ในขณะที่บุคคลมีความขัดแย้งชนิดบวก-ลบ (approach-avoidance conflict) บุคคลจะมีเหตุผลหลายประการที่ยอมรับ และมีเหตุผลอีกมากมายที่จะปฏิเสธ สถานการณ์เกี่ยวกับการสร้างทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่การประเมินคุณค่าของบุคคลว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งนั้นๆ จะขึ้นอยู่กับเครื่องล่อใจเป็นสำคัญ โดยบุคคลจะพิจารณาผลตอบแทนที่ได้จากการยอมรับหรือปฏิเสธ และบุคคลมักจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนต่อสิ่งนั้น เมื่อได้ประเมินแล้วว่าการเปลี่ยนทัศนคติจะได้รับผลตอบแทน (เครื่องล่อใจ) ที่ดีกว่า หรือมีคุณค่ามากกว่าการรักษาทัศนคติเดิมเอาไว้

ทฤษฎีนี้ใช้เครื่องล่อใจและการขัดแย้งในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ แต่ละคนมีเหตุผลในการยอมรับหรือไม่ยอมรับทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าเขาเกิดความขัดแย้งในใจอย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อมีสิ่งอื่นมาเป็นเครื่องล่อใจให้เห็นว่าดีกว่าเขาก็จะเปลี่ยนทัศนคติไปเป็นแบบนั้น

3. ทฤษฎีความสอดคล้องกันทางความคิด (theory of cognitive consonance) มีแนวความคิดว่า ทัศนคติเกิดจากการที่บุคคลพยายามรักษาความคิด (Cognitive) ของตนให้มีความสอดคล้องกัน (consistence) ซึ่งตามปกติบุคคลจะมีความเชื่อและมีความนิยมต่อสิ่งต่างๆ มากมายหลายระดับ ถ้าหากความเชื่อและค่านิยมที่เกี่ยวข้องกันเหล่านั้นมีความขัดแย้งกัน บุคคลก็จะต้องหาทางประนีประนอมให้มีความสอดคล้องต้องกัน เพื่อก่อให้เกิดทัศนคติขึ้นมา

4. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (active participation theory) ถือว่าการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมสามารถที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ โดยการจัดสถานการณ์ให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมภายใน กิจกรรมของกลุ่ม และมีการมีส่วนร่วมได้แสดงออก จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มากกว่าการมีส่วนร่วมที่มีได้แสดงออก

การศึกษาทัศนคติของวัยรุ่นสตรีมีต่อต้นทุนชีวิตของตนเองและภาวะไม่พร้อมตั้งครรภในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงทัศนคติของวัยรุ่นสตรีที่เป็นตัวแทนประชากร ว่าวัยรุ่นสตรีเหล่านั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับสถานภาพของตนเองในปัจจุบัน และเรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาในสังคมคือภาวะไม่พร้อมตั้งครรภของวัยรุ่นสตรี ปัจจัยต่างๆที่ทำให้เกิดทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ที่อาจนำไปสู่พฤติกรรมความเสี่ยงของวัยรุ่นสตรีในอนาคต

5. แนวคิดเรื่องต้นทุนชีวิต

นายแพทย์สุรียเดว ทวีปาตี (2552) หัวหน้าคลินิกเยาวชน สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี ได้ให้คำจำกัดความของ “ ต้นทุนชีวิต ” ว่ามาจากคำว่า “ developmental assets “ และได้อธิบายความหมายของ “ ต้นทุนชีวิต ” ไว้ว่า เป็นต้นทุนขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาการทางด้านจิตใจ สังคม และสติปัญญาให้คนๆหนึ่ง สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง เป็นปัจจัยเชิงบวกด้านจิตใจ ที่จะหล่อหลอมให้เด็กเติบโตและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งต้นทุนชีวิตนี้จะเกิดขึ้นจากการเลี้ยงดูและปลูกฝังของครอบครัวและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เยาว์วัย คนทุกคนเกิดมามีต้นทุนชีวิตในระดับหนึ่งแล้วทั้งต้นทุนภายในและต้นทุนภายนอก ต้นทุนนี้จะเพิ่มขึ้นตามการเลี้ยงดูของพ่อแม่ สิ่งแวดล้อมที่ดี และความใกล้ชิดธรรมชาติ เพื่อช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ต้นทุนชีวิตไม่ใช่ของใหม่ แต่เป็นสิ่งที่มีความหมายแล้ว ตั้งแต่สมัยที่สังคมไทยยังมีลักษณะ เป็นครอบครัวขยาย มีชุมชนที่เข้มแข็ง มีความสมานฉันท์ อยู่กันด้วยความรัก มีสัมพันธภาพที่ดี ต่อกัน รู้จักการแบ่งปัน การให้ การทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งนี่ก็คือต้นทุนชีวิตแบบไทยๆ ที่ดีที่เราเคยมีอยู่ แต่ในปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนไปพร้อมกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและความเป็นสังคม เมืองที่รุกคืบเข้ามาแทนที่ความงดงามตามวิถีเดิม ครอบครัวเริ่มอ่อนแอ ชุมชนขาดความเข้มแข็ง กิจกรรมระหว่างเพื่อนฝูง เด็กและเยาวชนค่อยๆ ลดน้อยลง การเรียนรู้นอกโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ ก็น้อยลงไปด้วย ทำให้ต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันอ่อนแอลงไปในหลายๆ ด้าน ทำให้ เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นมากมาย อย่างเช่นกรณี พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่น ที่ส่วนหนึ่งอาจเกิดมาจากการขาดความรัก ความอบอุ่น เพราะเมื่อวัยรุ่นเหล่านั้นไม่พบความรักที่ ควรจะได้รับจากพ่อแม่ จากสถาบันการศึกษา หรือจากคนที่ไว้วางใจ วัยรุ่นก็จะไปหาความรักจาก คนข้างนอกแล้วทำให้เกิดพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมตามมา

การสำรวจต้นทุนชีวิต

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษากลุ่มวัยรุ่นสตรีที่มีอายุอยู่ระหว่าง 13 – 21 ปี การ ที่จะทราบว่าวัยรุ่นสตรีแต่ละคนมีต้นทุนชีวิตอย่างไร จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจที่ เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ผู้วิจัยจึงได้นำเครื่องมือสำรวจต้นทุนชีวิตที่ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี เป็นผู้พัฒนาขึ้น เพื่อให้สามารถสำรวจต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากที่สุด และสามารถช่วยทำให้วัยรุ่นสตรีรู้จักตนเองได้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในการสำรวจตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้เอง เครื่องมือนี้นี้จะช่วยวัดจุดอ่อนของต้นทุน ชีวิตของวัยรุ่นสตรีที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผลสำรวจต้นทุนชีวิตนี้จะเป็นตัวชี้วัด ทำให้เราทราบถึง จุดอ่อนของต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรีในด้านต่างๆ แล้วนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ในการเสริม ต้นทุนชีวิตที่ดีให้แก่วัยรุ่นสตรี ครอบครัว ชุมชน และสังคมในทุกๆ ระดับ ใช้ประโยชน์ในการเฝ้าระวัง กลุ่มวัยรุ่นสตรีจากสภาพแวดล้อมและปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และนำไปสู่การพัฒนา หรือเสริม สร้างต้นตุนั้นๆ โดยอาศัยกิจกรรมที่ตรงกับการพัฒนาต้นทุนชีวิตตามที่ต้องการ ในการ ช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

การสำรวจต้นทุนชีวิต จะแบ่งออกเป็น 2 หมวด คือ หมวดต้นทุนภายในและหมวดต้นทุน ภายนอกที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ต้นทุนภายนอกมีความสำคัญมากกับการสร้างต้นตุนภายใน โดย ทั้ง 2 หมวด ประกอบด้วยพลังต่างๆ 5 พลัง ได้แก่

1. พลังตัวตน เป็นการรวมพลังคุณค่าในตนเอง พลังสร้างศรัทธา และความเชื่อมั่นในตนเอง และพลังการสร้างทักษะชีวิต อันได้แก่ การอยู่ในสังคมอย่างสันติสุข การช่วยเหลือผู้อื่น การมีจุดยืนที่ชัดเจน รักความยุติธรรม ไม่แบ่งแยกชนชั้น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเองที่จะไม่ข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง

2. พลังครอบครัว เป็นพลังความรัก ความเอาใจใส่ วินัยและการมีชีวิตที่เป็นแบบอย่าง มีการติดตามและช่วยเหลือที่เหมาะสมเชิงบวก มีปียวาจาในบ้าน มีความอบอุ่นและปลอดภัย

3. พลังสร้างปัญญา เป็นพลังความมุ่งมั่นในการเพิ่มพลังปัญญา ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. พลังเพื่อนและกิจกรรม เป็นพลังการทำกิจกรรมในหมู่เพื่อนๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน เกิดวินัยในหมู่เพื่อน เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย การเล่นกีฬา สันทนาการนอกหลักสูตร

5. พลังชุมชน เป็นพลังของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ด้วยความเอื้ออาทร มีความเข้าใจ เป็นมิตรไมตรี มีวินัยและเป็นแบบอย่างที่ดี มีปียวาจา มีจิตอาสา มีความอบอุ่น ความปลอดภัย ภายในชุมชน และมีกิจกรรมร่วมกัน

ทั้ง 5 พลังนี้ จะรวมกันเป็นพลังสร้างภูมิคุ้มกันให้กับวัยรุ่นสตรีของไทย

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเลือกทำการสำรวจต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 13-21 ปี

คุณสมบัติของเครื่องมือสำรวจต้นทุนชีวิต

เครื่องมือสำรวจต้นทุนชีวิตนี้ เป็นเครื่องมือที่พัฒนามาจากต่างประเทศ ซึ่งมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย ที่ได้มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของไทย ประกอบด้วย 48 ตัวชี้วัดที่มีคุณสมบัติในการสำรวจพลังในด้านต่างๆทั้ง 5 พลัง โดยได้ผ่านการทบทวนองค์ความรู้และปรับปรุงด้านภาษาโดยนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง และมีการนำไปทดสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานทางด้านเด็กและเยาวชน รวมทั้งทำการสนทนากลุ่มย่อย (focus group) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเครื่องมือและหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ก่อนที่จะนำไปใช้ในการสำรวจต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนในสถานที่และบริบทต่างๆ

ดัชนีชี้วัดต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนไทย ที่จะใช้ในการสำรวจต้นทุนชีวิตกลุ่มวัยรุ่นสตรีในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 48 ดัชนีชี้วัด โดยแบ่งออกเป็น 2 หมวดใหญ่ คือ หมวด

ต้นทุนชีวิตภายนอก (external assets) และหมวดต้นทุนชีวิตภายในตัวบุคคล (internal assets) ดังนี้

หมวดต้นทุนชีวิตภายนอก (external assets)

1. พลังครอบครัว

- 1.1 ครอบครัวให้การสนับสนุนด้วยความรักและผูกพัน
- 1.2 สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจซึ่งกันและกันและปรึกษาได้ทุกเรื่อง
- 1.3 มีผู้ใหญ่นอกเหนือจากครอบครัวที่ให้การสนับสนุน
- 1.4 ครอบครัวมีวินัย กรอบกติกาที่เหมาะสม และติดตามสมาชิกในครอบครัว
- 1.5 รู้สึกอบอุ่น ปลอดภัยในการใช้ชีวิตที่บ้าน
- 1.6 ได้รับการสนับสนุนรวมทั้งบรรยากาศที่ดีจากโรงเรียน
- 1.7 ได้รับการติดตามเรื่องการเรียนเป็นอย่างดีจากผู้ปกครองทั้งคำแนะนำและติดตาม

ประเมิน

2. พลังชุมชน

- 2.1 ผู้ใหญ่ที่อยู่ในชุมชนเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญ
- 2.2 ได้รับมอบหมายกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน
- 2.3 บำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน
- 2.4 รู้สึกอบอุ่น ปลอดภัยในการใช้ชีวิตในชุมชน
- 2.5 ได้รับแรงใจที่ดีจากเพื่อนบ้าน
- 2.6 ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี
- 2.7 ชุมชนแวดล้อมมีวินัย และขอบเขตที่เหมาะสมและติดตามสมาชิก

3. พลังสร้างปัญญา

- 3.1 รู้สึกอบอุ่น ปลอดภัยในการใช้ชีวิตที่ โรงเรียน
- 3.2 สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
- 3.3 ความกระตือรือร้นในกิจกรรมการเรียน
- 3.4 ความผูกพันกับโรงเรียน
- 3.5 รักการอ่านหนังสือ
- 3.6 โรงเรียนมีวินัยและขอบเขตที่เหมาะสมและติดตามผลงานและพฤติกรรมของเด็ก
- 3.7 ให้กำลังใจและกระตุ้นในการเรียนหรือกิจกรรมที่ดีจากผู้ปกครองและครู

4. พลังเพื่อนและกิจกรรม

- 4.1 เยาวชนมีกิจกรรมสันทนาการนอกหลักสูตร
- 4.2 เยาวชนมีการเล่นกีฬาออกกำลังกาย
- 4.3 กิจกรรมทางศาสนา ≥ 1 ชม./ สัปดาห์
- 4.4 การมีนัดกับเพื่อนในกิจกรรมที่ดี
- 4.5 กลุ่มเพื่อนที่เป็นแบบอย่างที่ดี
- 4.6 ได้รับแรงใจที่ดีจากเพื่อน
- 4.7 วินัยในกลุ่มเพื่อน

หมวดต้นทุนชีวิตภายในตัวบุคคล (internal assets)

1. การช่วยเหลือผู้อื่น
2. การมีจุดยืนที่ชัดเจน รักความยุติธรรม ไม่แบ่งแยกชนชั้น
3. ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ
4. วินัยในตนเองที่ไม่ข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง
5. มีทักษะในการตัดสินใจ โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียจากการตัดสินใจนั้น
6. มีทักษะในการคบเพื่อน
7. มีทักษะในการคบค้าสมาคมกับเพื่อนต่างวัย ต่างเพศ ต่างสังคมตลอดจนต่างวัฒนธรรม
8. มีทักษะในการปฏิเสธ
9. มีทักษะในการแก้ปัญหาขัดแย้งด้วยสันติวิธี
10. ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง
11. ความรู้สึกที่ชีวิตยังมีความหวัง
12. มีเป้าหมายของชีวิตและมองโลกในแง่ดี

ความสำคัญของการสำรวจและการสร้างต้นทุนชีวิตที่ดีของเด็กและเยาวชน

1. ต้นทุนชีวิตยิ่งมากเท่าใด ก็จะช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงได้มากขึ้น
2. ต้นทุนชีวิตยิ่งมากจะทำให้ประวิงระยะเวลาการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงได้นานขึ้น
3. ต้นทุนชีวิตมีผลเกี่ยวโยงกับการเกิดและยับยั้งพฤติกรรมเสี่ยง มากกว่าสถานะทาง

เศรษฐกิจของครอบครัว และสภาพครอบครัวในบริบทต่างๆ

4. ต้นทุนชีวิต มีความเชื่อมโยงแบบบูรณาการกับพฤติกรรมที่ดีอีกหลายประการของเยาวชน

5. การสำรวจต้นทุนชีวิต มีความสำคัญต่อการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะใช้เครื่องมือสำรวจต้นทุนชีวิตที่ประกอบด้วย 48 ดัชนีชีวิต ในการสำรวจต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครว่าเป็นอย่างไร และมุ่งเน้นศึกษาเรื่องปัจจัยการสื่อสาร เพื่อหาความสัมพันธ์ว่าปัจจัยการสื่อสาร อันได้แก่ รูปแบบการสื่อสารและความถี่ในการสื่อสาร โดยศึกษาจากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน และเพื่อนบ้าน การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ว่ามีผลต่อทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นหรือไม่ และทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์หรือไม่อย่างไร

6. แนวคิดเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

คำว่า "ไม่พร้อม" ถูกนำมาใช้ เพื่ออธิบายเรื่องราวแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น และเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการท้องที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นการตั้งท้องที่ไม่ต้องการ หรือการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ เป็นความไม่พร้อมที่เกิดขึ้นจากหลายสาเหตุหลายปัจจัย การให้ความหมาย ความไม่พร้อม จึงแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ของแต่ละคนโดยสะท้อนถึงนัยสำคัญของประการ คือ (กนกวรรณ ธรรมวรรณ, 2548)

1. สถานการณ์ที่พร้อมสำหรับคนๆ หนึ่ง ไม่ใช่สถานการณ์พร้อมของคนอีกคนหนึ่ง แม้อยู่ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันก็ตาม คนยังอาจให้ความหมายของคำว่า "ไม่พร้อม" ต่างกันไป ดังนั้นคนเราไม่สามารถและไม่ควรจะใช้มาตรฐานความ "พร้อม" ของตนตัดสินใจสถานการณ์ความพร้อมของผู้อื่น

2. "ความไม่พร้อม" เป็นการให้ความหมายใหม่ของการท้องที่ไม่ต้องการว่า มิใช่เป็นเรื่องของความเลวร้าย ความผิดพลาด ความรักสนุก ความไม่ใส่ใจ ความชู้ และหรือความเลว ความหมายใหม่ที่ให้โดยผู้หญิงที่ท้องเมื่อไม่พร้อมเอง ดูจะไปในแนวว่า เป็นเพราะผลแห่งจังหวะชีวิต และชะตากรรม

สำหรับคำว่าไม่พร้อมในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึงการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 13-21 ปี เป็นการตั้งครรภ์ที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นสตรี ที่ยังอยู่ในวัยที่ควรเป็นวัยของการศึกษาเล่าเรียน ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสม อาจ รวมไปถึงสถานะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่อาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เกิดเป็นภาวะซึมเศร้า ภาวะเครียด ต้องออกจากโรงเรียน ไม่มีโอกาสกลับไปเรียนต่อ หรือออกจากงาน ไม่มีอาชีพ ขาดรายได้ นำไปสู่ปัญหาภายในครอบครัวและสังคม นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงจากการตั้งครรภ์ เช่น

1. การขาดอาหาร สืบเนื่องจากวัยรุ่นมักเลือกอาหาร กัดวุ้น ดิ่มเหล้า สูบบุหรี่ และใช้ยาบางอย่างที่อาจมีผลต่อทารกในครรภ์ จึงมีน้ำหนักเพิ่มน้อยขณะตั้งครรภ์ มีความเสี่ยงที่จะได้ทารกที่ตัวเล็ก น้ำหนักน้อย
2. ความดันโลหิตสูงเนื่องจากการตั้งครรภ์
3. การติดเชื้อ เช่นการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี
4. การคลอดก่อนกำหนด
5. การเจริญเติบโตของกระดูกเชิงกรานยังไม่สมบูรณ์ ทำให้คลอดลำบากจะต้องผ่าท้องคลอดเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่าเทียบกับมารดาวัยอื่น ๆ

สาเหตุของการไม่พร้อมตั้งครรภ์

นายแพทย์สุวิชัย อินทรประเสริฐ ได้ให้คำจำกัดความว่า เกิดจาก

1. การร่วมเพศโดยไม่ได้คุมกำเนิด ทั้ง ๆ ที่ทราบว่าคุมกำเนิดสามารถป้องกันการตั้งท้องได้ แต่ไม่ได้ใช้ หรือบางครั้งได้ขาลือที่ผิดๆ เกี่ยวกับการคุมกำเนิด จึงไม่ได้คุมกำเนิด
2. ความล้มเหลวจากการคุมกำเนิด เช่น ลืมทานยา เลยกำหนดไปฉีดยา ฉีดยาแล้วเลือดออกกะปริดกะปรอย จึงไม่ได้ไปฉีดต่อ ถุงยางอนามัยรั่ว เป็นต้น
3. ร่วมเพศโดยไม่สมัครใจ เช่น ถูกข่มขืนกระทำชำเรา ถูกล่อลวงไปขายบริการทางเพศ เป็นต้น

เมื่อตั้งครรภ์โดยไม่ได้วางแผนไว้ ก็เกิดการไม่ยอมได้หรือไม่พร้อม ซึ่งเนื่องมาจากปัญหาทาง ด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือยังเป็นวัยรุ่นยังอยู่ในวัยเรียน ยังไม่ได้แต่งงาน พบว่าวัยรุ่นมีการตั้งครรภ์ไม่พร้อมจำนวนมาก ซึ่งมักจะหาทางออกโดยการไปทำแท้ง และมักจะไปทำแท้งโดยผู้ที่ไม่ใช่แพทย์ ไม่มีความรู้ ทำโดยไม่สะอาด ซึ่งเรียกรวมกันว่า “ ทำแท้งไม่ปลอดภัย ” ซึ่งผิด

กฎหมาย การลักลอบทำแท้งทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอย่างมาก บางรายก็ไปซื้อยามากินเอง ซื้อยามาเหน็บช่องคลอด ยาเหล่านี้จะลักลอบซื้อขายกันในตลาดมืด หรือซื้อขายผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีราคาสูงมาก (จดหมายข่าวแพทยสภา,2552)

การแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาไม่พร้อมตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

ศาสตราจารย์นายแพทย์สุรศักดิ์ ฐานีพานิชสกุล อธิบายว่า “วัยรุ่นนั้นจะมองการทำแท้งว่าเป็น “แจ๊กพ็อต” เพราะคิดแค่ว่าสนุกหนเดียว ไม่ท้อง ไม่ติดโรค ซึ่งบางครั้งเด็กทำไปเพราะความสนุกอยากลอง โดยไม่รู้ธรรมชาติของร่างกายตนเองว่าช่วงไหนพร้อมหรือไม่พร้อมที่จะตั้งครรภ์บางคนจึงชะล่าใจคิดว่าตัวเองเจ๋งที่ทำอะไรก็ไม่ท้องแต่หากพลาดเพียงครั้งเดียวแจ๊กพ็อตครั้งสำคัญนี้ก็จะไปตกอยู่ที่ฝ่ายหญิงเพียง คนเดียว ที่ต้องรับกับความเปลี่ยนแปลงอีกมากมายที่จะตามมา ”

การทำแท้งเพื่อยุติการตั้งครรภ์โดยเร็วที่สุด คงเป็นความคิดแรกที่วัยรุ่นที่มีปัญหาท้องไม่พร้อมนึกถึง แต่กฎหมายของประเทศไทยในเรื่องการทำแท้งเป็นการผิดกฎหมาย โดยกฎหมายจะลงโทษทั้งหญิงที่ทำแท้งและผู้ที่ทำแท้งให้หญิง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 301-305 แต่ก็ยังให้อำนาจแก่แพทย์ ให้ทำแท้งได้ ในกรณีที่หญิงยินยอม คือ

1. เป็นความจำเป็นเนื่องจากสุขภาพของหญิง คือ หากปล่อยให้หญิงตั้งครรภ์หรือคลอดต่อไปอาจเป็นอันตรายต่อหญิงผู้นั้นได้ กฎหมายก็ให้อำนาจแพทย์ที่จะทำแท้งให้ได้
2. การทำแท้งให้แก่หญิงที่ถูกกระทำผิดอาญา เช่น ถูกข่มขืนแล้วท้อง เป็นต้น

นอกจากการทำแท้งภายในโรงพยาบาลที่ได้รับอำนาจให้กระทำได้แล้ว ยังมีการลักลอบทำแท้งกันในสถานที่ต่างๆที่ไม่เป็นที่เปิดเผย เป็นสถานที่ผิดกฎหมายและภาครัฐก็ไม่สามารถควบคุมได้ แต่ที่ว่า สถานที่เหล่านี้เปรียบเหมือนกับที่พึ่งของวัยรุ่นเมื่อเจอปัญหา โดยลี้มนี้ไปถึงอันตรายที่อาจตามมาจากการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย เช่น การติดเชื้อ ตกเลือด หรืออาจจะส่งผลให้มีลูกยากในอนาคตต่อไป แต่ที่อันตรายที่สุดก็คือ การตกเลือดและติดเชื้อชนิดรุนแรงซึ่งอาจทำให้เสียชีวิตได้ “จริงๆ แล้วการทำแท้งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายทาง ดังนั้น เมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรได้ จึงต้องหันกลับมาให้ความรู้ ความเข้าใจ ในการป้องกันการตั้งครรภ์และการติดโรคจากเพศสัมพันธ์ ทำอย่างไรในการวางตัวเพื่อไม่ให้ไปจบลงที่การมีเพศสัมพันธ์ แต่เมื่อมีแล้วทำอย่างไรถึงจะปลอดภัยเพราะฉะนั้นสิ่งที่ต้องให้คือความรู้ โดยเฉพาะกับผู้หญิงต้องรู้วิธีการป้องกันเช่น การนับช่วงปลอดภัยหน้า 7 หลัง 7 การกินยาคุม การใช้ถุงยางอนามัย ใช้ยาฉีด หรือยาฝังคุมกำเนิด ซึ่งพวกเขา ต้องมีองค์ความรู้ในเรื่องเหล่านี้อยู่เช่นกัน และ

ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษานี้เปรียบได้กับวัคซีนทางสังคม เพื่อป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดความเสี่ยง เกิดปัญหา เมื่อผ่านขั้นตอนเหล่านี้ไปแล้วการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และการทำแท้งก็จะไม่เกิดขึ้น” “อยากให้วัยรุ่นไทยมีสติ คือการระลึกได้ บวกกับความรู้ ถึงผลที่จะตามมาหลังจากการกระทำ เมื่อมีความเข้าใจตรงส่วนนี้จะทำให้สามารถยับยั้งชั่งใจ และควบคุมตัวเองได้”

แนวทางป้องกัน และการแก้ไขปัญหาไม่พร้อมตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

แพทย์หญิงนันทา อ่วมกุล ให้แนวทางว่า “ ผู้ปกครองที่น่าจะเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้ต่างก็ต้องอยู่ในภาวะจำยอมด้วยสภาพปัจจุบัน โดยไม่รู้จะหาทางออกอย่างไร ดังนั้น สิ่งหนึ่งที่พอจะทำได้ คือการพัฒนาโรงเรียนพ่อแม่ขึ้นมา เพราะบางครั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีชีวิตของลูกเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นนั้นเป็น สิ่งที่ยาก จึงต้องเริ่มให้พ่อแม่คลุกคลีกับลูกตั้งแต่เล็ก เพื่อสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้น และควรเริ่มสร้างโดยการใช้เวลาเนื้อแนบเนื้อ โดยการพยายามเลี้ยงลูกจากนมแม่ เพราะจะเป็นการกระตุ้นฮอร์โมนออกซิโทซิน เพื่อสร้างให้แม่ลูกเกิดความผูกพันกันซึ่งจะเป็นผลดีต่อไปในอนาคต เดิมทีการเลี้ยงลูกในอดีตนั้นจะอยู่ภายในครอบครัวใหญ่ที่มีปู่ย่าตายาย คอยดูแล ถ่ายทอดการเลี้ยงดูให้ ซึ่งปัจจุบันหาได้ยากมาก โดยจะมีแต่ครอบครัวเดี่ยวเพียงแค่ว่า แม่ ลูก เลี้ยงดูกันตามลำพังเท่านั้น จึงไม่เคยได้รับแบบอย่างที่ดีจากบรรพบุรุษ ทำให้ต้องกลับมาคิดเรื่องนี้ให้มากขึ้นกับครอบครัวยุคใหม่ และพ่อแม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของลูกได้ ต่อไปเมื่อลูกมีปัญหา พ่อแม่ก็จะเป็นคนแรกที่เขาคิดถึง” “เราเองก็พบว่าเด็กที่ใส่ชื่อบริสุทธิ์ นั้นจะมีความเสี่ยงมากกว่าเด็กที่มีนิสัยก้าวร้าว ก้าวกัน เพราะจะชอบคิดในทางที่ดีเสมอ ซึ่งเด็กเหล่านี้หากไม่เคยได้รับภูมิคุ้มกัน ความเข้าใจจากพ่อแม่เลย เมื่อ เขามีแฟนแล้วต้องเสียตัว ก็จะเทิดทูนในความรักโดยไม่ระวัง ป้องกันตัวเอง จนเป็นเหตุให้เกิดเรื่องไม่ดีขึ้นได้ เด็กเหล่านี้จะมีความเสี่ยงมาก และเมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น เด็กทุกคนก็จะเห็นเพื่อนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ดังนั้นการให้ความรู้ ความเข้าใจโดยการสร้างแกนนำเยาวชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเช่นกัน เพราะเด็กวัยเดียวกันก็จะไวใจซึ่งกันและกัน ทำให้ต้องพยายามใส่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศ และปัญหาวัยรุ่นในด้านต่างๆ ให้แก่พวกเขา เพื่อที่จะได้ไปขยายความต่อโดยการเป็นที่ให้คำปรึกษาในทางที่ถูกต้องกับเพื่อนที่มีปัญหาต่อไป”

(ผู้จัดการออนไลน์, 2552)

7. แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่นและวิถีชีวิตวัยรุ่น

วัยรุ่น (adolescence) มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “ adolescere “ ซึ่งแปลว่า “เจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ” (to grow into maturity) หรือเป็นวัยที่มีการพัฒนาทางด้านทัศนคติ ความเชื่อ และการปรับตัวทางด้านสังคมของบุคคลจากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นผู้ใหญ่ (Roger, 1972)

ความหมายของคำว่า วัยรุ่น (adolescence) ได้มีผู้ให้คำนิยามและคำจำกัดความไว้ ดังนี้

WHO (1996 ; 1997) ให้ความหมายว่า วัยรุ่น เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการทางร่างกาย ตั้งแต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศ กระทั่งมีวุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ พัฒนาด้านจิตใจ โดยเปลี่ยนแปลงจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยการพึ่งพาครอบครัวมาเป็นผู้ที่สามารถประกอบอาชีพและมีรายได้ของตนเอง

สุพัตรา สุภาพ (2543) กล่าวว่า วัยรุ่น เป็นวัยที่เปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นวัยที่ย่างเข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว เป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลกระทบต่อความเจริญทางด้านอื่นๆ เช่น อารมณ์หวั่นไหวง่าย เต็มไปด้วยความเพ้อฝัน มีอุดมคติสูง มักจะมองสิ่งต่างๆในแง่ดี ดังนั้น ถ้าหากมีความผิดหวัง หรือไม่ได้ตั้งใจที่ปรารถนาก็จะเสียใจมาก ไม่ค่อยเดินสายกลาง นอกจากนี้ยังต้องการให้เพื่อนยอมรับ รักเพื่อนต่างเพศ รักความเป็นอิสระ ต้องการความอบอุ่น เป็นต้น

ปรีชา วิหคโต (2547) ให้ความหมายว่า เด็กวัยรุ่นคือผู้อยู่ระหว่างวัยเด็กกับวัยรุ่นผู้ใหญ่ ส่วนมากเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีลักษณะพัฒนาการสูงและน้ำหนักแบบพุ่งขึ้นมีอารมณ์แบบพายุบุแคม ยึดกลุ่มเพื่อนเป็นหลัก และเริ่มมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ และมีสติปัญญาแบบเหตุผลเชิงนามธรรม

จากการได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปและความต้องการของวัยรุ่นข้างต้น พบว่าวัยรุ่นมักจะมี ความต้องการหรือความปรารถนาที่แตกต่างไปจากวัยอื่นๆ บางครั้งก็เป็นความต้องการที่ขาดความพอดี มักจะมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ทำให้เกิดปัญหาขึ้น เกิดความไม่เข้าใจภายในครอบครัว หรือผู้ใหญ่รอบข้าง ถ้าครอบครัวให้ความอบอุ่น และทำให้ความเข้าใจกับช่วงดังกล่าว วัยรุ่นก็สามารถเจริญเติบโตขึ้นมาอย่างมีความภาคภูมิใจในตัวเอง และมีการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างมั่นคง แต่ทว่าในกรณีครอบครัวขาดความอบอุ่น และระบบการศึกษาไม่สามารถชี้แจงแนวทางการพัฒนาให้วัยรุ่นได้ วัยรุ่นจะเกิดการรวมกลุ่มและแสวงหากิจกรรมร่วมกันทำ

ช่วงอายุของวัยรุ่น

โสภณัท นุชนาด (2542) ได้กำหนดช่วงอายุของวัยรุ่นโดยทั่วไปว่าเด็กชายจะมีอายุระหว่าง 15-21 ปี เด็กหญิงจะมีอายุระหว่าง 13-21 ปี ซึ่งจะสังเกตเห็นว่า เด็กหญิงเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชาย 2 ปี และวัยรุ่นยังแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. วัยรุ่นตอนต้น เด็กหญิงอายุ 13-15 ปี เด็กชายอายุ 15-17 ปี
2. วัยรุ่นตอนกลาง เด็กหญิงอายุ 15-18 ปี เด็กชายอายุ 17-19 ปี
3. วัยรุ่นตอนปลาย เด็กหญิงอายุ 18-21 ปี เด็กชายอายุ 19-21 ปี

สุชา จันทน์เอม (2536) แบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นออกเป็น

1. วัยรุ่นตอนต้น (early adolescence) โดยวัยรุ่นหญิงจะมีอายุระหว่าง 13-15 ปี วัยรุ่นชายจะมีอายุระหว่าง 15-17 ปี ในช่วงนี้ร่างกายจะมีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ ทั้งเพศชาย และหญิง

2. วัยรุ่นตอนกลาง (middle adolescence) วัยรุ่นหญิงจะมีอายุระหว่าง 16-18 ปี วัยรุ่นชายจะมีอายุระหว่าง 18-19 ปี เป็นช่วงที่เริ่มแยกจากครอบครัว เริ่มรวมกลุ่มกับเพื่อนวัยเดียวกันและเพศเดียวกันมากขึ้น บางคนติดเพื่อน เกิดความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัว

3. วัยรุ่นตอนปลาย (late adolescence) วัยรุ่นหญิงจะมีอายุระหว่าง 19-21 ปี วัยรุ่นชายมีอายุระหว่าง 20-21 ปี ในระยะนี้การพัฒนาการ ของวัยรุ่นเริ่มสู่วุฒิภาวะอย่างสมบูรณ์ สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของตนเองได้ เริ่มแยกอารมณ์ประเภทต่างๆ ได้ชัดเจน ไม่สับสนวุ่นวาย

ดังนั้นช่วงระยะเวลาการเป็นวัยรุ่นจากความเปลี่ยนแปลงของความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่หรือมีวุฒิภาวะ (maturity) ด้วยพัฒนาการและการเจริญเติบโตในด้านต่างๆ ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย หรือมีการเปลี่ยนแปลงขนาด (change of size) ในน้ำหนัก ส่วนสูง และการทำงานของฮอร์โมนทางเพศ

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ มีการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์อย่างรวดเร็ว มีอารมณ์รุนแรง จนเรียกว่า “พายุบุแคม” คือ มีความรู้สึกรุนแรง เปิดเผย ตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องการเป็นอิสระ ไม่ชอบกฎเกณฑ์และการบังคับเริ่มมีความรู้สึกทางเพศ สนใจเพศตรงข้ามและการคบหาสมาคมกับคนอื่น ๆ

3. พัฒนาการทางสังคม วัยรุ่นจะเริ่มคบหาเพื่อนฝูงในกลุ่มเพื่อนมากมาย และเพื่อนมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างมาก บางคนอาจชอบเรียกร้องความสนใจ ด้วยการมีพฤติกรรมการแต่งกาย กิริยา วาจา ภาษาแปลกๆ รวมทั้งมีความคิดเห็นคล้อยตามกับกลุ่มเพื่อน

4. พัฒนาการทางสติปัญญา เริ่มจากการสนใจตนเองมากขึ้น และแสวงหาความรู้แปลกๆ ใหม่ๆ พยายามค้นหาเหตุผลของสิ่งต่างๆ รู้จักการคิดเป็นระบบ คิดเป็นเหตุเป็นผล เป็นวิทยาศาสตร์ คิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ คิดอย่างมีระเบียบแบบแผน และมีจินตนาการสูง

เนื่องจากวัยรุ่นเป็นระยะแห่งวิกฤติการณ์ของพัฒนาการมนุษย์ โดยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงในวัยรุ่นชาย-หญิง จะเริ่มไม่พร้อมกัน โดยวัยรุ่นชายจะมีพัฒนาการช้ากว่าหญิง 1-2 ปี และกว่าจะเจริญถึงขีดสุดก็กินเวลามากกว่าหญิง

ความต้องการของวัยรุ่น

ความต้องการของมนุษย์โดยเฉพาะของวัยรุ่นมักจะขึ้นอยู่กับค่านิยม(value)ที่แต่ละคนยึดถือและ ส่วนใหญ่ก็มักจะยึดถือค่านิยมในกลุ่มที่ตนเข้าร่วมด้วย ค่านิยมอาจจะเปลี่ยนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป สามารถสรุปความต้องการของวัยรุ่นได้ดังนี้ คือ

1. ต้องการความรัก ในที่นี้มีหลายแบบคือ
  - 1.1 รักพ่อแม่ ญาติพี่น้อง
  - 1.2 รักเพื่อน รักพวกพ้อง ในขณะเดียวกันอยากให้เพื่อนรัก
  - 1.3 รักตัวเอง อยากรดี อยากรมีความสำเร็จ
  - 1.4 รักเพื่อนต่างเพศ เช่น หญิงรักชาย ชายรักหญิง ซึ่งเป็นความรักแบบหนุ่มสาว
2. ต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งส่วนมากมักจะออกมาในรูปของ กิจกรรมกีฬา หรือบันเทิง
3. ต้องการความเป็นอิสระ ความต้องการนี้จะรุนแรงมากในวัยนี้ เพราะเป็นวัยที่อยู่ระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ จึงอยากจะได้แสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง ฉะนั้นจึงไม่ชอบให้ผู้ใหญ่มาก้าวกายในชีวิตของตน ไม่ชอบให้ใครมาสอน มาคอยช่วยเหลือ บางคนจึงทำอะไรโดยผู้ใหญ่ไม่รู้ไม่เห็น
4. ต้องการได้รับการยกย่อง ต้องการชื่อเสียง เป็นวัยที่อยากให้สังคมยอมรับหรือชมเชย หรืออยากเด่นอยากดัง
5. มีอุดมคติสูง วัยรุ่นยังอยู่ในวัยที่เรียนรู้ทางทฤษฎี และยังไม่เคยออกไปประสบกับสภาพความเป็นจริง จึงละเลยมองข้ามความเป็นจริงไปบ้าง คือ เป็นพวกอุดมคตินิยม (idealist) มากกว่ามุ่งไปในทางปฏิบัติได้จริง (pragmatist) ซึ่งบางครั้งก็ตกเป็นเครื่องมือของผู้แสวงหา

ผลประโยชน์ จุดอ่อนสำคัญของวัยรุ่นอีกประการหนึ่ง คือ ถ้ามีความเชื่อแล้วมักจะเชื่ออย่างจริงจัง แต่ในขณะ เดียวกันก็มีความระแวงไม่ยอมเชื่ออะไรง่ายๆ นอกจากจะมีหลักฐานมาอ้างอิงให้ เชื่อถือ

6. มีความสนใจในเรื่องเพศและเพื่อนต่างเพศ ความต้องการเกี่ยวกับเรื่องเพศ นับตั้งแต่ การมีเพื่อนต่างเพศไปจนกระทั่งความคิดเกี่ยวกับการมีคู่ครอง

7. ต้องการการยอมรับนับถือจากสังคม โดยเฉพาะจากผู้ใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นอยู่ใน ระยะของการที่จะเริ่มเป็นผู้ใหญ่ หรือการได้รับความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ จะทำให้วัยรุ่นมีความภูมิใจในตนเอง

8. ความต้องการมีปรัชญาชีวิตหรืออุดมคติของตนเอง วัยรุ่นมักจะมองทุกสิ่งในชีวิตในแง่ ของปรัชญา คือจะมองทุกอย่างในทางใดทางหนึ่งอย่างเอนเอียงมาก ถ้าชอบก็จะชอบมาก ถ้าไม่ ชอบก็จะคัดค้านไม่ลืมนสุด และวัยรุ่นจะนับถือยึดถืออุดมคติที่เห็นว่าดีอย่างมาก และจะมีการต่อสู้ อย่างรุนแรง หากมีใครจะมาทำลายอุดมคติของตน

วิถีชีวิตวัยรุ่น

วิถีชีวิตวัยรุ่น (มาอะ ชิตตะสังคะและคณะ, 2546) ตามความเห็นของ Aaro Wold, Kannas และ Rimpela (1986) หมายถึง “แบบแผนพฤติกรรม ลักษณะอุปนิสัย เจตคติ และ ค่านิยมที่มีความคงที่เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของกลุ่มคน” ส่วน Wenzel (1982) ให้ ความหมายวิถีชีวิตของบุคคล หมายถึง “แบบแผนพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของสังคมที่เกิดจาก กระบวนการขัดเกลาทางสังคม” โดย Wenzel อธิบาย ต่อไปว่า การทำความเข้าใจวิถีชีวิตของ บุคคลใช้เพียงศึกษาเฉพาะพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของสังคม แต่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจ เกี่ยว กับค่านิยม และเจตคติของบุคคลอย่างสัมพันธ์กับแบบแผนความเป็นอยู่ เช่น สภาพความเป็นอยู่ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับพฤติกรรมการอยู่อาศัยตลอดจนทรัพยากรทางวัตถุและ วัฒนธรรมของบุคคลนั้นด้วย

Bronfenbrenner (1979) ได้เสนอการศึกษาวิถีชีวิตวัยรุ่นจะต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ บุคคลในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่จะต้องพิจารณาถึงบทบาทตามแนวคิดด้านจิตวิทยา และสังคมวิทยาในฐานะเป็นกลไกเชื่อมโยงบุคคลกับโครงสร้างทางสังคม เพราะโครงสร้างทาง สังคมจะหล่อหลอมบทบาทของวัยรุ่นตามความมุ่งหวังที่วัยรุ่นประสงค์จะเรียนรู้ เช่น ความ คาดหวังในการแสดงบทบาทที่แตกต่างกันจะขึ้นอยู่กับอายุ และความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของ

หญิงและชาย และความคาดหวังในการแสดงบทบาท ยังมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงตามช่วงอายุที่แตกต่างกัน

สภาพแวดล้อมของกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง จะแสดงรูปแบบพฤติกรรมและแบบแผนการดำเนินชีวิต ที่แตกต่างจากวัยรุ่นที่มีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า โดยรวมลักษณะอุปนิสัยและพฤติกรรมการดำเนินชีวิต (Rosens Stock, Strecher และ Becker, 1988) นอกจากนี้ Goffman (1971) ได้ศึกษาวิถีชีวิตของวัยรุ่นตามท้องถิ่นและการปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสังคมพบว่าบุคคลเลือกสรรแบบแผนการแต่งกาย และการแสดงอาการปฏิกิริยาท่าทางตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และขณะเดียวกันก็แสดงพฤติกรรมเพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่นพร้อมกับแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและเจตคติของผู้อื่นระหว่างที่ตนเองได้ทำการปฏิสัมพันธ์ด้วย

พัฒนาการของวิถีชีวิตวัยรุ่น สามารถสืบค้นศึกษาได้จากค่านิยมการดำเนินชีวิตด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ การพักผ่อนหย่อนใจและการใช้เวลาว่าง แนวคิดของวิถีชีวิตวัยรุ่นจึงสามารถทำการศึกษาได้จากหลายทิศทางจากการศึกษาในประเทศอังกฤษ (Leo B. Hendry และคณะ, 1989) เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงสรีรร่างกาย ทำให้วัยรุ่นต้องกำหนดภาระงานให้กับตนเองเพื่อแสวงหาความสัมฤทธิ์ผลดังนี้

1. ความสัมฤทธิ์ผลในการเสริมสร้างความมีเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง
2. ความสัมฤทธิ์ผลในการเสริมสร้างปรัชญาและค่านิยมของตนเอง
3. ความสัมฤทธิ์ผลในการเสริมสร้างการปรับตัวเพื่อไปสู่ความอิสระ
4. ความสัมฤทธิ์ผลในการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และบุคคลที่มีอำนาจ
5. ความสัมฤทธิ์ผลในการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและกับเพศตรงข้าม
6. ความสัมฤทธิ์ผลในการเสริมสร้างบทบาทของผู้ประกอบอาชีพ ทั้งที่ไม่ได้รับการจ้างหรือผู้ทำงานบ้านที่ไม่ได้รับค่าแรง

ผลผลิตในชีวิตวัยรุ่น (adolescent outcomes) เกิดจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ

1. สิ่งแวดล้อมของครอบครัว พ่อแม่ในครอบครัวไทยยังคงให้ลูกหลานรักษาระเบียบวินัยและเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และมักไม่ค่อยให้ลูกมีอิสระมากนัก กล่าวคือ ลูกต้องอยู่ในอิวาท การให้ลูกเป็นศูนย์กลางเพื่อแสดงพฤติกรรมที่เป็นอิสระทั้งการกระทำ และทางความคิดจึงมาจากแนวทางปฏิบัติของพ่อแม่ ดังนั้น การปฏิบัติตนและความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ จึงมีอิทธิพลต่อกระบวนการขัดเกลาให้กับเด็กและวัยรุ่นในสังคมไทย

2. ค่านิยมของวัยรุ่น ค่านิยมของวัยรุ่นเกิดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม และการอบรมบ่มนิสัยภายในครอบครัว โดยวัยรุ่นจะกระทำในสิ่งที่พึงพอใจ และไม่กระทำในสิ่งที่ตนเองไม่พึงพอใจ พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นจึงเกิดจากอิทธิพล ปัจจัยแวดล้อมในเรื่องความเป็นอิสระส่วนตัว การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีการเคารพพ่อแม่ และอยู่ในโอวาทเชื่อฟัง คำสั่งสอนของพ่อแม่ ค่านิยมที่วัยรุ่นยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ และการแสดงออกทางพฤติกรรมของตนเอง ได้แก่ การรู้จักควบคุมตนเองเห็นคุณค่าของค่านิยมดั้งเดิม เช่น การทำบุญประเพณี การไปวัด ไปโบสถ์และมัสยิด พฤติกรรมสนับสนุนเชิงสังคม และการแสดงความเชื่อมั่นด้านความยุติธรรม และความสงบสุข เชื่อมมั่นในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว เห็นคุณค่าความเป็นอิสระโดยการแสดงความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างมีเหตุผล

2.1 มองอนาคตถึงความสำเร็จในด้านความมั่นคงฐานะตำแหน่ง และสถานภาพที่ดีในสังคม

2.2 มองความสำเร็จและให้เกียรติกับตนเอง

2.3 สร้างความเป็นปัจเจกบุคคล (individualism) โดยการยอมรับความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง พอใจที่จะทำงานเพียงลำพังมากกว่าการร่วมเป็นกลุ่ม

8. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับครอบครัว

ครอบครัว คือ สถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน เพื่อเป็นตัว แทนของสถาบันสังคมภายนอกที่จะปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติกับสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมที่มีชีวิตอุบัติขึ้นในครอบครัว (พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ ,2531)

โครงสร้างของครอบครัว ประกอบด้วยสมาชิก ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม และทิศทางการหรือหลัก ในการดำเนินชีวิต ส่วนประกอบแต่ละส่วนหรือทั้งหมดของโครงสร้างครอบครัวนั้น มีความแตกต่างกันออกไปตามลักษณะครอบครัว(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, 2532)

ลักษณะของครอบครัว แบ่งตามขนาดและรูปแบบเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีฐานะเป็นพ่อแม่ และลูกที่ยังไม่แต่งงาน

2. ครอบครัวขยาย (extended family) เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วย ครอบครัวหลักหนึ่งครอบครัว และมีครอบครัวอื่นเสริมเข้ามา โดยลูกที่แต่งงานแล้วยังคงอาศัยร่วมกันอีก เกิดเป็น

ครอบครัวจำนวนมากว่าหนึ่งครอบครัวภายในบ้านเดียวกัน อำนาจในการตัดสินใจการดำเนินชีวิตยังคงอยู่ที่หัวหน้าครอบครัวหลัก

3. ครอบครัวประสม (compound family) เป็นครอบครัวที่เกิดจากการที่พ่อแม่มีภรรยาหลายคน หรือแม่มีสามีมากกว่าหนึ่งคน แล้วอยู่รวมกันในบ้านเดียวกันรวมกับลูกทุกคนที่เกิดมา

4. ครอบครัวขาดพ่อหรือขาดแม่ (single parent family) เป็นครอบครัวที่ขาดสมาชิกหลักของครอบครัวคนใดคนหนึ่ง ที่เนื่องมาจากการหย่าร้าง หรือการตายจากของอีกฝ่ายหนึ่ง

หน้าที่ของครอบครัว

หน้าที่ของครอบครัว (จรรยา สุวรรณทัต, 2530) มีลักษณะดังนี้

1. หน้าที่ทางเศรษฐกิจ (economic function) คือ หน้าที่ที่พ่อแม่ต้องหาเงินมาเลี้ยงดูบุตรให้ได้

2. หน้าที่ในการให้สถานภาพ (status function) คือ ครอบครัวจะต้องทำหน้าที่บทบาทในการปฐมนิเทศบุตรหลานในครอบครัวของตนเอง ให้รู้จักสถานภาพของตนตามความเห็นพ้องต้องกันของสังคม เช่น สถานภาพของการเป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นบุตรหลาน

3. หน้าที่ในการสืบต่อ (reproduction function) คือ ครอบครัวมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในการมีลูกหลานไว้สืบสกุลต่อไป

4. หน้าที่ในการอบรมให้เด็กเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมและให้ความรู้สึกรอบอุ้ม ปลอดภัย (function of socialization and security giving)

หน้าที่ของครอบครัวที่มีต่อวัยรุ่น วัยยา นาควัชระ (อ้างถึงในโสภณัท นุชนาถ, 2542) กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวที่ดีไว้ดังนี้

1. สมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน จะทำให้เด็กวัยรุ่นปรับตัวได้ดี มีเจตคติที่ดี

2. พ่อแม่เข้าใจลักษณะธรรมชาติและความต้องการของวัยรุ่น

3. พ่อแม่ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นมีแนวโน้มจะรับแบบอย่างต่างๆ จากพฤติกรรมของพ่อแม่

4. ครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะช่วยให้วัยรุ่นมีความเป็นตัวของตัวเอง ปรับตัวได้ดี มีปัญหานอกบ้านน้อยกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเผด็จการที่มีการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด

5. ครอบครัวที่เปิดโอกาสให้เด็กได้รับคำอธิบาย เปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจ จะทำให้เด็กวัยรุ่นพัฒนาไปในทางที่ดี
6. คนในครอบครัวสอนให้เด็กวัยรุ่นรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่
7. ครอบครัวที่มีการอบรมสั่งสอน จะทำให้เด็กวัยรุ่นสามารถปฏิบัติตนตามมาตรฐานของสังคมได้
8. พ่อแม่จะต้องมีเจตนาที่ดีต่อบุตรของตน
9. ครอบครัวต้องไม่ใช่มาตรฐานของผู้ใหญ่มาตัดสินพฤติกรรมของเด็ก
10. พ่อแม่ไม่ควรว่า วิจารณ์ หรือทำโทษ เมื่อเด็กมีความอยากรู้อยากเห็น ต้องการจะเป็นผู้ใหญ่ อยากมีอิสระภาพ เพราะลักษณะเหล่านี้คือธรรมชาติของวัยรุ่น
11. ผู้ใหญ่ต้องเข้าใจอุดมการณ์ของเด็กที่มีต่อตัวเอง ครอบครัว เพื่อน ชุมชน ตลอดจนประเทศชาติ
12. พ่อแม่ต้องมีความเข้าใจในความรู้สึกและอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น ว่ายังไม่คงที่ มีความรุนแรงเปลี่ยนแปลงง่าย สนใจเพื่อนมากกว่าสมาชิกในครอบครัว

Nicholas, 1983 (อ้างถึงในโสภณัท นุชนาถ, 2542) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะครอบครัวที่ทุกคนต้องการ โดยกำหนดคุณสมบัติครอบครัวที่มีคุณภาพไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว เป็นคุณสมบัติประการแรกที่มีความสำคัญมากที่สุด และเป็นการค้นพบการวิจัยอย่างคาดไม่ถึง เป็นสิ่งที่กระทำได้ง่ายที่สุด แต่หลายคนมักจะมองข้ามไปได้ง่ายๆ เช่นกัน ความพึงพอใจ ความชื่นชม และเห็นคุณค่าของกันและกันในครอบครัว ควรจะได้มีการแสดงออกอย่างชัดแจ้งพ่อแม่เห็นคุณค่าของลูก แสดงความชื่นชมพอใจ ขณะเดียวกันลูกก็แสดงความรู้สึกที่ดีต่อพ่อแม่เช่นกัน โดยปกติคนทุกคนมีส่วนดีอยู่ในตัวมากมาย เมื่อคนในครอบครัวแสดงความรู้สึก แสดงการกระทำว่า มีความพึงพอใจในคนที่อยู่ร่วมครอบครัวด้วยกัน ตระหนักในคุณค่าซึ่งกันและกัน คุณสมบัติประการนี้เปรียบเสมือนพื้นฐานของความอบอุ่นและมั่นคงในครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นการหล่อหลอมสมาชิกของสังคมให้มีทัศนคติมองสังคมส่วนรวมในแง่ดีด้วย
2. การมีเวลาอยู่ร่วมกัน ได้แก่ การที่สมาชิกในครอบครัวได้ร่วมทำกิจกรรมหลายอย่างร่วมกัน และเป็นกิจกรรมที่ทุกคนพอใจที่จะกระทำร่วมกัน มิใช่เพราะการบังคับหรือโดยบังเอิญ กิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ การรับประทานอาหารโดยพร้อมเพรียงกัน การสนุกสนานรื่นเริงร่วมกัน

และการทำงานร่วมกัน บางครอบครัวอาจมีกิจกรรมกลางแจ้งร่วมกัน เช่น เดินหรือวิ่งออกกำลังกายร่วมกัน ทัศนอาจร ไปค่ายพักแรม หรือเล่นเกมกลางแจ้งด้วยกัน เป็นต้น

3. การมีพันธะต่อความสุขและสวัสดิภาพของครอบครัวร่วมกัน คนในครอบครัวรู้สึกเป็นพันธะที่ต้องส่งเสริมให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้รับความสุขและมีสวัสดิภาพที่ดี เป็นการห่วงใยกันและกันอย่างแท้จริง ชีวิตปัจจุบันเรามากไม่ค่อยมีเวลาว่าง ทุกคนดูยุ่งวุ่นวายกับการทำงานหรือการเรียนของแต่ละคน ครอบครัวที่มีคุณภาพก็ประสบกับปัญหานี้ด้วย แต่ทุกคนในครอบครัวก็จะมานั่งลงพร้อมหน้ากัน และเล่าให้คนทั้งครอบครัวฟังว่ากิจกรรมที่วุ่นวายของแต่ละคนนั้นมีอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร ด้วยวิธีนี้แสดงให้เห็นว่าโดยแท้จริงแล้วเวลาไม่ได้เป็นอุปสรรคของการห่วงใยสวัสดิภาพของกันและกันภายในครอบครัว

4. การติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นอย่างดี ครอบครัวที่มีคุณภาพจะมีวิธีการในการติดต่อสื่อสารที่ดีมาก ครอบครัวทั่วไปมักประสบปัญหาคือไม่มีเวลาพูดคุยกัน บางครอบครัวพ่อแม่รู้เรื่องราวของลูกโดยผ่านบุคคลที่ 3 หรือบุคคลภายนอกครอบครัว แต่สำหรับครอบครัวที่มีคุณภาพจะติดต่อกันโดยตรง มีเวลาพูดคุยกันเสมอ สมาชิกในครอบครัวก็มักจะเป็นผู้ฟังที่ดีและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เมื่อมีความขัดแย้งก็จะนำความขัดแย้งมาพูดคุยกัน ไม่ปกปิด ไม่เก็บไว้ในใจแต่พยายามที่จะร่วมกันรับรู้ความรู้สึกของกันและกันและพยายามหาทางเลือก ทางแก้ไขที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน

5. การมีศรัทธาต่อศาสนาอย่างแรงกล้า พบว่าในครอบครัวที่มีคุณภาพ ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด คนในครอบครัวจะมีความศรัทธาต่อศาสนานั้นในระดับสูง มักจะมีกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกัน เช่น ไปเข้าโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ หรือเข้าวัดฟังเทศน์ร่วมกัน ในหลายครอบครัวอาจมีส่วนจัดตั้งองค์การทางศาสนา เช่น สร้างวัดหรือเป็นธุระให้กับกิจกรรมของศาสนา เป็นต้น การที่คนในครอบครัวมีศรัทธาต่อศาสนานี้ทำให้มีสติ มีความอดทนต่อกัน มีการให้อภัยต่อผู้อื่นสูง ระวังความโกรธได้เร็ว และรู้จักที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมซึ่งเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมโดยส่วนรวม

6. การมีสมรรถนะจัดการกับวิกฤติการณ์ในครอบครัวได้เป็นอย่างดี เป็นการสกัดกั้นและป้องกันปัญหาสังคมได้อย่างดี กล่าวคือ ครอบครัวที่มีคุณภาพมักมีวิธีการที่ดีในการแก้ไขปัญหาหรือกู่สถานการณ์ที่วิกฤตินั้นให้กลับคืนสู่สภาพดีได้ดั้งเดิม แม้ว่าการประสบปัญหาความทุกข์ยากจะเป็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่ครอบครัวที่มีคุณภาพจะจัดการได้ดีแม้ในความยากลำบากที่สุดก็ตาม คนในครอบครัวจะมีความมั่นใจ และไว้วางใจต่อกัน จะร่วมกันต่อสู้กับปัญหาแทนที่จะ

ทำถอยหรือแตกแยกไปคนละทิศละทาง และจะให้กำลังใจซึ่งกันและกันร่วมคลี่คลายปัญหาได้ในที่สุด

ลักษณะของครอบครัวไทย

สำหรับครอบครัวของคนไทยในชนบทส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ในครอบครัวมีสมาชิกเป็นจำนวนมากทั้งสามี ภรรยา บุตร ปู่ ย่า ตา ยายและญาติคนอื่นๆ ทำให้ครอบครัวมีขนาดใหญ่ แต่ปัจจุบันภาวะทางเศรษฐกิจบีบบังคับจากการแยกตัวออกไปสร้างชีวิตของตนเองของลูก เพื่อความเป็นอิสระในการใช้ชีวิตมากขึ้น ทำให้ขนาดของครอบครัวเล็กลงกลายเป็นลักษณะของครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะในสังคมเมือง ขนาดของครอบครัวในสังคมมีแนวโน้มที่จะเล็กลงอย่างเห็นได้ชัดเจนมากกว่าในชนบท ทั้งนี้เป็นการปรับตัวเพื่อจะให้ออกคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

จากการศึกษาในเชิงมนุษยวิทยาเรื่อง “ การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย ” (อ้างถึงใน นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์, 2539) พบข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตไทย ซึ่งสามารถประมวลได้ 10 แบบ ดังนี้

1. การให้อิสระเชิงควบคุม คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบผู้ใหญ่ให้อิสระแก่เด็กในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ของตนเอง การให้เด็กช่วยเหลือตนเองโดยผู้ใหญ่จะควบคุมดูแลอยู่ห่างๆ
2. การควบคุมเชิงละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ ผู้ใหญ่จะคอยควบคุมดูแลเด็กให้อยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ แต่ผู้ใหญ่จะไม่ควบคุมตลอดกระบวนการ บางครั้งก็เข้มงวด บางครั้งก็ปล่อยขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ใหญ่
3. การยอมรับแบบไม่แสดงออก คือ ผู้ใหญ่ให้การยอมรับเด็กโดยไม่แสดงออกอย่างชัดเจนทางพฤติกรรม เมื่อเด็กยังเล็กผู้ใหญ่จะแสดงความรักโดยการสัมผัสทางกาย เช่น การกอด แต่เมื่อโตขึ้นการแสดงความรักและการยอมรับจะเปลี่ยนจากการสัมผัสทางกายเป็นการแสดงออกทางวาจาและการกระทำ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมในทางที่ดีเป็นที่พอใจ ผู้ใหญ่มักไม่ให้การชมเชย แต่จะเฉยนิ่งซึ่งถือว่าเป็นการยอมรับ แต่ถ้าการกระทำไม่เป็นที่พอใจ ผู้ใหญ่จะดักเตือน ดุว่า หรือสั่งสอน
4. การเป็นแบบอย่าง คือ เด็กได้เรียนรู้โดยการเลียนแบบพฤติกรรมผู้ใหญ่ ซึ่งมีทั้งพฤติกรรมทางบวกและพฤติกรรมทางลบ เช่น การมีสัมมาคารวะ การช่วยเหลือกัน การทะเลาะวิวาท เป็นต้น

5. การให้เด็กสัมผัสกับสภาพแวดล้อมและร่วมสถานการณ์ แล้วเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ เด็กจะสังสมประสบการณ์จากการทำกิจวัตรประจำวัน การสังเกตและการเรียนรู้บทบาทของคนในครอบครัว เป็นต้น

6. การใช้พฤติกรรมทางวาจาอย่างมากและแสดงเหตุผลน้อย กรณีนี้คือ การอบรมเลี้ยงดูของผู้ใหญ่มักใช้พฤติกรรมทางวาจาโดยการบอก การออกคำสั่ง การขู่ ดุด่า การตอบคำถามชี้แจงเหตุผลน้อย และส่วนใหญ่เด็กจะตอบสนองด้วยวิธีการนิ่งเฉยหรือหลีกเลี่ยงไปทางๆ

7. การใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดู ผู้ใหญ่จะใช้อำนาจทั้งวาจาและท่าทางเมื่อเด็กกระทำสิ่งที่ไม่พอใจ ผู้ใหญ่จะลงโทษเด็กด้วยการตีหรืองดรางวัล การใช้อำนาจนี้ขึ้นอยู่กับอารมณ์เป็นสำคัญ

8. การไม่คงเส้นคงวาคือ ผู้ใหญ่จะแสดงพฤติกรรมในการอบรมเลี้ยงดู ถ้าอารมณ์ดีจะแสดงออกอย่างหนึ่ง ถ้าอารมณ์ไม่ดีจะแสดงออกอีกอย่างหนึ่ง

9. การมีผู้ร่วมดูแลเด็กหลายคน เช่น ญาติ เพื่อนบ้าน

10. พ่อแม่สนองความต้องการเด็กเปลี่ยนแปลงไปตามวัย วุฒิภาวะและเพศของเด็ก

อย่างไรก็ตามนักมนุษยวิทยาชาวไทยได้ตั้งข้อสังเกตว่า รูปแบบของสังคมและวัฒนธรรมไทยได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพฯ พฤติกรรมและทัศนคติของเด็กที่จะเชื่อตามคำสั่งสอนและเคารพพ่อแม่และผู้ใหญ่ได้ผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมตะวันตก ในอนาคตพฤติกรรมและทัศนคติ ตามวัฒนธรรมไทย จะเปลี่ยนแปลงและรับเข้าซึ่งวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น (Klausner, William J., 1981 อ้างถึงในพัชนี เที่ยจรรยา และประทุม ฤกษ์กลาง, 2531)

การสื่อสารในครอบครัว

การสื่อสาร มีความหมายค่อนข้างกว้าง เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรมที่ครอบคลุมพฤติกรรมหลายๆ อย่าง ทั้งที่เป็นการสื่อสารเชิงวัจนะหรือด้วยวาจา (verbal communication) และการสื่อสารเชิงอวัจนะ (non-verbal communication) สำหรับการสื่อสารในครอบครัวในการศึกษาวิจัยนี้ กำหนดความหมายอยู่ในขอบเขตที่เป็น

1. การสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) คือ การสื่อความหมาย ความเข้าใจ การถ่ายทอดข่าวสารต่างๆ จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง ในที่นี้คือระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่น หรือวัยรุ่นที่สื่อสารกับพ่อแม่

2. พฤติกรรมการสื่อสาร คือ การแสดงออกของวัยรุ่นหรือบิดามารดา ในรูปแบบลักษณะ การบอกกล่าว การพูดคุย การบอกข่าวสาร ด้วยวิธีการสื่อสารโดยใช้ภาษาพูด ภาษาเขียน และอวัจนภาษา เช่น ให้การอบรม (instruction) การแนะนำ (advise) การขอคำแนะนำ ด้วย คำพูด คำสอน และการแสดงตนที่เป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือเป็นที่ประจักษ์ (modeling)

ดังนั้น จึงอาจสรุปรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของวัยรุ่นได้ว่า หมายถึง รูปแบบหรือ ลักษณะของพฤติกรรมการสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างวัยรุ่นกับคนในครอบครัวก็คือพ่อแม่ ซึ่งรูปแบบลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว แสดงออกโดยวิธีการสื่อสารโดยใช้ภาษาพูด ภาษาเขียน และอวัจนภาษาระหว่างวัยรุ่นกับคนในครอบครัว

พฤติกรรมการสื่อสารภายในครอบครัวมีหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยติดต่อกันโดยทั่ว ไป การปรึกษาหารือ การแนะนำ การอบรมสั่งสอน การตักเตือน แต่ในความหมายของ ลักษณะพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดเป็นแบบของการสื่อสารก็คือ ความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการ สื่อสารระหว่างกัน

David Kantor และ William Lehr ,1976 (อ้างถึงใน อัจฉินภรณ์ นิลอรุณ, 2542) ได้แบ่ง รูปแบบของการสื่อสารออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด (closed family communication) หมายถึง แบบ วิธีการสื่อสารในครอบครัวที่เข้มงวด มีการวางระเบียบกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด ผู้กำหนดกฎเกณฑ์ คือ ผู้มีอำนาจสูงสุดในบ้านซึ่งมักได้แก่ หัวหน้าครอบครัว ซึ่งเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมต่างๆ ของ ครอบครัวประเด็นการสนทนาและข้อมูลข่าวสารต่างๆ จะต้องถูกกลั่นกรองเพื่อให้เป็นไปตาม บรรทัดฐานของครอบครัว ซึ่งจะกำหนดว่าอะไรบ้างที่สมาชิกควรหรือไม่ควรจะได้ประสบพบเห็น และมีการให้รางวัลสำหรับเด็กที่อ่านหนังสือเก่ง และใช้การลงโทษแก่เด็กที่ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่

ข้อดี คือ มักจะแก้ไขสถานการณ์ที่ยุ่งยากได้โดยอาศัยวิธีการเชิงอำนาจนิยม ซึ่งมีคุณ ประโยชน์หลายประการคือ การใช้อำนาจนิยมมักจะมุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิผล เกิดวินัยและการ ควบคุมพฤติกรรมสามารถให้ความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยแก่สมาชิกได้เป็นอย่างดี ในกรณีที่ สมาชิกประพฤติตามครรลองของกฎระเบียบ ในด้านการใช้ทรัพยากรในครอบครัวแบบนี้มักจะมี การจัดสรรอย่างรอบคอบไม่ปล่อยให้แต่ละคนทำอะไรตามอำเภอใจ

ข้อเสีย คือ ทำให้บุตรหลานไม่มีอิสระภาพอย่างเต็มที่ ปิดกั้นตนเองจากโลกภายนอก ดำเนินกิจวัตรประจำวันอย่างเต็มไปดด้วยข้อกำหนด

2. การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด (open family communication) หมายถึง แบบวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ภายในครอบครัวสูง แต่ละคนมีบทบาทมากและมีความยืดหยุ่นสูง แม้ว่าโดยปกติแล้วพ่อแม่จะมีอำนาจในบ้านมากกว่า ลูก ในฐานะที่เป็นหัวหน้าครอบครัวซึ่งมีอำนาจจัดการสิ่งต่างๆ ภายในบ้าน แต่โครงสร้างของอำนาจก็ไม่ได้เป็นอย่างตายตัว พ่อแม่จะแสดงบทบาทเฉพาะที่จำเป็น แต่ละคนมีสิทธิ์ที่จะเสนอร่วมตัดสินใจและดำเนินการได้ กฎระเบียบของครอบครัวมีการผ่อนปรนได้ ครอบครัวแบบนี้มีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกมากพร้อมกันนั้นก็รับอิทธิพลจากภายนอกอยู่เสมอ ไม่มีการสกัดกั้นข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ที่หลั่งไหลเข้ามาสู่ครอบครัว

ข้อดี คือ สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิ์ที่จะปรับความต้องการของตนเองให้เข้ากับครอบครัว เพราะใช้วิธีการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจและยืดหยุ่นสูงมากเป็นสำคัญ แต่ละคนมีอิทธิพลต่อครอบครัวได้ ให้โอกาสแก่บุคคลในการเจริญเติบโตทางด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญา

ข้อเสีย คือ การมีสภาพที่ง่ายต่อการแตกแยก ขาดความปรองดองกัน เพราะต่างก็ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนเอง เมื่อมีข้อขัดแย้งขึ้น สมาชิกในครอบครัวมักมีวิถีที่จะเอาชนะกัน

3. การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย (random family communication) หมายถึง แบบวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนสามารถทำอะไรตามที่ตนต้องการได้ กฎระเบียบต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวเป็นไปแบบตามสบายในแบบฉบับของแต่ละคน เรื่องที่แต่ละคนสนใจมักเป็นเรื่องในปัจจุบัน ไม่มีเป้าหมายระยะยาวสำหรับอนาคต การใช้ทรัพยากรหรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวมักเป็นไปเพื่อจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้า ครอบครัวแบบนี้มีการติดต่อกับบุคคลภายนอกสูง และรับเอาอิทธิพลจากภายนอกมาน้อยตามอัธยาศัยของแต่ละคน ความเป็นอยู่เป็นไปตามความพอใจของแต่ละคน

ข้อดี คือ หากเมื่อใดที่การสื่อสารดำเนินไปอย่างราบรื่น เมื่อนั้นก็จะมองเห็นว่าครอบครัวแบบนี้ให้โอกาสแก่บุคคลที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีเสรีภาพ สร้างสรรค์

ข้อเสีย คือ หากเมื่อใดที่ดำเนินไปอย่างขลุกขลัก ก็มองเห็นว่าครอบครัวแบบนี้เป็นหนทางไปสู่ความแตกร้างได้ง่าย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทุกด้านของสมาชิกในครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันแรกที่มีมนุษย์สร้างขึ้นจาก

ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันเพื่อเป็นตัวแทนของสถาบันสังคมภายนอกที่จะปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติกับสมาชิกในครอบครัว โดยใช้การสื่อสารเป็นตัวเชื่อมโยงในการสร้างความสัมพันธ์ การสร้าง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติและค่านิยมดังกล่าวให้กับสมาชิกในครอบครัว ซึ่งในที่นี้ก็คือกลุ่มวัยรุ่นสตรี

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการสื่อสาร

พัชนี เขยจรรยา และประทุม ฤกษ์กลาง (2531) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวและการเปิดรับสื่อมวลชนของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเปิด มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อวิทยุ โทรทัศน์ รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปิดความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อวิทยุ โทรทัศน์ ส่วนรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อย มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อวิทยุ โทรทัศน์

พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และจ่านง วิบูลย์ศรี (2534) ได้ศึกษาการเปิดรับข่าวสารต้องห้ามของเยาวชนไทย อายุระหว่าง 15-24 ปี ในเขตชนบทและเขตเมืองทั่วประเทศ ยกเว้น กรุงเทพมหานคร พบว่า เยาวชนกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 60) เคยดูภาพต้องห้าม และที่น่าเป็นห่วงคือ ร้อยละ 39.9 เคยดูภาพที่แสดงการร่วมเพศหรือภาพโป๊จากวิดีโอ ซึ่งเป็นภาพเคลื่อนไหว และน่าจะกระตุ้นเยาวชนได้มากกว่าการดูจากหนังสือ

กรองทิพย์ จันแยม (2538) ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อบุคคล กับการยอมรับค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของวัยรุ่น พบว่า การเปิดรับสื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการยอมรับค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของวัยรุ่น ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลและนิตยสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส

นิศารัตน์ ทองอุปการ (2538) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติต่อเรื่องเพศของวัยรุ่นอายุ 13-21 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีการศึกษาอย่างต่ำมัธยมต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเปิด มีทัศนคติต่อเรื่องเพศในเชิงบวกและเป็นกลาง ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนนั้นมีการเปิดรับ

แต่ละสื่อมาก ปานกลางและน้อยต่างกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเปิดรับโทรทัศน์ในระดับ 5-7 วันต่อสัปดาห์ โดยเคยพบเห็นหรือรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศจากสื่อมวลชนทุกสื่อในระดับนานๆ ครั้งมากที่สุด และมีแนวคิดที่ว่าโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ให้ประโยชน์ในเรื่องของความรู้เรื่องเพศมากที่สุด และพบว่ารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับหนังสือพิมพ์และนิตยสาร และรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อเรื่องเพศ

ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์ (2542) ศึกษา การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ เกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับข่าวสารเรื่องเพศศึกษาจากสื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการพูดคุยและการสอนเรื่องเพศศึกษา โดยการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลประเภทครู อาจารย์และสื่อเฉพาะกิจ ประเภทหนังสือเรียนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการพูดคุยและการสอนเรื่องเพศศึกษามากที่สุด

มธุรดา เจริญทวีทรัพย์ (2545) ศึกษา แนวทางในการสื่อสารเรื่องเพศศึกษาในครอบครัว พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นนั้น แนวทางแก้ไขปัญหาคือต้องเริ่มจากการสร้างความรัก ความอบอุ่นและความเข้าใจในครอบครัว ดูแลเรื่องการคบเพื่อนของวัยรุ่น และความร่วมมือจากโรงเรียน ชุมชนและสังคมในการแก้ปัญหา แนวทางในการสอนเพศศึกษาที่เหมาะสมกับวัยรุ่น คือ การสอนโดยพ่อแม่ หรือสอนโดยญาติ คนใกล้ชิด ครู อาจารย์ แพทย์และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

งานวิจัยเกี่ยวกับต้นทุนชีวิต

Search-Institute สหรัฐอเมริกา (2000) ศึกษา ต้นทุนชีวิตของเยาวชนที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในเยาวชน พบความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ข้อซึ่งเป็นปัจจัยเสริมจากภายนอก ได้แก่ ข้อแรกคือ เรื่องการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ข้อที่สองคือการได้รับการสนับสนุน โดยครอบครัวให้การสนับสนุนด้วยความรักและผูกพัน สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจซึ่งกันและกันและปรึกษาได้ทุกเรื่อง มีผู้ใหญ่นอกเหนือจากครอบครัวที่ให้การสนับสนุน ได้รับการติดตามเรื่องการเรียนเป็นอย่างดีจากผู้ปกครอง รวมทั้งคำแนะนำเรื่องการเรียน สั่งสอน และติดตามการประเมิน ส่วนข้อที่สามคือการที่มีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี และกลุ่มเพื่อนที่เป็นแบบอย่างที่ดี

สุริยเดว ทรีปาตี (2551) ศึกษา คุณภาพเยาวชน : นักเรียนสายสามัญ-สายอาชีพในเขตกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา และสงขลา ร่วมกับเอแบ็คโพล และ

สำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส) โดยอาศัยเครื่องมือตัวชี้วัดต้นทุนชีวิตของเยาวชน (developmental assets) พบว่า 5 ลำดับแรกของคุณค่าที่เยาวชนประเมินตัวเองมีมากที่สุด ได้แก่ ได้รับความรักและการสนับสนุนจากครอบครัว พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีส่วนช่วยเหลือให้ประสบความสำเร็จในการเรียน พ่อแม่หรือผู้ปกครองและครูช่วยผลักดันให้ทำในสิ่งที่ดี ชอบที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และต้องการรับผิดชอบการเรียนให้ดีที่สุด ส่วน 5 ลำดับแรกที่เยาวชนประเมินตัวเองว่ามีน้อยที่สุด ได้แก่ ได้ร่วมกิจกรรมในชุมชน ได้รับมอบหมายหน้าที่ที่มีประโยชน์และคุณค่าที่ดีต่อชุมชน เพื่อนบ้านมีส่วนรับผิดชอบที่จะติดตามเฝ้าระวังพฤติกรรม การมีกิจกรรมทางศาสนาหรือทางจิตวิญญาณ การพูดความจริงเสมอ และ 3 ลำดับแรก สิ่งที่เยาวชนอยากปรับปรุงตนเองมากที่สุด ได้แก่ การขยันเรียนหนังสือ ขยันทำงาน แก่ความซื่อสัตย์ การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การมีสติ และการเชื่อฟังพ่อแม่ ทำให้พ่อแม่มีความสุข ทำให้พ่อแม่ภูมิใจ ทำให้ผู้ปกครองยอมรับ รักครอบครัว

สภาองค์การพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอ.ดย.) (2551) ศึกษา ต้นทุนชีวิตของเยาวชนด้วยโอกาสเพื่อปรับมาตรฐานให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย พบว่า ดัชนีชี้วัดพลังครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเยาวชนด้วยโอกาสส่วนใหญ่มีความคิดว่าได้รับการสนับสนุนที่ดีจากครอบครัว ส่วนกลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่ทั้งบิดาและมารดาเสียชีวิต มีความรู้สึกที่ไม่ได้รับความรักและการสนับสนุนที่ดีจากครอบครัว ทางด้านดัชนีชี้วัดพลังชุมชน ส่วนใหญ่มีความคิดว่าไม่สามารถร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนเป็นประจำทุกสัปดาห์ได้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างเยาวชนเพศทางเลือกบางส่วน มีความรู้สึกที่คนในชุมชนไม่ค่อยให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของพวกตน กลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่บิดามารดาหย่าร้าง/แยกกันอยู่ เยาวชนที่มารดาเสียชีวิต และเยาวชนที่มีปัญหาทางกฎหมาย มีความคิดว่าไม่ได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ทางด้านดัชนีชี้วัดพลังสร้างปัญญา ส่วนใหญ่มีความคิดว่าได้รับการสนับสนุนที่ดีในด้านการศึกษา เยาวชนเพศทางเลือกบางส่วนมีความคิดว่าไม่ค่อยได้รับการเอาใจใส่สนับสนุนและช่วยเหลือจากสถาบันการศึกษาและมีความรู้สึกไม่ค่อยปลอดภัยเมื่ออยู่ในสถาบันการศึกษา ด้านดัชนีชี้วัดพลังเพื่อนและกิจกรรม ส่วนใหญ่มีความคิดว่าไม่สามารถร่วมทำกิจกรรมของชุมชนเป็นประจำทุกสัปดาห์ได้ ส่วนเยาวชนเพศทางเลือกไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องการทำกิจกรรมสร้างสรรค์นอกหลักสูตร การเล่นเกมกีฬา หรือทำกิจกรรมของชมรมที่สนใจในสถาบันการศึกษา และทำกิจกรรมของชุมชนเป็นประจำทุกสัปดาห์ เยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลาม เยาวชนที่บิดาเสียชีวิตและเยาวชนในสถานการณวิฤกฤติไม่ได้ให้ความสนใจหรือสามารถร่วมทำกิจกรรมสร้างสรรค์นอกหลักสูตรได้ เยาวชนที่บิดามารดาหย่าร้าง/

แยกกันอยู่ เยาวชนพิการ และเยาวชนเพศทางเลือกบางส่วน ไม่สามารถที่จะร่วมกันทำกิจกรรมที่ดี เป็นประจำทุกสัปดาห์ได้ กลุ่มเยาวชนที่มีปัญหาทางกฎหมาย กลุ่มเยาวชนพิการ และกลุ่มเยาวชนเพศทางเลือกบางส่วน ไม่สามารถร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำทุกสัปดาห์ได้ ส่วนด้านดัชนีชี้วัดพลังตัวตน กลุ่มตัวอย่างเยาวชนด้วยโอกาสส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เยาวชนเพศทางเลือกไม่ค่อยเชื่อมั่นในตนเองกับการให้ความสำคัญกับการยึดมั่นในพฤติกรรมที่ดี และบางส่วนไม่ค่อยเชื่อมั่นในตนเองในการกล้าปฏิเสธเพื่อนในพฤติกรรมเสี่ยง

งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

Leader EB. (2542) ศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอายุ 12-21 ปี พบว่า ความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ความนับถือตนเอง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อพ่อและแม่ของวัยรุ่นกลุ่มตั้งครรภ์และกลุ่มไม่ตั้งครรภ์ โดยกลุ่มไม่ตั้งครรภ์ประเมินสัมพันธภาพของตัวเองกับพ่อแม่ไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มที่ตั้งครรภ์

กนกวรรณ ธรรมวรรณ (2545) โครงการวิจัยเรื่อง "บันทึกประสบการณ์ของผู้หญิงที่ตั้งท้องเมื่อไม่พร้อมในประเทศไทย" พบว่า อายุของผู้หญิงที่เข้าร่วมโครงการมีอายุต่ำสุด 14 ปี และสูงสุด 45 ปี อายุเฉลี่ยอยู่ที่ 25 ปี โดยประมาณหนึ่งในสามเป็นผู้หญิงโสด ผู้หญิงที่ประสบปัญหาท้องเมื่อไม่พร้อม มีอยู่ในทุกระดับการศึกษา อาชีพประมาณหนึ่งในสามเป็นแม่บ้าน รองลงมาเป็นผู้หญิงในวัยเรียน บรรทัดฐานทางสังคม ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม เป็นปมปัญหาที่ผู้หญิงโสดเมื่อท้องไม่พร้อมต้องเผชิญมากที่สุดไม่ว่าจะยังอยู่ในวัยเรียนหรือทำงานแล้วก็ตาม

สถาบันประชากรและสังคมร่วมกับสำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2546) ศึกษาพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย พบว่าอายุเฉลี่ยของวัยรุ่นที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกคือ อายุ 16 ปี และในกลุ่มนี้ร้อยละ 30 เคยมีเพศสัมพันธ์ โดยมีปัจจัยที่เป็นเหตุกระตุ้นหลายประการ เช่น การเข้าวัยรุ่นที่เร็วขึ้น การกระตุ้นโดยสื่อที่ไม่เหมาะสม วัยรุ่นได้ข้อมูลส่วนใหญ่จากเพื่อนและสื่อ เช่นอินเทอร์เน็ตประมาณร้อยละ 60 การรู้จักป้องกันตนเองไม่ว่าจะเป็นการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ หรือการป้องกันโดยการใช้อนามัยมีเพียงร้อยละ 20 การใช้อยากคุมกำเนิดยังอ่อนแอและเป็นประเด็นที่ถกเถียง กันมาก จนทำให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศในลำดับต้นๆของเอเชียที่มีปัญหาวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2547) ทำการสำรวจเรื่อง “ประสบการณ์ และทัศนะของวัยรุ่นต่อปัญหาพฤติกรรมทางเพศในปัจจุบัน : กรณีศึกษาตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ 15 - 25 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 42 เคยมีประสบการณ์ด้านเพศสัมพันธ์ โดยร้อยละ 16 เคยประสบปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 91 เคยมีประสบการณ์การบริโภคข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องเพศในด้านต่างๆ โดยให้ทัศนะว่าปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริม กระตุ้นให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การที่วีซีดี ดีวีดีหนังลามกหาซื้อได้ง่าย และการแพร่ระบาดของเว็บไซต์ลามก ตลอดจนการลงภาพโป๊ลามกของสื่อหนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ก็มีผลกระตุ้นได้มาก ขณะที่ไม่มีที่แหล่งให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาเรื่องเพศ

จากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพทัศนคติที่มีต่อประเด็นต่างๆ คือการสื่อสารกับสื่อต่างๆ ซึ่งมีอิทธิพลในการพัฒนาเป็นทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมได้ทั้งในด้านบวกหรือในด้านลบ ต้นทุนชีวิตทั้งที่เป็นปัจจัยภายนอกหรือภายในเป็นปัจจัยหลักที่จะช่วยสร้างทัศนคติที่ดี ที่จะช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมได้ จึงสามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ การสื่อสารที่มีผลต่อทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต และต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี ” ที่ศึกษาถึงตัวแปรทางด้านการสื่อสาร ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย โดยวัดจากความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน และเพื่อนบ้าน จากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไปและข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ กับตัวแปรทางด้านทัศนคติที่วัยรุ่นสตรีมีต่อต้นทุนชีวิต ที่มีผลต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ว่าเป็นอย่างไร และนำมาหาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีงานวิจัยโดยตรงที่ศึกษาในเรื่องการสื่อสารที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต และสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ หรือความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ก็ตาม แต่ก็สามารถนำงานวิจัยดังกล่าวมาใช้ในการสนับสนุนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษารายละเอียดในกลุ่มประชากรเป้าหมายคือ วัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับกลุ่มวัยรุ่นสตรีของไทยต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษา เรื่อง “ การสื่อสารที่มีผลต่อทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตและต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี ” ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) แบบวัดผลครั้งเดียว (one shot study) โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรเป้าหมายสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มวัยรุ่นสตรีที่มีอายุระหว่าง 13 – 21 ปี ที่พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร 50 เขต โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 461,729 คน (ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2551)

เขตการปกครองของกรุงเทพมหานครแบ่งออกเป็น 50 เขต ดังนี้

1. เขตดุสิต	11. เขตลาดพร้าว	21. เขตลาดกระบัง	31. เขตบางนา	41.เขตบางขุนเทียน
2. เขตบางซื่อ	12. เขตบางกะปิ	22. เขตมีนบุรี	32. 8เขตพระโขนง	42.เขตบางบอน
3. เขตบางรัก	13. เขตวังทองหลาง	23. เขตหนองจอก	33. 13เขตสาทร	43. เขตจอมทอง
4. เขตปทุมวัน	14. เขตบึงกุ่ม	24. เขตคลองสามวา	34.เขตบางคอแหลม	44. 19เขตบางพลัด
5. เขตพระนคร	15. 20เขตบางเขน	25. เขตสะพานสูง	35. เขตยานนาวา	45. เขตตลิ่งชัน
6. เขตป้อมปราบ	16.เขตหลักสี่	26. เขตคันนายาว	36. เขตคลองสาน	46.เขตบางกอกน้อย
7. เขตพญาไท	17. เขตดอนเมือง	27. เขตดินแดง	37. เขตธนบุรี	47.เขตบางกอกใหญ่
8. เขตราชเทวี	18. 33เขตสายไหม	28. เขตห้วยขวาง	38. เขตบางแค	48.เขตภาษีเจริญ
9. เขตสัมพันธวงศ์	19. 38เขตสวนหลวง	29. เขตวัฒนา	39. เขตทุ่งครุ	49.เขตหนองแขม
10. 41เขตจตุจักร	20. เขตประเวศ	30. เขตคลองเตย	40. เขตราชบุรีบูรณะ	50.เขตทวีวัฒนา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างนี้ได้ มาจากการใช้วิธีการเปิดตารางของ Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % ยอมให้ความคลาดเคลื่อน (e) ของการประมาณค่าเกิดขึ้นได้ในระดับ +/- 5% (อ้างโนวิเชียร เกตุสิงห์, 2543)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi – stage sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีเลือกตัวอย่างการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยจับฉลากเพื่อเลือกเขตจากเขตการปกครองของกรุงเทพมหานครทั้งหมด 50 เขต ให้ได้จำนวนเขตทั้งหมด 10 เขต ดังนี้

1. เขตดุสิต
2. เขตปทุมวัน
3. เขตบางกะปิ
4. เขตดินแดง
5. เขตบางนา
6. เขตพญาไท
7. เขตธนบุรี
8. เขตบางกอกน้อย
9. เขตพระโขนง
10. เขตจตุจักร

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบกำหนดจำนวนตัวอย่าง (quota sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละเขตๆ ละ 40 คน จะได้เท่ากับจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ 400 คน

ขั้นที่ 3 ใช้วิธีเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) โดยจะทำการสุ่มเลือกวัยรุ่นที่พบในสถานที่ต่างๆ ได้แก่ ศูนย์การค้า สถาบันการศึกษา สถาบันกววิชา เป็นต้น จนครบตามจำนวนที่ต้องการ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันและครอบคลุมพื้นที่ให้ได้มากที่สุด

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่กำหนดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม สามารถแจกแจงตามสมมติฐาน ได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับ ทศนคติต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นสตรีใน
เขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ การสื่อสาร

ตัวแปรตาม ทศนคติต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 2 การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับ ทศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของ
วัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ การสื่อสาร

ตัวแปรตาม ทศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 3 ทศนคติต่อต้นทุนชีวิตมีความสัมพันธ์กับทศนคติต่อภาวะไม่พร้อม
ตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ ทศนคติต่อต้นทุนชีวิต

ตัวแปรตาม ทศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามชนิดปลายปิด (closed – ended questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นการนำแบบสอบถามสำเร็จรูปซึ่งพัฒนาขึ้นโดยแผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ด้านเด็กเยาวชนและครอบครัว มาใช้ในส่วนของการศึกษาทศนคติที่มีต่อต้นทุนชีวิต อีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าดัดแปลงจากหนังสือ เอกสารต่าง ๆ และแนวความคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงเป็นแนวทาง และได้ดัดแปลงเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับงานวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามที่ต้องการมากที่สุด โดยได้แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากร การสื่อสาร และทศนคติ ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ซึ่งได้แก่ อายุ ภูมิภาค อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การอยู่อาศัย สถานภาพทางครอบครัว จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการสื่อสารของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน และเพื่อนบ้าน จากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไปและข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรรภ์ จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถามเพื่อวัดตัวแปร “ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ”

ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต มีคำถามจำนวน 48 ข้อ คำตอบสำหรับคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ต (Likert) 5 ระดับ ซึ่งผู้ทำแบบสอบถามต้องจัดลำดับความมาก - น้อยของความเห็น เริ่มต้นจาก เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไปจนถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพื่อให้ทราบถึงระดับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสำรวจต้นทุนชีวิตที่พัฒนาขึ้นโดยแผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมกับคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ด้านเด็กเยาวชนและครอบครัว ซึ่งจะสำรวจทั้งที่เป็นต้นทุนภายในและต้นทุนภายนอกของวัยรุ่น อันประกอบด้วย 5 พลัง ได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ดังนี้

1. พลังตัวตน เป็นการรวมพลังคุณค่าในตนเอง พลังสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นในตนเอง และพลังการสร้างทักษะชีวิตอันได้แก่ การอยู่ในสังคมอย่างสันติสุข การช่วยเหลือผู้อื่น การมีจุดยืนที่ชัดเจน รักความยุติธรรม ไม่แบ่งแยกชนชั้น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเองที่จะไม่ข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง จำนวน 15 ข้อ

2. พลังครอบครัว เป็นพลังความรัก ความเอาใจใส่ วินัยและการมีชีวิตที่เป็นแบบอย่าง มีการติดตามและช่วยเหลือที่เหมาะสมเชิงบวก มีปัญหาในบ้าน มีความอบอุ่นและปลอดภัย จำนวน 8 ข้อ

3. พลังสร้างปัญญา เป็นพลังความมุ่งมั่นในการเพิ่มพลังปัญญา ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 11 ข้อ

4. พลังเพื่อนและกิจกรรม เป็นพลังการทำกิจกรรมในหมู่เพื่อนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน เกิดวินัยในหมู่เพื่อน เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย การเล่นกีฬา สันทนาการนอกหลักสูตร จำนวน 6 ข้อ

5. พลังชุมชน เป็นพลังของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความเชื่ออาทร มีความเข้าใจ เป็นมิตรไมตรี มีวินัยและเป็นแบบอย่างที่ดี มีปียวาจา มีจิตอาสา มีความอบอุ่นความปลอดภัย ภายในชุมชน และมีกิจกรรมร่วมกัน จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 4 คำถามเพื่อวัดตัวแปร “ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์”

ทัศนคติต่อภาวะท้องไม่พร้อม มีคำถามจำนวน 10 ข้อ คำตอบสำหรับคำถามมีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ต (Likert) 5 ระดับ ซึ่งผู้ทำแบบสอบถามต้องจัดลำดับความมาก-น้อยของความเห็น เริ่มต้นจากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไปจนถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งเพื่อให้ทราบถึงระดับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือในการวิจัย

1) แบบสอบถามเพื่อวัดทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต เป็นแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นโดยแผนงานสุขภาพเด็กและเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมกับคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ด้านเด็กเยาวชนและครอบครัว ซึ่งได้ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรง (validity) และ ความเชื่อถือได้ (reliability) มาแล้ว

2) แบบสอบถามเพื่อวัดทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

ความเที่ยงตรง (validity)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) โดยนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเป็นผู้ตรวจสอบและพิจารณาให้ความเห็นชอบ ดังนี้

1. ความตรงของเครื่องมือ (construct validity) ที่สร้างขึ้น โดยการพิจารณาถึงประเด็นคำถามที่สร้างขึ้นว่า ตรงกับความหมายที่ได้นิยามตัวแปรเหล่านั้นไว้หรือไม่ และสื่อความหมายตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการหรือไม่

2. ความตรงของเนื้อหา (content validity) ว่าครอบคลุมประเด็นที่ต้องการวัดหรือไม่ และภาษาที่ใช้เหมาะสมหรือไม่

ความเชื่อถือได้ (reliability)

นำแบบสอบถามเพื่อวัดทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต และแบบสอบถามเพื่อวัดทัศนคติต่อภาวะท้องไม่พร้อมตั้งครรภ์ที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรง (validity) ที่ได้ปรับปรุงเนื้อหาให้ครอบคลุมทุกประเด็นรวมถึงการใช้ภาษาที่เหมาะสมและผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ไปดำเนินการเก็บข้อมูลทดสอบ (pre-test) กับวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบว่าคำถามแต่ละข้อ แต่ละส่วนในแบบสอบถาม ว่าสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการหรือไม่ คำถามที่ใช้เหมาะสมหรือไม่ ยากหรือง่ายต่อความเข้าใจหรือไม่ และนำผลที่ได้ไปหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม

การให้คะแนนทัศนคติเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ต (Likert) 5 ระดับ ตรวจสอบความเชื่อถือได้โดยหาค่า alpha coefficient โดยวิธีของครอนบาค อัลฟา (Cronbach alpha's method) (อ้างถึงในวิเชียร เกตุสิงห์, 2537)

ผลการทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ พบว่า

ค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือในเรื่องทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต = 0.929

ค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือในเรื่องทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ = 0.771

ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเอง โดยมีการชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนออกเก็บข้อมูลจริง โดยนำแบบสอบถามไปขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่นสตรี ที่มีอายุระหว่าง 13 – 21 ปี ที่พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร

เกณฑ์การวัดตัวแปร

การกำหนดคะแนนคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามในการวัดค่าตัวแปรต่างๆ เพื่อคำนวณค่าทางสถิติจะมีเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. การสื่อสาร หมายถึง ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสาร จากสื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน และเพื่อนบ้าน จากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

1.1 ความบ่อยครั้งของการเปิดรับจากสื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน และเพื่อนบ้าน

ทุกวัน	=	5	คะแนน
สัปดาห์ละ 5 - 6 ครั้ง	=	4	คะแนน
สัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง	=	3	คะแนน
สัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง	=	2	คะแนน
นานกว่านั้น /ไม่เคยเลย	=	1	คะแนน

1.2 ความบ่อยครั้งของการเปิดรับจากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต

ทุกวัน	=	5	คะแนน
สัปดาห์ละ 5 - 6 ครั้ง	=	4	คะแนน
สัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง	=	3	คะแนน
สัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง	=	2	คะแนน
นานกว่านั้น /ไม่เคยเลย	=	1	คะแนน

หลังจากนั้น นำค่าที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.49	หมายถึง	มีการสื่อสารต่ำมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50 - 2.49	หมายถึง	มีการสื่อสารต่ำ
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50 - 3.49	หมายถึง	มีการสื่อสารปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50 - 4.49	หมายถึง	มีการสื่อสารสูง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50 - 5.00	หมายถึง	มีการสื่อสารสูงมาก

2. การวัดทัศนคติ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต

เป็นการสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อต้นทุนชีวิต ซึ่งคำถามดังกล่าว มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ความคิดเห็น	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คะแนน	5	4	3	2	1

หลังจากนั้น นำค่าที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50 - 2.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50 - 3.49	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50 - 4.49	หมายถึง	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างมาก

2.2 ทักษะติดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

เป็นการสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ซึ่งคำถามดังกล่าว มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ความคิดเห็น	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คะแนน	1	2	3	4	5

หลังจากนั้น นำค่าที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.49	หมายถึง	ไม่ยอมรับอย่างมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50 - 2.49	หมายถึง	ไม่ยอมรับ
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50 - 3.49	หมายถึง	เป็นกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50 - 4.49	หมายถึง	ยอมรับ
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50 - 5.00	หมายถึง	ยอมรับอย่างมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่อเป็นการอธิบายถึงข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. การสื่อสาร ได้แก่ ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน และเพื่อนบ้าน จากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต
2. ทักษะชีวิตของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อต้นทุนชีวิต
3. ทักษะชีวิตของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับ ทักษะชีวิตต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

ใช้สถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ต่างๆ

สมมติฐานที่ 2 การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับ ทักษะชีวิตต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

ใช้สถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ต่างๆ

สมมติฐานที่ 3 ทักษะชีวิตต่อต้นทุนชีวิต มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

ใช้สถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ต่างๆ

เกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร

การวิจัยในครั้งนี้ การคำนวณหาค่าทางสถิติได้ใช้เกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ดังนี้ (Bartz, 1999)

คะแนนระหว่าง	0.00 – 0.20	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก
คะแนนระหว่าง	0.21 – 0.40	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
คะแนนระหว่าง	0.41 – 0.60	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง	0.61 – 0.80	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
คะแนนระหว่าง	0.81 – 1.00	มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

การประมวลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (statistical package for the social sciences) ในการประมวลผลข้อมูลเพื่อคำนวณค่าสถิติที่ต้องการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษา เรื่อง “การสื่อสารที่มีผลต่อทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต และต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี” แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง โดยแบ่งเป็น

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากรของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ด้านการสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป และข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ทัศนคติของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อต้นทุนชีวิต

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ทัศนคติของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการคำนวณโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS ตามสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) โดยแบ่งเป็น

ตอนที่ 5 การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับ ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 6 การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับ ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของ วัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 7 ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง โดยแบ่งเป็น

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากร ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ด้านการสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป และข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ทัศนคติของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อต้นทุนชีวิต

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ทัศนคติของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากรของวัยรุ่นสตรี

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
13-15 ปี	171	42.7
16-18 ปี	215	53.8
19-21 ปี	14	3.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ศึกษา พบว่าเป็นกลุ่มวัยรุ่น สตรีตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 13-15 ปี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.7 กลุ่มวัยรุ่นสตรีตอนกลางที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 กลุ่มวัยรุ่นสตรีตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 19-21 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร	358	89.5
อื่นๆ	42	10.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ทำการศึกษ ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร คิดเป็น ร้อยละ 89.5 ส่วนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 10.5 แบ่งเป็น

ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัด พะเยา พิษณุโลก

ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัด สระบุรี ลพบุรี อุทัยธานี

ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัด ชลบุรี ปราณบุรี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัด ร้อยเอ็ด ขอนแก่น อุบลราชธานี อุตรธานี
หนองคาย นครราชสีมา เลย กาฬสินธุ์

ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัด สงขลา สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง พังงา ชุมพร

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามศาสนา

ศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
พุทธ	380	95.0
คริสต์	13	3.2
อิสลาม	5	1.2
อื่นๆ	2	0.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ทำการศึกษ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็น ร้อยละ 95.0 รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 3.2 ศาสนาอิสลามร้อยละ 1.2 และศาสนาอื่นๆ คือ ศาสนาซิกข์ ร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน / นักศึกษา	399	99.8
ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	1	0.2
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ทำการศึกษาเกือบทั้งหมดเป็นนักเรียน / นักศึกษา ถึงร้อยละ 99.8 และประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย ร้อยละ 0.2

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	1	0.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	158	39.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	230	57.5
อนุปริญญา / อาชีวศึกษา / ปวส.	2	0.4
ปริญญาตรี	9	2.2
รวม	400	100

จากตารางที่ 5 กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ทำการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 57.5 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 39.5 เป็นระดับปริญญาตรี ร้อยละ 2.2 ส่วนระดับอนุปริญญา/อาชีวศึกษา / ปวส. ร้อยละ 0.4 และระดับประถมศึกษา ร้อยละ 0.2

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม รายได้ (เบี้ยเลี้ยง) เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้ (เบี้ยเลี้ยง) เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1,000 บาท	84	21.0
1,000 – 2,000 บาท	111	27.8
2,001 – 3,000 บาท	123	30.8
3,001 – 4,000 บาท	33	8.2
4,001 – 5,000 บาท	26	6.5
สูงกว่า 5,000 บาท	23	5.8
รวม	400	100

จากตารางที่ 6 กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีรายได้(เบี้ยเลี้ยง)เฉลี่ยต่อเดือน 2,001 – 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมา มีรายได้(เบี้ยเลี้ยง)เฉลี่ยต่อเดือน 1,000 – 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.8 ส่วนรายได้(เบี้ยเลี้ยง)เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.0 รายได้(เบี้ยเลี้ยง)เฉลี่ยต่อเดือน 3,001 – 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.2 รายได้(เบี้ยเลี้ยง)เฉลี่ยต่อเดือน 4,001 – 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.5 และรายได้(เบี้ยเลี้ยง)เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.8 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามการอยู่อาศัยในปัจจุบัน

การอยู่อาศัยในปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
อยู่กับบิดา-มารดา	295	73.8
อยู่ลำพังกับบิดา	6	1.5
อยู่ลำพังกับมารดา	50	12.5
อยู่กับพี่น้อง	1	0.2
อยู่กับเพื่อน / คนรู้จัก	1	0.2
พักอยู่คนเดียว	7	1.8
อยู่กับญาติผู้ใหญ่/ผู้ปกครอง (ที่ไม่ใช่บิดา/มารดา)	37	9.2
อื่นๆ	3	0.8
รวม	400	100

จากตารางที่ 7 กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่อยู่อาศัยกับบิดา-มารดา คิดเป็นร้อยละ 73.8 อยู่ลำพังกับมารดาคิดเป็นร้อยละ 12.5 อยู่กับญาติผู้ใหญ่/ผู้ปกครอง (ที่ไม่ใช่บิดา/มารดา) คิดเป็นร้อยละ 9.2 พักอยู่คนเดียวคิดเป็นร้อยละ 1.8 พักลำพังอยู่กับบิดาคิดเป็นร้อยละ 1.5 ส่วนที่เหลือเป็นการอยู่อาศัยกับ (อื่นๆ) ได้แก่ อยู่กับมารดาและยาย คิดเป็น ร้อยละ 0.8 อยู่กับพี่น้อง และอยู่กับเพื่อน / คนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 0.2 เท่ากัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพทางครอบครัว

สถานภาพทางครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
บิดา-มารดาอยู่ด้วยกัน	291	72.8
บิดา-มารดาแยกกันอยู่	78	19.5
บิดาถึงแก่กรรม	24	6.0
มารดาถึงแก่กรรม	6	1.5
อื่นๆ	1	0.2
รวม	400	100

จากตารางที่ 8 สถานภาพทางครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ศึกษา พบว่าบิดา-มารดาอยู่ด้วยกันคิดเป็นร้อยละ 72.8 บิดา-มารดาแยกกันอยู่คิดเป็นร้อยละ 19.5 บิดาถึงแก่กรรม คิดเป็นร้อยละ 6.0 มารดาถึงแก่กรรมคิดเป็นร้อยละ 1.5 และอื่นๆ คือ ทั้งบิดา-มารดาถึงแก่กรรม ร้อยละ 0.2 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ด้านการสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป และข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 9 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป จำแนกตามสื่อบุคคล

สื่อบุคคล	ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร					$\bar{x}$	ระดับการสื่อสาร
	ทุกวัน	สัปดาห์ละ 5 – 6 ครั้ง	สัปดาห์ละ 3 – 4 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง	นานกว่านั้น /ไม่เคยเลย		
พ่อแม่	294 (73.5)	39 (9.8)	33 (8.2)	23 (5.8)	11 (2.8)	4.46	สูง
ญาติ พี่น้อง	129 (32.2)	63 (15.8)	74 (18.5)	77 (19.2)	57 (14.2)	3.32	ปานกลาง
ครู	102 (25.5)	94 (23.5)	89 (22.2)	77 (19.2)	38 (9.5)	3.36	ปานกลาง
เพื่อน	281 (70.2)	72 (18.0)	22 (5.5)	22 (5.5)	3 (0.8)	4.52	สูงมาก
เพื่อนบ้าน	57 (14.2)	40 (10.0)	85 (21.2)	88 (22.0)	130 (32.5)	2.52	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.63	สูง

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ศึกษา มีการสื่อสารกับสื่อบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เป็นการสื่อสารกับเพื่อนในระดับสูงมาก รองลงมาคือกับพ่อแม่ อยู่ในระดับสูง ส่วนการสื่อสารกับญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนบ้าน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 10 แสดงจำนวน รัยยะ ค่าเฉลี่ย และระดับการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป จำแนกตามสื่อมวลชน

สื่อมวลชน	ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร					$\bar{x}$	ระดับการสื่อสาร
	ทุกวัน	สัปดาห์ละ 5 - 6 ครั้ง	สัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง	นานกว่านั้น / ไม่เคยเลย		
โทรทัศน์	317 (79.2)	46 (11.5)	18 (4.5)	17 (4.2)	2 (0.5)	4.65	สูงมาก
วิทยุ	90 (22.5)	76 (19.0)	86 (21.5)	89 (22.2)	59 (14.8)	3.12	ปานกลาง
หนังสือพิมพ์	79 (19.8)	58 (14.5)	108 (27.0)	111 (27.8)	44 (11.0)	3.04	ปานกลาง
นิตยสาร	49 (12.2)	52 (13.0)	116 (29.0)	135 (33.8)	48 (12.0)	2.80	ปานกลาง
อินเทอร์เน็ต	212 (53.0)	84 (21.0)	63 (15.8)	37 (9.2)	4 (1.0)	4.16	สูง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.55	สูง

จากตารางที่ 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ศึกษา มีการสื่อสารกับสื่อมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง จากสื่อที่เป็นโทรทัศน์ อยู่ในระดับสูงมาก รองลงมาคือจากอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับสูง จากวิทยุ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร อยู่ในระดับปานกลาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ จำแนกตามสื่อบุคคล

สื่อบุคคล	ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร					$\bar{x}$	ระดับการสื่อสาร
	ทุกวัน	สัปดาห์ละ 5 – 6 ครั้ง	สัปดาห์ละ 3 – 4 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง	นานกว่านั้น /ไม่เคยเลย		
พ่อแม่	83 (20.8)	52 (13.0)	78 (19.5)	99 (24.8)	88 (22.0)	2.86	ปานกลาง
ญาติพี่น้อง	32 (8.0)	40 (10.0)	65 (16.2)	115 (28.8)	148 (37.0)	2.23	ต่ำ
ครู	38 (9.5)	66 (16.5)	88 (22.0)	134 (33.5)	74 (18.5)	2.65	ปานกลาง
เพื่อน	61 (15.2)	63 (15.8)	96 (24.0)	103 (25.8)	77 (19.2)	2.82	ปานกลาง
เพื่อนบ้าน	24 (6.0)	25 (6.2)	46 (11.5)	69 (17.2)	236 (59.0)	1.83	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม						2.47	ต่ำ

จากตารางที่ 11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ศึกษา มีการสื่อสารกับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ เป็นการสื่อสาร กับพ่อแม่ ครู และเพื่อน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการสื่อสารกับสื่อบุคคลที่เป็นญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน อยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 12 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์จำแนกตามสื่อมวลชน

สื่อมวลชน	ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร					$\bar{x}$	ระดับการสื่อสาร
	ทุกวัน	สัปดาห์ละ 5 – 6 ครั้ง	สัปดาห์ละ 3 – 4 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง	นานกว่านั้น / ไม่เคยเลย		
โทรทัศน์	147 (36.8)	75 (18.8)	90 (22.5)	67 (16.8)	21 (5.2)	3.65	สูง
วิทยุ	38 (9.5)	57 (14.2)	76 (19.0)	103 (25.8)	126 (31.5)	2.44	ต่ำ
หนังสือพิมพ์	59 (14.8)	81 (20.2)	86 (21.5)	118 (29.5)	56 (14.0)	2.92	ปานกลาง
นิตยสาร	29 (7.2)	50 (12.5)	74 (18.5)	123 (30.8)	124 (31.0)	2.34	ต่ำ
อินเทอร์เน็ต	105 (26.2)	85 (21.2)	73 (18.2)	86 (21.5)	51 (12.8)	3.27	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						2.92	ปานกลาง

จากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ศึกษา มีการสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์จากสื่อมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากสื่อที่เป็นโทรทัศน์ อยู่ในระดับสูง จากหนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับปานกลาง จากวิทยุ และนิตยสาร อยู่ในระดับต่ำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ทัศนคติของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อ ต้นทุนชีวิต

ตารางที่ 13 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นในเขต
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังตัวตน

พลังตัวตน	ความคิดเห็น					$\bar{x}$	ระดับ ความเห็น
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง		
1. ฉันเชื่อว่าการได้ช่วยเหลือผู้ อื่น เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างมาก	234 (58.5)	148 (37.0)	15 (3.8)	1 (0.2)	2 (0.5)	4.53	เห็นด้วย อย่างมาก
2. ฉัน ให้ความสำคัญกับการ ส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมใน สังคม เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เพศ ชาย/หญิง/เพศทางเลือก	213 (53.2)	165 (41.2)	21 (5.2)	-	1 (0.2)	4.47	เห็นด้วย
3.ฉัน กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ฉันเชื่อ เช่น กล้าเสนอความคิดเห็น แม้ว่า บางครั้งจะมีความเห็นแตกต่างจาก ผู้อื่น	90 (22.5)	204 (51.0)	103 (25.8)	3 (0.8)	-	3.95	เห็นด้วย
4. ฉัน พุดความจริงเสมอถึงแม้ว่า บาง ครั้งมันจะทำได้ยาก	69 (17.2)	188 (47.0)	135 (33.8)	7 (1.8)	1 (0.2)	3.79	เห็นด้วย
5. ฉัน รับผิดชอบในสิ่งที่ฉันทำ (ไม่ ว่าผลจะเป็นอย่างไรก็ตาม)	114 (28.5)	222 (55.5)	61 (15.2)	2 (0.5)	1 (0.2)	4.12	เห็นด้วย
6. ฉัน ยึดมั่นในพฤติกรรมที่ดี	151 (37.8)	189 (47.2)	57 (14.2)	2 (0.5)	1 (0.2)	4.22	เห็นด้วย
7. ฉัน มีการวางแผนและการตัด สินใจก่อนลงมือทำเสมอ	86 (21.5)	186 (46.5)	122 (30.5)	6 (1.5)	-	3.88	เห็นด้วย
8. ฉัน เห็นอกเห็นใจ และใส่ใจใน ความรู้สึกของผู้อื่น	182 (45.5)	175 (43.8)	41 (10.2)	1 (0.2)	1 (0.2)	4.34	เห็นด้วย
9. ฉัน เรียนรู้และสามารถปรับตัว ให้อยู่ร่วมกับคนที่มีความคิดเห็น หรือการดำเนินชีวิตแตกต่างกันได้ เป็นอย่างดี	102 (25.5)	234 (58.5)	62 (15.5)	2 (0.5)	-	4.09	เห็นด้วย

พลังตัวตน	ความคิดเห็น					— x	ระดับ ความเห็น
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่างยิ่ง		
10. ฉัน กล้าปฏิเสธพฤติกรรมเสี่ยง (เช่น การมีเพศสัมพันธ์ และรับสื่อ ที่ไม่ดี)	243 (60.8)	122 (30.5)	28 (7.0)	4 (1.0)	3 (0.8)	4.50	เห็นด้วย อย่างมาก
11. ฉัน พยายามแก้ปัญหาข้อขัด แย้งด้วยสติปัญญามากกว่าอารมณ์ (ไม่ใช้ความรุนแรง)	101 (25.2)	204 (51.0)	89 (22.2)	6 (1.5)	-	4.00	เห็นด้วย
12. ฉันสามารถควบคุมสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ เช่น ควบคุม อารมณ์เวลาโกรธได้ดีเมื่อเกิดการ โต้เถียงหรือขัดแย้ง	76 (19.0)	203 (50.8)	108 (27.0)	8 (2.0)	5 (1.2)	3.84	เห็นด้วย
13. ฉัน รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า	130 (32.5)	174 (43.5)	82 (20.5)	14 (3.5)	-	4.05	เห็นด้วย
14. ฉัน มีเป้าหมายในชีวิตชัดเจน	123 (30.8)	159 (39.8)	110 (27.5)	6 (1.5)	2 (0.5)	3.99	เห็นด้วย
15. ฉัน รู้สึกพึงพอใจในชีวิตความ เป็นอยู่ของตัวเอง	151 (37.8)	186 (46.5)	55 (13.8)	6 (1.5)	2 (0.5)	4.20	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม						4.13	เห็นด้วย

จากตารางที่ 13 พบว่า วัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงความคิดเห็นต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังตัวตนว่ามีความเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.13 โดยกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยอย่างมากในการกล้าปฏิเสธพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การมีเพศสัมพันธ์ และรับสื่อที่ไม่ดี โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.50

ตารางที่ 14 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังครอบครัว

พลังครอบครัว	ความคิดเห็น					x̄	ระดับความเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
16. ฉัน ได้รับความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่ และการสนับสนุนในทางที่ดีจากครอบครัว	234 (58.5)	135 (33.8)	24 (6.0)	6 (1.5)	1 (0.2)	4.49	เห็นด้วย
17. ฉัน ปรึกษาหารือและขอคำแนะนำจากผู้ปกครองได้อย่างสบายใจไม่ว่าเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่	176 (44.0)	154 (38.5)	57 (14.2)	12 (3.0)	1 (0.2)	4.23	เห็นด้วย
18. ฉัน มีผู้ปกครองที่ส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือด้านการเรียนรู้	238 (59.5)	123 (30.8)	35 (8.8)	4 (1.0)	-	4.49	เห็นด้วย
19.ฉัน รู้สึกปลอดภัย อบอุ่น และมีความสุขเมื่ออยู่ในครอบครัวตัวเอง	252 (63.0)	121 (30.2)	22 (5.5)	5 (1.2)	-	4.55	เห็นด้วยอย่างมาก
20. ฉัน อยู่ในครอบครัวที่มีระเบียบกฎเกณฑ์ชัดเจน มีเหตุผล และมีการดูแลให้ปฏิบัติตาม	140 (35.0)	189 (47.2)	57 (14.2)	13 (3.2)	1 (0.2)	4.14	เห็นด้วย
21. ฉัน มีผู้ปกครองที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ทำตาม	223 (55.8)	147 (36.8)	25 (6.2)	3 (0.8)	2 (0.5)	4.46	เห็นด้วย
22. ฉัน มีผู้ปกครองที่สนับสนุนให้ฉันทำในสิ่งที่ฉันชอบหรืออยากทำ	207 (51.8)	139 (34.8)	39 (9.8)	14 (3.5)	1 (0.2)	4.34	เห็นด้วย
23. ฉัน สามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อประเภทอื่นๆภายในครอบครัวเป็นประจำ	185 (46.2)	154 (38.5)	50 (12.5)	9 (2.2)	2 (0.5)	4.28	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม						4.37	เห็นด้วย

จากตารางที่ 14 พบว่า วัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงความคิดเห็นต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังครอบครัวว่ามีความเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.37 โดยกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยอย่างมากว่ารู้สึกปลอดภัยอบอุ่น และมีความสุขเมื่ออยู่ในครอบครัวตัวเอง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.55 และพึงพอใจว่าสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อประเภทอื่นๆภายในครอบครัวเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ย 4.28

ตารางที่ 15 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังสร้างปัญญา

พลังสร้างปัญญา	ความคิดเห็น					$\bar{x}$	ระดับ ความเห็น
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง		
24.ฉันอยู่ในสถาบันการศึกษาที่เอาใจ ใส่ สนับสนุน และช่วยเหลือผู้เรียนได้ดี	132 (33.0)	192 (48.0)	66 (16.5)	9 (2.2)	1 (0.2)	4.11	เห็นด้วย
25.ฉันรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ใน สถาบันการศึกษา	106 (26.5)	198 (49.5)	78 (19.5)	13 (3.2)	5 (1.2)	3.97	เห็นด้วย
26. ฉันอยู่ในสถาบันการศึกษาที่มี ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน มีเหตุผล และมีการดูแลให้ปฏิบัติตาม	119 (29.8)	202 (50.5)	58 (14.5)	19 (4.8)	2 (0.5)	4.04	เห็นด้วย
27.ฉัน มีครูที่สนับสนุนให้ฉันทำในสิ่งที่ ฉันชอบหรืออยากทำ	111 (27.8)	176 (44.0)	93 (23.2)	16 (4.0)	4 (1.0)	3.94	เห็นด้วย
28. ฉันอยากเรียนให้ได้ดี ไม่เอาเปรียบ และรู้จักแบ่งปันผู้อื่น	234 (58.5)	150 (37.5)	16 (4.0)	-	-	4.54	เห็นด้วย อย่างมาก
29. ฉัน เอาใจใส่ในการเรียนอย่าง สม่ำเสมอ	99 (24.8)	206 (51.5)	86 (21.5)	8 (2.0)	1 (0.2)	3.98	เห็นด้วย
30.ฉันทำการบ้านหรือทบทวนบทเรียน ทุกวัน	68 (17.0)	148 (37.0)	154 (38.5)	26 (6.5)	4 (1.0)	3.63	เห็นด้วย
31.ฉัน รัก และ ผูก พัน กับ สถาบันการศึกษาของฉัน	124 (31.0)	207 (51.8)	62 (15.5)	4 (1.0)	3 (0.8)	4.11	เห็นด้วย
32.ฉัน อ่าน หนังสือ ด้วย ความ เพลิดเพลินเป็นประจำ	97 (24.2)	140 (35.0)	133 (33.2)	28 (7.0)	2 (0.5)	3.75	เห็นด้วย
33.ฉันใฝ่รู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ของชุมชน	62 (15.5)	181 (45.2)	133 (33.2)	19 (4.8)	5 (1.2)	3.69	เห็นด้วย
34. ฉัน สามารถพูดคุย แลกเปลี่ยน เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อประเภทอื่นๆกับครู เป็นประจำ	69 (17.2)	138 (34.5)	146 (36.5)	39 (9.8)	8 (2.0)	3.55	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม						3.93	เห็นด้วย

จากตารางที่ 15 พบว่า วัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงความคิดเห็นต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังสร้างปัญหาว่ามีความเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.93 โดยกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นที่เห็นด้วยอย่างมาก ว่าอยากเรียนให้ได้ดี ไม่เอาเปรียบ และรู้จักแบ่งบันผู้อื่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.54 และแสดงความคิดเห็นด้วยว่าสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ สื่อประเภทอื่นๆ กับครูเป็นประจำ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.55

ตารางที่ 16 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม

พลังเพื่อนและกิจกรรม	ความคิดเห็น					$\bar{x}$	ระดับความเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
35.ฉัน มีเพื่อนสนิทที่เป็นแบบอย่างที่ดีและชักนำให้ฉันทำดี	180 (45.0)	165 (41.2)	51 (12.8)	3 (0.8)	1 (0.2)	4.30	เห็นด้วย
36. ฉัน ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ตามความชอบและพึงพอใจของตนเอง เช่น ทำงานศิลปะ เล่นดนตรี วาดรูปเป็นประจำ	167 (41.8)	169 (42.2)	41 (10.2)	19 (4.8)	4 (1.0)	4.19	เห็นด้วย
37. ฉัน ได้เล่นกีฬาหรือออกกำลังกายเป็นประจำ	89 (22.2)	134 (33.5)	129 (32.2)	35 (8.8)	13 (3.2)	3.63	เห็นด้วย
38. ฉัน ร่วมกิจกรรมทางศาสนา หรือ ประกอบพิธีกรรมเป็นประจำ	71 (17.8)	176 (44.0)	121 (30.2)	26 (6.5)	6 (1.5)	3.70	เห็นด้วย
39.ฉัน และเพื่อนชวนกันทำกิจกรรมที่ดีเป็นประจำ	95 (23.8)	204 (51.0)	89 (22.2)	10 (2.5)	2 (0.5)	3.95	เห็นด้วย
40. ฉัน มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อที่สร้างสรรค์กับเพื่อน	114 (28.5)	195 (48.8)	78 (19.5)	11 (2.8)	2 (0.5)	4.02	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม						3.96	เห็นด้วย

จากตารางที่ 16 พบว่า วัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงความคิดเห็นต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังเพื่อนและกิจกรรมว่ามีความเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.96 โดยกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นที่เห็นด้วยอย่างมาก ในการมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อที่สร้างสรรค์กับเพื่อน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.02

ตารางที่ 17 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังชุมชน

พลังชุมชน	ความคิดเห็น					$\bar{x}$	ระดับความเห็น	
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
41.ฉันมีญาติหรือผู้ใหญ่ นอกเหนือจากผู้ปกครองที่ฉันสามารถปรึกษาหารือและขอความช่วยเหลือได้อย่างสบายใจ	123 (30.8)	166 (41.5)	84 (21.0)	23 (5.8)	4 (1.0)	3.95	เห็นด้วย	
42.ฉันมีเพื่อนบ้านที่สนใจ และให้กำลังใจฉัน	73 (18.2)	124 (31.0)	114 (28.5)	53 (13.2)	36 (9.0)	3.36	เห็นด้วย	
43.ฉันรู้สึกว่าคุณค่าของเด็กและเยาวชน	84 (21.0)	156 (39.0)	119 (29.8)	32 (8.0)	9 (2.2)	3.68	เห็นด้วย	
44.ฉันได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน	74 (18.5)	134 (33.5)	119 (29.8)	53 (13.2)	20 (5.0)	3.47	เห็นด้วยปานกลาง	
45.ฉันร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนเป็นประจำ	53 (13.2)	126 (31.5)	150 (37.5)	52 (13.0)	19 (4.8)	3.35	เห็นด้วยปานกลาง	
46.ฉันรู้สึกอบอุ่นมีความสุขและภูมิใจในวิถีชีวิตเมื่ออยู่ในชุมชนของฉัน	103 (25.8)	162 (40.5)	99 (24.8)	29 (7.2)	7 (1.8)	3.81	เห็นด้วย	
47.ฉันมีเพื่อนบ้านคอยสอดส่อง และดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม	78 (19.5)	141 (35.2)	124 (31.0)	42 (10.5)	15 (3.8)	3.56	เห็นด้วย	
48.ฉันมีผู้ใหญ่อื่นนอกเหนือจากผู้ปกครองที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ทำตาม	130 (32.5)	179 (44.8)	77 (19.2)	11 (2.8)	3 (0.8)	4.06	เห็นด้วย	
						ค่าเฉลี่ยรวม	3.65	เห็นด้วย

จากตารางที่ 17 พบว่า วัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงความคิดเห็นต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังชุมชนว่ามีความเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.65 โดยกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วย ที่มีญาติหรือผู้ใหญ่ นอกเหนือจากผู้ปกครองที่เป็นสื่อบุคคล ที่สามารถปรึกษาหารือและขอความช่วยเหลือได้อย่างสบายใจ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.95

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ทัศนคติของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

ตารางที่ 18 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความเห็นที่มีต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์	ความคิดเห็น					$\bar{x}$	ระดับความเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. ฉันคิดว่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไม่เหมาะสม เพราะยังไม่สามารถรับผิดชอบตนเองได้	236 (59.0)	116 (29.0)	36 (9.0)	7 (1.8)	5 (1.2)	1.57	ไม่ยอมรับ
2. ฉันคิดว่าการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นสร้างปัญหาให้แก่ครอบครัวและสังคม	183 (45.8)	128 (32.0)	73 (18.2)	13 (3.2)	3 (9.0)	1.81	ไม่ยอมรับ
3. ฉันคิดว่าการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในขณะที่เรียน ทำให้สูญเสียอนาคตที่ดี	265 (66.2)	94 (23.5)	33 (8.2)	6 (1.5)	2 (0.5)	1.46	ไม่ยอมรับอย่างมาก
4. ฉันคิดว่าสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่อยู่ไม่ดี เป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น	191 (47.8)	149 (37.2)	46 (11.5)	12 (3.0)	2 (0.5)	1.71	ไม่ยอมรับ
5. ฉันคิดว่าปัญหาภายในครอบครัวเป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น	132 (33.0)	144 (36.0)	98 (24.5)	19 (4.8)	7 (1.8)	2.06	ไม่ยอมรับ
6. ฉันรู้สึกอับอายแทนมากกว่าเห็นใจเมื่อเห็นวัยรุ่นตั้งครรภ์ ทั้งที่อายุยังไม่พอและยังอยู่ในวัยเรียน	96 (24.0)	110 (27.5)	126 (31.5)	51 (12.8)	17 (4.2)	2.46	ไม่ยอมรับ
7. ฉันจะหลีกเลี่ยงในการคบหากับคนที่มีพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อม เพราะเดี๋ยวคนอื่นจะเข้าใจผิดไปด้วย	111 (27.8)	112 (28.0)	97 (24.2)	64 (16.0)	16 (4.0)	2.40	ไม่ยอมรับ
8. ฉันคิดว่าการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นเป็นเพราะขาดการสื่อสาร พูดคุยและให้คำปรึกษาหรือจากผู้ใกล้ชิด	152 (38.0)	156 (39.0)	77 (19.2)	13 (3.2)	2 (0.5)	1.89	ไม่ยอมรับ

ภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์	ความคิดเห็น					$\bar{x}$	ระดับ ความเห็น
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง		
9. ฉันคิดว่าอาการที่วัยรุ่นได้พบเห็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีในสังคม เป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น	190 (47.5)	139 (34.8)	66 (16.5)	3 (0.8)	2 (0.5)	1.72	ไม่ยอมรับ
10. ฉันคิดว่าปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น เป็นเพราะอิทธิพลจากสื่อต่างๆ ที่นำเสนอข่าวในเชิงยั่วยุ้อารมณ์	183 (45.8)	152 (38.0)	50 (12.5)	12 (3.0)	3 (0.8)	1.75	ไม่ยอมรับ
ค่าเฉลี่ยรวม						1.88	ไม่ยอมรับ

จากตารางที่ 18 พบว่า วัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่าไม่ยอมรับหรือมีทัศนคติเชิงลบต่อเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 1.88 โดยกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่าไม่ยอมรับอย่างมาก โดยเห็นว่าการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น ในขณะที่เรียน ทำให้สูญเสียอนาคตที่ดี ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.46 และไม่ยอมรับ ที่ว่าการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นเกิดจากการขาดการสื่อสารพูดคุยและให้คำปรึกษา หรือจากผู้ใกล้ชิด ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.89 และปัญหาดังกล่าวเป็นเพราะอิทธิพลจากสื่อต่างๆ ที่นำเสนอข่าวในเชิงยั่วยุ้อารมณ์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.75

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ (hypothesis testing) จากการคำนวณโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS ตามสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ตอนที่ 5 การสื่อสาร มีความสัมพันธ์ กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 19 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
การสื่อสารกับ สื่อบุคคลและสื่อมวลชน	0.359**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 19 พบว่า การสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานแต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคล เกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
		0.251**
พ่อแม่	0.181**	0.000
ญาติพี่น้อง	0.150**	0.003
ครู	0.226**	0.000
เพื่อน	0.096	0.054
เพื่อนบ้าน	0.159**	0.001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 20 พบว่าการสื่อสารกับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อหาความสัมพันธ์เป็นรายสื่อ พบว่าสื่อบุคคลที่เป็น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนบ้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นสื่อบุคคลที่เป็นเพื่อนที่ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 21 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อมวลชน เกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไป กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อมวลชน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
		0.334**
โทรทัศน์	0.135**	0.007
วิทยุ	0.249**	0.000
หนังสือพิมพ์	0.268**	0.000
นิตยสาร	0.221**	0.000
อินเทอร์เน็ต	0.153**	0.002

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 21 พบว่าการสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อหาความสัมพันธ์เป็นรายสื่อ พบว่าสื่อมวลชนที่เป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 22 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังตัวตน ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
การสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชน	0.286**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 22 พบว่า การสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังตัวตนของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคล เกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไป กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังตัวตน ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
		0.219 ^{**}
พ่อแม่	0.176 ^{**}	0.000
ญาติพี่น้อง	0.150 ^{**}	0.003
ครู	0.196 ^{**}	0.000
เพื่อน	0.143 ^{**}	0.004
เพื่อนบ้าน	0.070	0.164

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 23 พบว่า การสื่อสารกับสื่อบุคคล เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังตัวตน ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อหาความสัมพันธ์เป็นรายสื่อ พบว่าสื่อบุคคลที่เป็น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู และเพื่อน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังตัวตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นสื่อบุคคลที่เป็นเพื่อนบ้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 24 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไป กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังตัวตน ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อมวลชน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
		0.244 ^{**}
โทรทัศน์	0.054	0.278
วิทยุ	0.188 ^{**}	0.000
หนังสือพิมพ์	0.201 ^{**}	0.000
นิตยสาร	0.140 ^{**}	0.005
อินเทอร์เน็ต	0.155 ^{**}	0.002

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 24 พบว่า การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังตัวตน ของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อหาความสัมพันธ์เป็นรายสื่อ พบว่าสื่อมวลชนที่เป็นวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังตัวตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้น สื่อมวลชนที่เป็นโทรทัศน์ ที่ไม่มีความสัมพันธ์

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 25 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคล เกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังครอบครัว ของวัยรุ่นในเขต กรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
พ่อแม่	0.244 ^{**}	0.000
ญาติพี่น้อง	0.130 ^{**}	0.009

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 25 พบว่าการสื่อสารกับสื่อบุคคล ที่เป็นพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังครอบครัว ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 26 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไป กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังครอบครัว ของวัยรุ่นในเขต กรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อมวลชน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
โทรทัศน์	0.178 ^{**}	0.000
วิทยุ	0.171 ^{**}	0.001
หนังสือพิมพ์	0.087	0.083
นิตยสาร	0.137 ^{**}	0.006
อินเทอร์เน็ต	0.084	0.093
	0.111 [*]	0.027

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 26 พบว่า การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังครอบครัวของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก และเมื่อหาความสัมพันธ์เป็นรายสื่อพบว่าสื่อมวลชนที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังครอบครัว ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ยกเว้นสื่อมวลชนที่เป็นวิทยุและนิตยสาร ที่ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 27 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคล กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังสร้างปัญญา ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
ครู	0.247**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 27 พบว่าการสื่อสารกับสื่อบุคคล ที่เป็นครู เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังสร้างปัญญาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 28 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไป กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังสร้างปัญญา ของวัยรุ่นสตรีในเขต กรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อมวลชน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
		0.298**
โทรทัศน์	0.127*	0.011
วิทยุ	0.227**	0.000
หนังสือพิมพ์	0.232**	0.000
นิตยสาร	0.244**	0.000
อินเทอร์เน็ต	0.081	0.108

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 28 พบว่า การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังสร้างปัญญา ของวัยรุ่นสตรีในเขต กรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อหาความสัมพันธ์เป็นรายสื่อ พบว่า สื่อมวลชนที่เป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังสร้างปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ยกเว้น สื่อมวลชนที่เป็นอินเทอร์เน็ต ที่ไม่มีความสัมพันธ์

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 29 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคล เกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไป กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม ของวัยรุ่นในเขต กรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
เพื่อน	0.064	0.205

จากตารางที่ 29 พบว่า การสื่อสารกับสื่อบุคคล ที่เป็นเพื่อน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังเพื่อนและกิจกรรมของวัยรุ่นในเขต กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 30 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไป กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม ของวัยรุ่นในเขต กรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อมวลชน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
โทรทัศน์	0.328**	0.000
วิทยุ	0.134**	0.007
หนังสือพิมพ์	0.231**	0.000
นิตยสาร	0.276**	0.000
อินเทอร์เน็ต	0.161**	0.001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 30 พบว่า การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังเพื่อนและกิจกรรมของวัยรุ่นในเขต กรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในระดับต่ำ และเมื่อหาความสัมพันธ์เป็นรายสื่อ พบว่าสื่อมวลชนที่เป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังเพื่อนและกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 31 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อบุคคล เกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไปกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังชุมชน ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
เพื่อนบ้าน	0.254 ^{**}	0.000

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 31 พบว่า การสื่อสารกับสื่อบุคคล ที่เป็นเพื่อนบ้านเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังชุมชนของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 32 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไป กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังชุมชน ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อมวลชน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
	0.290 ^{**}	0.000
โทรทัศน์	0.080	0.110
วิทยุ	0.245 ^{**}	0.000
หนังสือพิมพ์	0.231 ^{**}	0.000
นิตยสาร	0.198 ^{**}	0.000
อินเทอร์เน็ต	0.118 [*]	0.018

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

^{*} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 32 พบว่า การสื่อสารกับสื่อมวลชน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังชุมชน ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อหาความสัมพันธ์เป็นรายสื่อ พบว่าสื่อมวลชนที่เป็นวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ยกเว้นสื่อมวลชนที่เป็นโทรทัศน์ ที่ไม่มีความสัมพันธ์

ตอนที่ 6 การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 33 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชน เกี่ยวกับ ข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
สื่อบุคคลและสื่อมวลชน	-0.118*	0.018

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 33 พบว่า การสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ ในระดับต่ำมาก

ตารางที่ 34 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
พ่อแม่	-0.105*	0.036
ญาติพี่น้อง	-0.124*	0.013
ครู	-0.056	0.261
เพื่อน	-0.093	0.064
เพื่อนบ้าน	-0.101*	0.044
	-0.055	0.272

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 34 พบว่า การสื่อสารกับสื่อบุคคล ที่เป็นพ่อแม่ และเพื่อน เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ ในระดับต่ำมาก ยกเว้นสื่อบุคคลที่เป็น ญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนบ้าน ที่ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 35 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

การสื่อสารกับสื่อมวลชน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
		-0.115*
โทรทัศน์	-0.114*	0.023
วิทยุ	-0.059	0.236
หนังสือพิมพ์	-0.072	0.151
นิตยสาร	-0.100*	0.045
อินเทอร์เน็ต	-0.119*	0.017

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 35 พบว่าการสื่อสารกับสื่อมวลชน ที่เป็นโทรทัศน์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ ในระดับต่ำมาก ยกเว้นสื่อมวลชนที่เป็นวิทยุ หนังสือพิมพ์ ที่ไม่มีความสัมพันธ์

ตอนที่ 7 ทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิตมีความสัมพันธ์กับทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อม ตั้งครรรค์ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 36 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิตกับทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรรค์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
ทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิต	-0.319**	0.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 36 พบว่าทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิตมีความสัมพันธ์กับทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรรค์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบในระดับต่ำ

ตารางที่ 37 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังตัวตนกับทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรรค์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
ทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังตัวตน	-0.377**	0.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 37 พบว่าทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังตัวตนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรรค์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในระดับต่ำ

ตารางที่ 38 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังครอบครัว กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
ด้านพลังครอบครัว	-0.311**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 38 พบว่า ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในระดับต่ำ

ตารางที่ 39 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังสร้างปัญญา กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
ด้านพลังสร้างปัญญา	-0.231**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 39 พบว่าทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังสร้างปัญญามีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในระดับต่ำ

ตารางที่ 40 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ทศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังเพื่อน และกิจกรรมกับทศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ทศนคติต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
		-0.162**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 40 พบว่า ทศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังเพื่อนและกิจกรรมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับทศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในระดับต่ำมาก

ตารางที่ 41 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ทศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังชุมชน กับทศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ทศนคติต่อต้นทุนชีวิต ด้านพลังชุมชน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P
		-0.169**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 41 พบว่า ทศนคติต่อต้นทุนชีวิต ในด้านพลังชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับทศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในระดับต่ำมาก

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง เรื่อง “ การสื่อสารที่มีผลต่อทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต และต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่น ”

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสื่อสาร ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการสื่อสารกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการสื่อสารกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร
2. การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับ ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร
3. ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) แบบวัดครั้งเดียว (one shot study) โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มวัยรุ่นสตรีที่มีอายุระหว่าง 13 – 21 ปี ที่พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากร

ที่แตกต่างกันและครอบคลุมพื้นที่ให้ได้มากที่สุดจากสถานที่ต่างๆ ได้แก่ ศูนย์การค้า สถาบันการศึกษา สถาบันกวดวิชา เป็นต้น จนครบตามจำนวนที่ต้องการ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อเป็นการอธิบายถึงข้อมูลเกี่ยวกับ

1. ลักษณะทางประชากรของกลุ่มวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
2. การสื่อสารของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย โดยวัดจากความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารจาก สื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน และเพื่อนบ้าน จากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไปและข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์
3. ทัศนคติของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อต้นทุนชีวิต
4. ทัศนคติของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

การทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ต่างๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากร

กลุ่มวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นสตรีตอนกลาง ที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี รองลงมาคือกลุ่มวัยรุ่นสตรีตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 13-15 ปี และมีส่วนน้อยที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นสตรีตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 19-21 ปี โดยกลุ่มวัยรุ่นสตรีเกือบทั้งหมด มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีจำนวนเล็กน้อยที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ในทุกภาค ยกเว้นภาคตะวันตก ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีบ้างจำนวนเล็กน้อยที่นับถือศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาซิกข์ ตามลำดับ กลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นตัวอย่างเกือบทั้งหมดเป็นนักเรียน ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดเป็นช่วงวัยที่กำลังศึกษาเล่าเรียน โดยมีสัดส่วนมากกว่าครึ่งที่ศึกษาอยู่มัธยมศึกษาตอนปลาย รองลงมาศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมีจำนวนเล็กน้อยที่ศึกษาระดับปริญญาตรี อนุปริญญา/อาชีวศึกษา ระดับปวส. และระดับประถมศึกษาตามลำดับ ส่วนใหญ่มีรายได้หรือเบี้ยเลี้ยงเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,001 – 3,000 บาท รองลงมาคือ 1,000 – 2,000 บาท และต่ำกว่า 1,000 บาท และมีส่วนน้อยที่มีรายได้หรือเบี้ยเลี้ยงเฉลี่ยต่อเดือน 3,001 – 4,000 บาท 4,001 – 5,000 บาท และ สูงกว่า 5,000 ตามลำดับ ในด้านการอยู่อาศัยในปัจจุบัน ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา มีส่วนน้อยที่อยู่ลำพังกับมารดาหรือญาติผู้ใหญ่/ผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดา-มารดา ทางด้านสถานภาพทางครอบครัว พบว่าส่วนใหญ่ บิดามารดาอยู่ด้วยกัน มีส่วนน้อยที่บิดา-มารดาแยกกันอยู่ บิดาถึงแก่กรรม มารดาถึงแก่กรรม และทั้งบิดา-มารดาถึงแก่กรรม

ตอนที่ 2 การสื่อสาร เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป และข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรรภ์

กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีการสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไปกับสื่อบุคคล ได้แก่ เพื่อน ในระดับสูงมาก รองลงมาคือกับพ่อแม่ อยู่ในระดับสูง การสื่อสารกับญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนบ้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการสื่อสารกับสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ อยู่ในระดับสูงมาก รองลงมาได้แก่ อินเทอร์เน็ต วิทยุ หนังสือพิมพ์และนิตยสารตามลำดับ สำหรับการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรรภ์ มีการสื่อสารในระดับปานกลาง

กับพ่อแม่ ครู และเพื่อน จากสื่อมวลชน ส่วนใหญ่เป็นโทรทัศน์ รองลงมาเป็นหนังสือพิมพ์ และ อินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 3 ทักษะคติของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อต้นทุนชีวิต

กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นว่าเห็นด้วย ซึ่งแสดงถึงการมีทัศนคติเชิงบวกต่อต้นทุนชีวิตของตนเอง โดยระดับของความคิดเห็นในแต่ละพลังทั้ง 5 พลัง ส่วนใหญ่เห็นด้วยมีบางประเด็นที่เห็นด้วยอย่างมาก เช่น ในด้านของพลังตัวตน โดยกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่า การได้ช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก และกลุ่มตัวอย่างกล่าวปฏิเสธพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การมีเพศสัมพันธ์ และรับสื่อที่ไม่ดี ในด้านพลังครอบครัว กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่าเห็นด้วยอย่างมาก ว่ารู้สึกปลอดภัย อบอุ่น และมีความสุขเมื่ออยู่ในครอบครัวตัวเอง ส่วนด้านพลังสร้างปัญญา กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่าเห็นด้วยอย่างมาก ต่อพลังสร้างปัญญา ที่ว่าอยากเรียนให้ได้ดี ไม่เอาเปรียบ และรู้จักแบ่งปันผู้อื่น ในด้านการสื่อสารกับครู ได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่าเห็นด้วยอย่างมาก ว่าสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อประเภทอื่นๆ กับครูเป็นประจำ ในด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม มีระดับความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับการที่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อที่สร้างสรรค์กับเพื่อน ส่วนในด้านพลังชุมชน มีระดับความคิดเห็นที่แสดงว่ามีความเห็นด้วยและเห็นด้วยปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงถึงความเห็นด้วยในประเด็นของการมีญาติหรือผู้ใหญ่ นอกเหนือจากผู้ปกครองที่เป็นสื่อบุคคลที่สามารถปรึกษาหารือและขอความช่วยเหลือได้อย่างสบายใจ

ตอนที่ 4 ทักษะคติของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่าไม่ยอมรับกับเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี ซึ่งแสดงถึงการมีทัศนคติเชิงลบต่อเรื่องดังกล่าว โดยได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่าไม่ยอมรับอย่างมาก โดยเห็นว่าการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น ในขณะที่เรียน ทำให้สูญเสียอนาคตที่ดี และไม่ยอมรับที่ว่า การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นเกิดจากการขาดการสื่อสารพูดคุยและให้คำปรึกษาหารือจากผู้ใกล้ชิด และเป็นเพราะอิทธิพลจากสื่อต่างๆ ที่นำเสนอข่าวในเชิงยั่วยุอารมณ์

ส่วนที่ 2 การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1 การสื่อสาร มีความสัมพันธ์ กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบ

การสื่อสาร เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

โดยพบว่า การสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไปกับสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในระดับต่ำ และเมื่อหาความสัมพันธ์เป็นรายสื่อ พบว่าสื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนบ้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นเพื่อน ที่ไม่มีความสัมพันธ์ สำหรับสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่าง การสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในแต่ละพลังได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม พลังชุมชน พบว่า

สื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู และเพื่อน ยกเว้นเพื่อนบ้าน และสื่อมวลชนได้แก่ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต ยกเว้นสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังตัวตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สื่อบุคคลที่เป็นพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และสื่อมวลชนที่เป็นโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ต ยกเว้นสื่อวิทยุและนิตยสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้าน พลังครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สื่อบุคคลที่เป็นครู และสื่อมวลชนที่เป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร ยกเว้นอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังสร้างปัญญาของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

สื่อบุคคลที่เป็นเพื่อน ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังเพื่อนและ กิจกรรมของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร สื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังเพื่อนและ กิจกรรมของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สื่อบุคคลที่เป็นเพื่อนบ้าน และสื่อมวลชนที่เป็นสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและ อินเทอร์เน็ต ยกเว้นสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในด้านพลังชุมชน ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

สมมติฐานที่ 2 การสื่อสารมีความสัมพันธ์กับ ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ ของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบ

การสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับ ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทาง สถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

โดยพบว่า การสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภกับสื่อบุคคลและ สื่อมวลชน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ ของวัยรุ่นสตรีในเขต กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แต่อยู่ในระดับต่ำมาก และเมื่อหาความสัมพันธ์ เป็นรายสื่อ พบว่าสื่อบุคคลที่เป็นพ่อแม่ และเพื่อน มีความสัมพันธ์เชิงลบ กับทัศนคติต่อภาวะไม่ พร้อมตั้งครรภ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น สื่อบุคคลที่เป็นญาติพี่น้อง ครู และ เพื่อนบ้าน สำหรับสื่อมวลชนพบว่าสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ตมี ความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น วิทยุ และหนังสือพิมพ์

สมมติฐานที่ 3 ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ ของ วัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบ

ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต มีความสัมพันธ์กับ ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แต่มีความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ โดยพบว่า ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในแต่ละพลัง ได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม พลังชุมชน มีความความสัมพันธ์เชิงลบกับ ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 การสื่อสาร มีความสัมพันธ์ กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า

การสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป พบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 19 ถึง ตารางที่ 32

กล่าวคือ การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับ ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การสื่อสาร ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน และเพื่อนบ้าน จากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป

โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ศึกษา มีการสื่อสารกับสื่อบุคคล ได้แก่ เพื่อน ในระดับสูงมาก รองลงมาคือกับพ่อแม่ กับญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนบ้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการสื่อสารกับสื่อมวลชน พบว่ามีการเปิดรับสื่อที่เป็นโทรทัศน์ในระดับสูงมาก รองลงมาคือจากอินเทอร์เน็ต ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากวิทยุ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร อยู่ในระดับปานกลาง

ซึ่งแนวคิดเรื่องการสื่อสารของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ศึกษา สามารถนำแนวคิดต่างๆ มาอธิบายได้ว่า ในยุคที่เทคโนโลยีการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก จึงก่อให้เกิดรูปแบบและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย สื่อจึงเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มวัยรุ่นสตรี ซึ่งตามคำนิยามของ สุชา จันทน์เอม (2536) เกี่ยวกับช่วงอายุและพัฒนาการของวัยรุ่นว่ามีความเปลี่ยนแปลงจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่หรือมีวุฒิภาวะ ด้วยพัฒนาการและการเจริญเติบโตในด้านต่างๆ ซึ่งหนึ่งในพัฒนาการนั้นก็คือพัฒนาการทางสติปัญญา เริ่มจากการที่วัยรุ่นสนใจตนเองมากขึ้น และแสวงหาความรู้แปลกๆ ใหม่ๆ พยายามค้นหาเหตุผลของสิ่งต่างๆ รู้จักการคิดเป็นระบบคิดเป็นเหตุเป็นผล เป็นวิทยาศาสตร์ คิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ คิดอย่างมีระเบียบแบบแผน และมีจินตนาการสูง การเปิดรับข่าวสารจากสื่อที่หลากหลายและสามารถเข้าถึงได้ง่าย จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่วัยรุ่นใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาข่าวสารความรู้ใหม่ๆ อย่างไรก็ตามวัยรุ่นก็อาจเลือกช่องทางในการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Merrill and Lowenstein (อ้างถึงใน ชวรัตน์ เติตชัย, 2537) ที่กล่าวไว้ว่า บุคคลจะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อและข่าวสารที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะและปัจจัยที่แตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ความเหงา ความอยากรู้อยากเห็น ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง และลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละสื่อที่สามารถตอบสนองความต้องการและทำให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งโดยธรรมชาติทุกคนจะเปิดรับข่าวสารตลอดเวลา เพียงแต่จะเปิดรับสื่อโดยอย่างไรเท่านั้น ซึ่งก็จะผ่านกระบวนการเลือกสรรที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกันของแต่ละบุคคล ซึ่ง Klapper (อ้างถึงใน ปรมะ สตะเวทิน, 2539) ได้กล่าวถึงกระบวนการเลือกสรรว่า ประกอบด้วย

1. การเลือกรับและการเลือกใช้ (selective exposure) บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารต่างๆ ตามความสนใจและความต้องการ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของตน
2. การเลือกให้ความสนใจ (selective attention) นอกจากบุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจต่อข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของบุคคลนั้นๆ ในขณะเดียวกันพยายามหลีกเลี่ยงการรับข่าวสารที่ขัดต่อทัศนคติหรือความเชื่อดั้งเดิม ทั้งนี้ เพราะการได้รับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความรู้สึกของเขา จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ
3. การเลือกรับรู้และตีความหมาย (selective perception and selective interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว ผู้รับสารอาจมีการเลือกรับรู้และเลือกตีความ

สารที่ได้รับด้วย ตามประสบการณ์ของแต่ละคน ผู้รับสารจะมีการตีความข่าวสารที่ได้รับมาตามความเข้าใจของตนเอง หรือตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ และแรงจูงใจของตนเองในขณะนั้น

4. การเลือกจดจำ (selective retention) หลังจากที่บุคคลเลือกให้ความสนใจเลือกรับรู้ และรับข้อความข่าวสารไปในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตนแล้ว บุคคลยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารในส่วนที่ต้องการจำไว้เป็นประสบการณ์ ในขณะที่เดียวกันก็มักจะลืมข่าวสารที่ไม่ตรงกันกับความสนใจของตนเอง

จากแนวคิดทั้งหมดดังกล่าว จึงอธิบายได้ถึงเหตุผลที่วัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย มีการสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป

และจากการศึกษาวิจัยที่พบว่า กลุ่มวัยรุ่นสตรีมีการสื่อสารกับสื่อบุคคลที่เป็นเพื่อนสูงมากนั้น สามารถอธิบายได้จาก แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์กับช่วงอายุของวัยรุ่น ตามที่ สุชา จันทน์เอม (2536) ได้กล่าวไว้ว่า ช่วงระยะเวลาการเป็นวัยรุ่น เป็นช่วงที่เกิดความเปลี่ยนแปลงของความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ หรือมีวุฒิภาวะ มีพัฒนาการทางด้านสังคม เป็นช่วงที่เริ่มแยกจากครอบครัว เริ่มรวมกลุ่มกับเพื่อนวัยเดียวกันและเพศเดียวกันมากขึ้น บางคนติดเพื่อน วัยรุ่นจะเริ่มคบหาเพื่อนฝูงในกลุ่มเพื่อนมากมาย มักมีความคิดเห็นคล้ายคลึงตามกับกลุ่มเพื่อน เพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นอย่างมาก

นอกจากนี้ยังอธิบายได้จากแนวความคิดของ Merrill and Lowenstein (อ้างถึงใน ชวรัตน์ เชิดชัย, 2537) ว่าเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม ที่กล่าวว่า คนเรามักจะยึดติดกับกลุ่มสังคมที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใดๆก็ตาม มักจะคล้ายคลึงตามกลุ่มในแง่ความคิด ทัศนคติและพฤติกรรม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม และยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบการสื่อสาร ที่เชื่อว่า ลักษณะต่างๆ ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ทำให้เกิดความคล้ายคลึงของการเปิดรับเนื้อหาของการสื่อสาร รวมถึงการตอบสนองต่อเนื้อหาดังกล่าวไม่แตกต่างกันด้วย

จากแนวความคิดดังกล่าว จึงอธิบายได้ว่าทำไมกลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัย จึงมีการสื่อสารกับสื่อบุคคลที่เป็นเพื่อนสูงมาก

สำหรับการสื่อสารกับสื่อบุคคลที่เป็นพ่อแม่ ที่อยู่ในระดับสูงรองลงมา นั้นอธิบายได้จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับครอบครัวของ พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2531) ที่ว่า ครอบครัว คือสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน เพื่อเป็นตัวแทนของสถาบันสังคมภายนอก ที่จะปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติกับสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมที่มีชีวิตอุบัติขึ้นในครอบครัว โดยครอบครัวก็คือพ่อแม่ซึ่งมีความสัมพันธ์และผูกพันกันโดยวิถีแห่งธรรมชาติกับลูก ต้องให้การเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูก การสื่อสารเป็นเครื่องมือและช่องทางธรรมชาติที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวหรือพ่อแม่กับวัยรุ่น

สอดคล้องกับแนวคิดของ จรรยา สุวรรณทัต (2530) ที่กล่าวถึงหน้าที่ของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัว ซึ่งก็คือพ่อแม่ จะต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการปฐมนิเทศบุตรหลานในครอบครัวของตนเอง ให้รู้จักสถานภาพของตนตามความเห็นพ้องต้องกันของสังคม เช่น สถานภาพของการเป็นพ่อเป็นแม่ เป็นบุตรหลาน หน้าที่ในการอบรมให้เด็กเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมและให้ความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย จึงเป็นที่มา ของพฤติกรรมสื่อสารภายในครอบครัว ระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ที่อยู่ใกล้ชิดกันในหลายลักษณะซึ่งเป็นวิถีธรรมชาติที่ปฏิบัติกันทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยกัน โดยทั่วไป การปรึกษาหารือ การแนะนำ การอบรมสั่งสอน การตักเตือน

สอดคล้องกับแนวคิดของ Burgoon (1974) ที่กล่าวว่า อำนาจสามารถมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมเมื่อบุคคลมีการสื่อสารระหว่างกันและกัน กล่าวคือ จำนวนของการสื่อสารสัมพันธ์กับการมีอำนาจในสถานการณ์ที่มีการสื่อสารใดๆก็ตาม หากบุคคลคนหนึ่งสามารถสื่อสารได้มากจนแทบจะผูกขาด กล่าวได้ว่าบุคคลผู้นั้นมีอำนาจมากกว่าผู้อื่น และจะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นด้วย ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าผู้ที่มีอำนาจเหนือวัยรุ่นก็คือพ่อแม่นั่นเอง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ มธุรดา เจริญทวีทรัพย์ (2545) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการสื่อสารเรื่องเพศศึกษาในครอบครัว พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นนั้น แนวทางแก้ไข ปัญหาต้องเริ่มจากการสร้างความรัก ความอบอุ่นและความเข้าใจในครอบครัว ดูแลเรื่องการคบเพื่อนของวัยรุ่น และความร่วมมือจากโรงเรียน ชุมชนและสังคมในการแก้ปัญหา

สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาษะ ชิตตะสังคะและคณะ (2546) ที่ศึกษาเรื่องวิถีชีวิตวัยรุ่นในด้านสิ่งแวดล้อมของครอบครัว พบว่า พ่อแม่ในครอบครัวไทยยังคงให้ลูกหลานรักษาระเบียบวินัย และเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และมักไม่ค่อยให้ลูกมีอิสระมากนัก กล่าวคือ ลูกต้องอยู่ในโอวาท การให้ลูกเป็นศูนย์กลางเพื่อแสดงพฤติกรรมที่เป็นอิสระทั้งการกระทำ และทางความคิด ซึ่งมาจากแนวทางปฏิบัติของพ่อแม่ ดังนั้น การปฏิบัติตนและความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่จึงมีอิทธิพลต่อกระบวนการขาดเกล้าให้กับเด็กและวัยรุ่นในสังคมไทย ส่วนในด้านค่านิยมของวัยรุ่นซึ่ง

เกิดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมและการอบรมป้อนนิสัยภายในครอบครัว พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นจึงเกิดจากอิทธิพลในการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีการเคารพพ่อแม่ และอยู่ในโอวาทเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ สุชา จันทน์เอม (2536) ได้กล่าวถึงความต้องการของวัยรุ่นว่า วัยรุ่นต้องการความรักจากพ่อแม่ มีความรักตัวเอง อยากรดี และอยากมีความสำเร็จ จึงมีการสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดแต่มีความถี่มากน้อยตามช่วงวัยที่แต่ละคนต่างมีหน้าที่ของตน

สรุปได้ว่า การสื่อสารกับสื่อบุคคลที่เป็นพ่อแม่ เป็นกระบวนการที่เป็นวิถีธรรมชาติที่เกิดขึ้นในทุกครอบครัว แต่รูปแบบ ความถี่ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสื่อสาร อาจมีองค์ประกอบอื่นๆที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการสื่อสารที่แตกต่างกันไป

ส่วนการที่กลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัยมีการสื่อสารกับญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนบ้านอยู่ในระดับปานกลางนั้น อธิบายได้จากแนวคิดของ Melvin L.De Fleur (1970) ที่ได้ให้แนวคิดในเรื่องทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคมที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้รับสารกับบุคคลอื่นในสังคม ในลักษณะของกลุ่มปฐมภูมิ หรือกลุ่มทุติยภูมิ โดยกลุ่มปฐมภูมิซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเช่น เพื่อนสนิท หรือครอบครัวซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้หมายถึงพ่อแม่ จะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารมากกว่ากลุ่มทุติยภูมิซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดน้อยกว่า

ด้านการสื่อสารกับสื่อมวลชน ที่พบว่ากลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัย มีการเปิดรับสื่อที่เป็นโทรทัศน์ในระดับสูงมาก รองลงมาคือจากอินเทอร์เน็ต แต่การเปิดรับข่าวสารจากวิทยุ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายในเบื้องต้นได้จาก ความหมายของสื่อมวลชน ที่ ปรเม สตะเวทิน (2539) ให้ไว้ว่า สื่อมวลชน เป็นสื่อที่ทำให้ผู้ส่งสารซึ่งอาจจะเป็นบุคคลคนเดียวหรือกลุ่มบุคคล สามารถส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารเป้าหมายจำนวนมาก และอยู่กันอย่างกระจัดกระจายได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยทั่วไปแล้วสื่อที่เรียกว่า สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ กระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสาร และภาพยนตร์ ปัจจุบันรวมถึงสื่ออินเทอร์เน็ตด้วย ดังนั้นสื่อมวลชนจึงเป็นสื่อที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้

สอดคล้องกับแนวคิดของ McCombs and Becker (1979) ที่ได้ให้ความเห็นว่า การที่บุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ก็เพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการ คือ

1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (surveillance) โดยการติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์ สิ่งต่างๆ รอบตัวจากสื่อมวลชน เพื่อจะได้รู้ทันเหตุการณ์ ทันสมัย และรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ควรรู้

2. เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ (decision) โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันการเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อสภาวะ หรือเหตุการณ์ ต่างๆรอบตัวได้

3. เพื่อการพูดคุยสนทนา (discussion) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนทำให้บุคคลมีข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพูดคุยกับคนอื่นได้

4. เพื่อความต้องการมีส่วนร่วม (participation) เพื่อรับรู้ และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ ความเป็น ไปต่างๆที่เกิดขึ้นรอบตัว

และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรพงษ์ โสภนะเสถียร (2533) ที่ได้ให้ไว้ว่า การเลือกเปิดรับสื่อมวลชนนั้นก็เพื่อการรับรู้ ซึ่งหมายถึง การที่ผู้รับสารต้องการสารสนเทศเพื่อสนองต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ในด้านความอยากรู้ คือการที่มนุษย์ยอมรับว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลไกสังคม จึงจำเป็นต้องเข้าใจส่วนประกอบของสังคม โดยการรับรู้ผ่านสื่อมวลชนในรูปแบบหลัก คือ ข่าว ความรู้ และความบันเทิง นอกจากนี้ยังเลือกเพื่อความหลากหลาย ที่สามารถสนองความต้องการได้ในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการกระตุ้นอารมณ์ สร้างความสนุกสนาน ความตื่นเต้น เร้าใจ หรือเป็นการหย่อนอารมณ์ ซึ่งสื่อมวลชนที่เป็นโทรทัศน์มีคุณสมบัติคือ สามารถดึงดูดความสนใจได้มาก มีทั้งรูปภาพและเสียง สามารถทดแทนได้ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุและภาพยนตร์ ถ่ายทอดข่าวสารได้รวดเร็ว ทำให้ข่าวเป็นที่น่าเชื่อถือ มีหลายรูปแบบรายการไม่ว่าจะเป็นรายการข่าว ความรู้ และบันเทิง มีอยู่ในแทบทุกครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถรับชมรับฟังได้สะดวก มีความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ จึงเป็นสื่อที่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงได้ง่าย

สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรมะ สตะเวทิน (2533) ที่ว่า โดยปกติผู้รับสารแต่ละคนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะลักษณะทางประชากร (demographic characteristics) อันได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา สถานะทางสังคม เศรษฐกิจ และศาสนา ซึ่งพบว่า ผู้หญิงมีระดับการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์และวิทยุมากกว่าผู้ชาย และคนที่อายุน้อยมักจะใช้สื่อเพื่อความบันเทิง ในขณะที่คนที่มีความอายุมากมักจะใช้สื่อมวลชนเพื่อแสวงหาข่าวสารมากกว่าความบันเทิง

และสอดคล้องกับแนวคิดของ ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2542) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์เกิดขึ้นตามแรงบังคับจากภายนอกมากระตุ้น โดยมีความเชื่อที่ว่า มนุษย์ดำรงชีวิตตามแบบ

แผนที่สังคมกำหนดไว้ พฤติกรรมของคนที่มีอายุน้อยในวัยเดียวกันจะเป็นเช่นเดียวกัน เนื่องจากสภาพสังคมได้วางแบบอย่างไว้ให้แล้วสำหรับคนรุ่นนั้นๆ สังคมทำให้ผู้หญิงมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมแตกต่างจากผู้ชาย หรือคนที่มีการศึกษามีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากคนที่ด้อยการศึกษา กล่าวโดยสรุปคือ คนที่มีคุณสมบัติทางประชากรแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมที่ต่างกันอย่าง

ส่วนสื่อที่เป็นอินเทอร์เน็ต เป็นสื่อที่อยู่ในกระแสนิยมปัจจุบันในยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน ดังนั้น จึงเข้ามามีอิทธิพลต่อกลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นคนรุ่นใหม่ ทั้งนี้เพราะอรรถประโยชน์ของอินเทอร์เน็ตที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ได้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการบริการข้อมูลข่าวสาร การพบปะและสนทนากับผู้คน ความบันเทิง การศึกษา การบริการทางธุรกิจ สามารถอธิบายได้จากแนวคิดของ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกเปิดรับสื่อมวลชนของผู้รับสาร ว่าอาจมาจากหลายเหตุผล คือ เพื่อการรับรู้ เพื่อความหลากหลาย เพื่ออรรถประโยชน์ทางสังคม ซึ่งหมายถึง ความจำเป็นของบุคคลที่ต้องการสร้างความคุ้นเคยหรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นอรรถประโยชน์ทางสังคมในการเปิดรับสื่อ อาจแสดงถึงการยอมรับการสมาคมของสังคม และความผูกพันต่อผู้อื่น ซึ่งอาจแสดงออกในรูปแบบของความร่วมสมัย เช่น การเปิดรับสื่อเพื่อต้องการความทันสมัย การใช้ภาษาร่วมสมัย หรือการใช้สื่อมวลชนสัมพันธ์เพื่ออาศัยสื่อมวลชนเป็นเพื่อนหรือการแสวงหามิตร นอกจากนี้การที่กลุ่มวัยรุ่นเลือกใช้สื่อที่เป็นอินเทอร์เน็ตมาก ก็อาจเป็นเพราะเพื่อผลออกจากสังคมซึ่งมีลักษณะที่ตรงข้ามกับอรรถประโยชน์สังคม กล่าวคือเป็นการเปิดรับสื่อหรือเข้าหาสื่อเพื่อหลีกเลี่ยงงานประจำ หรือการสมาคมก็เป็นไปได้

ดังนั้น การที่กลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัย มีการเปิดรับสื่อที่เป็นโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตสูง สามารถอธิบายได้จากแนวคิดเกี่ยวกับเหตุผล ในการเลือกเปิดรับสื่อมวลชนของบุคคลดังกล่าว

ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อที่เป็นวิทยุ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร ที่อยู่ในระดับปานกลางนั้น สาเหตุหนึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดของตัวสื่อเองที่มีคุณสมบัติในเรื่องของ เวลา งบประมาณ ความครอบคลุมและความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ของแต่ละสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์มีช่วงอายุที่สั้น เมื่อคนอ่านเพียงครั้งเดียวแล้วก็จะผ่านไปเพราะข่าวต่างๆมีผ่านเข้ามาทุกวัน ส่วนวิทยุมีข้อจำกัดเรื่องช่วงเวลาในการรับฟังของแต่ละรายการ และไม่สามารถเสนอรายละเอียดได้มาก เพราะต้องพูดให้สั้น กระชับ เข้าใจง่าย สำหรับนิตยสารมีข้อจำกัดในเรื่องมีราคาแพง ขาด

ความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ เพราะอาจออกเป็นรายเดือนหรือรายปักษ์ และอาจอธิบายเหตุผลประกอบ ที่พบว่ากลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัยร้อยละ 99.8 เป็นนักเรียน ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียน และมีรายได้หรือเบี้ยเลี้ยง เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 1,000 – 3,000 บาท จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้มีการเปิดรับข่าวสารจากวิทยุ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร น้อยกว่าสื่อที่เป็นโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตก็ได้

นอกจากนี้ อาจสามารถอธิบายได้จาก แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ของ David Kantor และ William Lehr ,1976 (อ้างถึงใน อัจฉนิภรณ์ นิลอรุณ, 2542) ที่ได้แบ่งรูปแบบของการสื่อสารออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด ที่มีวิธีการสื่อสารในครอบครัวที่เข้มงวด มีการวางระเบียบกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด ประเด็นการสนทนาและข้อมูลข่าวสารต่างๆ จะต้องถูกกลั่นกรองเพื่อให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของครอบครัว ส่วนการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด ซึ่งครอบครัวแบบนี้มีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกมากพร้อมกันนั้นก็รับอิทธิพลจากภายนอกอยู่เสมอ ไม่มีการสกัดกั้นข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ที่หลั่งไหลเข้ามาสู่ครอบครัว และการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย โดยครอบครัวแบบนี้มีการติดต่อกับบุคคลภายนอกสูง และรับเอาอิทธิพลจากภายนอกมามากน้อยตามอัธยาศัยของแต่ละคน ความเป็นอยู่เป็นตามความพอใจของแต่ละคน ซึ่งแม้ว่าในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะไม่ได้ศึกษาลึกลงไปว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมีลักษณะครอบครัวและรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวเป็นอย่างไร แต่อาจนำงานวิจัยของ พัชนี เขยจรรยา และประทุม ฤกษ์กลาง (2531) มาใช้ในการอภิปรายผลการเปิดรับข่าวสารจาก สื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารดังกล่าว โดยจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการสื่อสารภายใน ครอบครัวและการเปิดรับสื่อมวลชนของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเปิดมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ นิตยสารและวิทยุ ครอบครัวแบบปิดมีความ สัมพันธ์ กับการเปิดรับสื่อ นิตยสาร ส่วนรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปล่อย มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ นิตยสารและวิทยุ

สรุปได้ว่า กลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัยมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนทุกสื่อ แต่อาจมีปัจจัยที่ทำให้มีการเปิดรับสื่อแต่ละสื่อมากน้อยแตกต่างกันไป

เมื่อพิจารณาถึงประเด็นที่การสื่อสารมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร อาจแบ่งพิจารณาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสื่อบุคคลกับทัศนคติที่มีต่อต้นทุนชีวิต กับความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนต่อทัศนคติที่มีต่อต้นทุนชีวิต โดยสามารถอธิบายความ สัมพันธ์นี้ได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อบุคคลกับทัศนคติที่มีต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร อธิบายได้ตามแนวคิดของ Lazafeld & Menzel (1968) ได้ว่าการสื่อสารระหว่างบุคคล มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนทัศนคติของบุคคล เนื่องจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมีลักษณะเรียบง่ายเป็นกันเอง จึงง่ายต่อการชักจูงใจให้คล้อยตาม สามารถจัดการเลือกรับสารของผู้รับสารได้เพราะการหลีกเลี่ยงการสนทนาหรือการรับฟังเป็นไปได้ยาก ทั้งยังเป็นการสื่อสารแบบตัวต่อตัวหรือการสื่อสารแบบเผชิญหน้า เปิดโอกาสให้ผู้ส่งสารสามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่ใช้สนทนาได้ในเวลาอันรวดเร็ว หากเนื้อหาที่สนทนานั้นได้รับการต่อต้านจากคู่สนทนาและผู้รับสารส่วนใหญ่มักจะเชื่อถือในข้อตัดสินใจและความคิดของผู้ที่เขารู้จักและนับถือมากกว่าบุคคลที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน ดังนั้นสื่อบุคคลจึงมีประสิทธิภาพในการสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติของวัยรุ่น ซึ่งสามารถนำมาอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อบุคคลกับทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ดังกล่าว

สอดคล้องกับแนวคิดของ Krech Crutchfield (1948) ที่ได้ให้ความเห็นว่า ทัศนคติอาจจะเกิดขึ้นจากการได้เรียนรู้ความจริงต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นได้ด้วยจากการอ่าน หรือจากคำบอกเล่าของผู้อื่น ดังนั้นบางคนอาจมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้อื่นจากการฟังคำติชมที่มีคนมาพูดให้ฟังก่อนก็ได้ หรือการที่เข้าไปเป็นสมาชิกหรือสังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คนส่วนมากมักยอมรับเอาทัศนคติของกลุ่มมาเป็นของตน หากทัศนคตินั้นไม่ขัดแย้งกับทัศนคติของตนเกินไป กล่าวโดยสรุปคือ การสื่อสารกับสื่อบุคคลอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดทัศนคติ หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่กลุ่มวัยรุ่นสตรีมีต่อต้นทุนชีวิตในด้านต่างๆ

โดยสรุปจากแนวคิดดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมสื่อบุคคลจึงมีประสิทธิภาพในการสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติของกลุ่มวัยรุ่นสตรี ที่มีต่อต้นทุนชีวิต

ส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับทัศนคติที่มีต่อต้นทุนชีวิต ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

สามารถอธิบายได้จากแนวคิดของ Jeseoph T.Klapper (อ้างถึงใน ปรมะ สตะเวทิน, 2539) ที่ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่างๆที่มีต่อทัศนคติ ไว้ว่า ไม่ใช่เป็นอิทธิพลโดยตรง แต่เป็นอิทธิพลโดยอ้อม เพราะมีปัจจัยต่างๆที่กั้นอิทธิพลของสื่อมวลชน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้แก่ ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสารซึ่งมีความคิดเห็น ค่านิยม และมีความโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อน ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการคบหาสมาคมกับคนอื่น และ

สถาบันสังคมที่ตนเป็นสมาชิก เมื่อบุคคลนั้นสัมผัสกับสื่อมวลชน ก็จะนำเอาทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมเหล่านี้ติดตัวมาด้วย รวมถึงการเลือกรับของผู้รับสาร ก็จะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน และจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับสารที่ไม่สอดคล้อง หรือขัดแย้งกับความคิดเห็นและความสนใจของตน และพยายามตีความสารตามความเชื่อ และค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิม และจะเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความคิดและความเชื่อของตน โดยมีอิทธิพลของบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้อง ข่าวสารจากสื่อมวลชนอาจไม่ได้ไปถึงประชาชนทั่วไปในทันที แต่จะผ่านสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิด เห็นก่อนจะไปถึงประชาชน ผู้นำความคิดเห็นมักสอดแทรกความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปด้วย จึงเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและการตัดสินใจของประชาชน สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติและค่านิยม ใหม่ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนได้ ในกรณีที่บุคคลนั้นๆไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน ทัศนคติและค่านิยมใหม่นี้เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลรับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อยๆ จึงเป็นอิทธิพลในลักษณะสะสม มิใช่อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลได้ทันทีทันใดหรือในระยะเวลายันสั้น ซึ่งปัจจัยต่างๆดังที่กล่าวมานี้ ก็อาจเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นปัจจัยเสริมและถูกสะสมจนกลายเป็นทัศนคติที่กลุ่มวัยรุ่นสตรีมีต่อต้นทุนชีวิตของตนเองในด้านต่างๆ ได้ ในที่สุด

จากแนวคิดดังกล่าว การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน จึงมีอิทธิพลในการสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติของกลุ่มวัยรุ่นสตรีที่มีต่อต้นทุนชีวิตของตนเองได้ทางหนึ่ง

สมมติฐานที่ 2 การสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับ ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า

การสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แต่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 33 ถึง ตารางที่ 35

กล่าวคือ การสื่อสาร มีความสัมพันธ์ กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครในเชิงลบ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การสื่อสาร ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู เพื่อน และเพื่อนบ้าน จากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั่วไป และข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

โดยพบว่า การสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ กับสื่อบุคคลและสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์เชิงลบ กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร แต่อยู่ในระดับต่ำมาก และเมื่อหาความสัมพันธ์เป็นรายสื่อ พบว่าสื่อบุคคลที่เป็นพ่อแม่และเพื่อน มีความสัมพันธ์เชิงลบ กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ในเชิงลบ ยกเว้นสื่อบุคคลที่เป็นญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนบ้าน สำหรับสื่อมวลชน พบว่า โทรทัศน์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ในเชิงลบ ยกเว้น วิทยุ และหนังสือพิมพ์

สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองทิพย์ จันแยม (2538) ที่ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรับสื่อมวลชนและสื่อบุคคลกับการยอมรับค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของวัยรุ่น พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์และโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์เชิงลบ กับการยอมรับค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของวัยรุ่น

แนวคิดที่สามารถอธิบายว่า การสื่อสาร มีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร คือ แนวคิดของ Katz & Lazafeld (1955) ที่ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มากที่สุด ฉะนั้นสื่อบุคคลจึงมีความสำคัญมากกว่าสื่อมวลชนในชั้นจูงใจ ส่วนสื่อมวลชนมีความสำคัญกว่าในชั้นของการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และอาจมีผลบ้างในการสร้างทัศนคติในเรื่องที่บุคคลยังไม่เคยรับรู้มาก่อน

และแนวคิดของ Rensis Likert (อ้างถึงในประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2530) ที่ได้ศึกษามูลเหตุของการเกิดทัศนคติของคน โดยได้สรุปไว้ว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้จากแหล่งทัศนคติต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย และแหล่งที่ทำให้เกิดทัศนคติที่สำคัญ คือ การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ซึ่งการได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น จะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่างๆ จากผู้อื่น เช่น เด็กที่เคยได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่ว่าทำอย่างนี้ดี ทำอย่างนั้นไม่ดี จะมีทัศนคติต่อการกระทำต่างๆ ตามที่เคยได้รับการสั่งสอนมา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับ การที่ได้รับสิ่งที่เป็นแบบอย่างซึ่งถือว่าเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดทัศนคติ นั่นก็คือการเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ เช่น เด็กที่เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ เมื่อเห็นพ่อแม่แสดงท่าทีไม่ชอบสิ่งใด เด็กก็จะเลียนแบบไม่ชอบสิ่งนั้นด้วย

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิศารัตน์ ทองอุปการ (2538) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับทัศนคติต่อเรื่องเพศของวัยรุ่นอายุ 13-21 ปี ในเขต

กรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อเรื่องเพศ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์ (2542) ที่ศึกษา การเปิดรับข่าวสารความรู้ ทัศนคติ เกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับข่าวสารเรื่องเพศศึกษาจากสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการพูดคุยและการสอนเรื่องเพศศึกษา

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leader EB. (2542) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอายุ 12-21 ปี พบว่าความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ความนับถือตนเอง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อพ่อและแม่ของวัยรุ่นกลุ่มตั้งครรภ์และกลุ่มไม่ตั้งครรภ์ โดยกลุ่มไม่ตั้งครรภ์ประเมินสัมพันธภาพของตัวเองกับพ่อแม่ไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มที่ตั้งครรภ์

นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายได้จากแนวคิดของ นวม สงวนทรัพย์ (2535) ที่กล่าวไว้ว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดพัฒนาการของทัศนคติ ก็คือปัจจัยทางวัฒนธรรม (Culture Determinants) โดยเสนอแนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมของสังคมมีอิทธิพลมหาศาลต่อพฤติกรรม ทัศนคติ ความคิดของมนุษย์ กล่าวคือ ทัศนคติ และพฤติกรรมของมนุษย์ถูกควบคุมโดยสังคมที่เขาเจริญเติบโตมา

ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Gordon Allport (1967) ที่ได้เสนอความคิดเห็นว่า ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคนเกิดขึ้นได้ตามเงื่อนไข 4 ประการ คือ

1. กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการเพิ่มพูนและการรวมกันของการตอบสนองแนวความคิดต่างๆ ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับมาจากเดิมมีทั้งดีและไม่ดี รุนแรงหรือไม่รุนแรง จะส่งผลถึงทัศนคติต่อสิ่งใหม่ที่คล้ายคลึงกัน

2. การสร้างความรู้สึกร่วมกัน เกิดจากประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งประสบการณ์ส่วนตัวขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคคลที่ต่างมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป นอกจากประสบการณ์ของคนจะสะสมขึ้นเรื่อยๆ แล้ว ยังทำให้มีรูปแบบเป็นของตัวเองด้วย ดังนั้นทัศนคติบางอย่างจึงเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล แล้วแต่พัฒนาการและความเจริญเติบโตของคนๆ นั้น

3. การเลียนแบบ การถ่ายทอดทัศนคติของคนบางคนได้มาจากการเลียนแบบบุคคลที่ตนเองให้ความสำคัญและรับเอาทัศนคตินั้นมาเป็นของตน เช่น พ่อ แม่ ครู พี่น้อง และบุคคลอื่นๆ

4. เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมในสังคม หรืออิทธิพลของกลุ่มสังคม กล่าวคือ คนย่อมมีทัศนคติคล้ายคลึงตามกลุ่มสังคมที่ตนอาศัยอยู่ตามสภาพแวดล้อม เช่น ทัศนคติต่อศาสนา สถาบันต่างๆ

สอดคล้องกับแนวคิดของ Katz and Stotland (1955) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบทางด้านความคิดหรือความรู้ ความเข้าใจ ที่เรียกว่า “Cognitive Component” ซึ่งเป็นส่วนประกอบของมนุษย์ในการคิด โดยความคิดนี้จะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกันออกไป โดยมีองค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึกที่เรียกว่า “Effective Component” ซึ่งเป็นตัวเร้าความคิดอีกทอดหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าหากบุคคลมีภาวะความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี ก็จะทำให้แสดงสิ่งที่กำลังคิดในขณะนั้นออกมาในลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกในด้านบวก เรียกว่า “Positive Effective Component” ก็จะมีความรู้สึกในด้านบวกเป็นไปในทางที่ดี ขณะที่บุคคลซึ่งมีความรู้สึกในด้านลบ ซึ่งเรียกว่า “Negative Effective Component” ก็จะมีความรู้สึกในเชิงลบ เป็นไปในทางที่ไม่ดี

กล่าวโดยสรุป คือ การสื่อสารผ่านสื่อประเภทต่างๆ ของกลุ่มวัยรุ่นสตรี ทำให้เกิดค่านิยมใหม่ๆ และบรรทัดฐานที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคม โดยเฉพาะปัญหาการมีเพศสัมพันธ์แบบเสรีและก่อนวัยอันควรที่ตามมาด้วยปัญหาความไม่พร้อมตั้งครรภ์ โดยปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่กลุ่มวัยรุ่นสตรีทราบกันดีว่าสังคมทั่วไปไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมรับหรือมีทัศนคติที่เป็นไปในเชิงลบ เพราะเห็นว่าวัยรุ่นยังอยู่ในวัยที่ควรเป็นวัยของการศึกษาเล่าเรียน ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสม

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่าไม่ยอมรับกับเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่น ซึ่งแสดงถึงการมีทัศนคติเชิงลบต่อเรื่องดังกล่าว โดยได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่าไม่ยอมรับอย่างมาก โดยเห็นว่าการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น ในขณะที่เรียน ทำให้สูญเสียอนาคตที่ดี และไม่ยอมรับที่ว่า การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นเกิดจากการขาดการสื่อสารพูดคุยและให้คำปรึกษาหารือจากผู้ใกล้ชิด และเป็นเพราะอิทธิพลจากสื่อต่างๆ ที่นำเสนอข่าวในเชิงยั่วยุ้อารมณ์

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาบันประชากรและสังคมร่วมกับสำนักกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (2546) ที่ศึกษาพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย พบว่า อายุเฉลี่ยของวัยรุ่นที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกคือ อายุ 16 ปี และในกลุ่มนี้ร้อยละ 30 เคยมีเพศสัมพันธ์ โดยมีปัจจัยที่เป็นเหตุกระตุ้นหลายประการ เช่น การเข้าวัยรุ่นที่เร็วขึ้น การกระตุ้นโดยสื่อที่ไม่เหมาะสม วัยรุ่นได้ข้อมูลส่วนใหญ่จากเพื่อนและสื่อ เช่น อินเทอร์เน็ตประมาณร้อยละ 60

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และจางง วิบูลย์ศรี (2534) ได้ศึกษาการเปิดรับข่าวสารต้องห้ามของเยาวชนไทย อายุระหว่าง 15-24 ปี ในเขตชนบทและเขตเมืองทั่วประเทศ ยกเว้นกรุงเทพมหานคร พบว่า เยาวชนกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 60) เคยดูภาพต้องห้าม และ

ที่น่าเป็นห่วงคือ ร้อยละ 39.9 เคยดูภาพที่แสดงการร่วมเพศหรือภาพโป๊จากวิดีโอ ซึ่งเป็นภาพเคลื่อนไหว และน่าจะกระตุ้นเยาวชนได้มากกว่าการดูจากหนังสือ

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ยิ่งกลุ่มวัยรุ่นสตรีมีการสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชนเกี่ยวกับข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์มากขึ้นเท่าใด ก็จะมีทัศนคติเชิงลบต่อเรื่องดังกล่าวมากขึ้นเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะ กลุ่มวัยรุ่นสตรี ได้เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและชนบ ธรรมเนียมในสังคมหรืออิทธิพลของกลุ่มสังคม ก่อเกิดเป็นความคิด ความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกภายหลังที่ได้มีการสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชน ทำให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่เสื่อมเสีย จึงเกิดการสะสมเป็นทัศนคติเชิงลบดังกล่าว

กรณีพิจารณาแยกออกเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร กับสื่อบุคคล กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ กับความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับสื่อมวลชน กับทัศนคติที่มีต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ สามารถอธิบายความสัมพันธ์นี้ได้ดังนี้

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับสื่อบุคคล กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ในกรณีศึกษาเป็นรายสื่อแล้ว พบว่า การสื่อสารกับสื่อบุคคลที่เป็นพ่อแม่และเพื่อน มีความสัมพันธ์เชิงลบ กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ยกเว้นสื่อบุคคลที่เป็นญาติพี่น้อง ครู และเพื่อนบ้านนั้น

สามารถอธิบายได้จากแนวคิดของ Melvin L.De Fleur (1970) ที่ได้ให้แนวคิดในเรื่องทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคมที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้รับสารกับบุคคลอื่นในสังคมในลักษณะของกลุ่มปฐมภูมิหรือกลุ่มทุติยภูมิ โดยกลุ่มปฐมภูมิซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น เพื่อนสนิทหรือครอบครัวซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้หมายถึงพ่อแม่จะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารมากกว่ากลุ่มทุติยภูมิซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดน้อยกว่า

สอดคล้องกับแนวคิดของ Gordon Allport (1967) ที่ว่า ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคนเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้วัฒนธรรมและชนบธรรมเนียมในสังคม หรืออิทธิพลของกลุ่มสังคม กล่าวคือ คนย่อมมีทัศนคติคล้ายตามกลุ่มสังคมที่ตนอาศัยอยู่ตามสภาพแวดล้อม

สอดคล้องกับแนวคิดของ ธงชัย สันติวงษ์ (2539) ที่กล่าวว่า ทัศนคติบางอย่างอาจมาจากกลุ่มต่างๆที่บุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อนร่วมงาน ฯลฯ โดยกลุ่มเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรวมของค่านิยมต่างๆ แต่ยังมี การถ่ายทอด

ข้อมูลให้แก่บุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถสร้างทัศนคติขึ้นได้ โดยเฉพาะครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ร่วมงานเป็น กลุ่มที่สำคัญที่สุด ดังนั้นการที่ พ่อแม่ เพื่อน และสังคม เห็นว่าภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ในวัยรุ่นสตรี เป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ในสังคม และมีความเห็นหรือทัศนคติเชิงลบกับเรื่องดังกล่าว กลุ่มวัยรุ่นก็จะได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่ เพื่อน และสังคม และจะถูกปลูกฝังในเรื่องค่านิยมจนสะสม เป็นทัศนคติเชิงลบต่อปัญหาดังกล่าว

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับสื่อมวลชน กับทัศนคติที่มีต่อภาวะไม่พร้อม ตั้งครรภ์ ที่จากการศึกษาเป็นรายสื่อแล้วพบว่า สื่อโทรทัศน์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ในเชิงลบ ยกเว้น สื่อที่เป็นวิทยุ และ หนังสือพิมพ์

สามารถอธิบายได้จากแนวคิดของ นวม สงวนทรัพย์ (2535) ที่กล่าวไว้ว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดพัฒนาการของทัศนคติ ก็คือ ข้อเท็จจริงที่เป็นรากฐานสำคัญในการสร้างทัศนคติ เมื่อความรู้ในข้อเท็จจริงได้เปลี่ยนแปลงไป ทัศนคติของบุคคลก็พลอยเปลี่ยนแปลงไปด้วย ส่วนสิ่งที่จะนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้น ก็คือการสื่อสารผ่านสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร ฯลฯ ซึ่งเป็นสื่อสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในเรื่องต่างๆ

สอดคล้องกับแนวคิดของ Wilbur Schramm (1973) เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคมในการสร้างทัศนคติและความสนใจของคน จนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม โดยสื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือค่านิยมให้ เป็นไปในทางสร้างสรรค์และพัฒนา ทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจบทบาทของสังคม ด้วยการ กระจ่ายข่าวสารของการประพฤติปฏิบัติตนที่สังคมยอมรับ เพื่อให้ประชาชนได้ยึดถือตาม กฎเกณฑ์ของสังคม

สอดคล้องกับแนวคิดของ วิรัช ฤทธิรัตนกุล (2540) เกี่ยวกับ อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อ สังคม ว่าสื่อมวลชนเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต และแม้แต่ความรู้สึกนึกคิดของประชาชน ทั่วไป สื่อมวลชนมีอิทธิพลในการชักจูงใจให้ผู้รับข่าวสารเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติ ความเชื่อ พฤติกรรม หรือแม้แต่วิถีแบบในการดำเนินชีวิต

การที่สื่อที่เป็นโทรทัศน์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อ ภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ สามารถอธิบายได้จากแนวคิดเรื่องคุณลักษณะของสื่อ คือ โทรทัศน์มี คุณลักษณะที่สามารถถ่ายทอดข่าวสารได้ทั้งโดยคำพูด ข้อเขียน และรูปภาพ เป็นทั้ง

ภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง ภาพยนตร์และอื่นๆ มีหลากหลายรูปแบบรายการ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการผลิตรายการที่แบ่งเป็นรายการสำหรับเด็ก วัยรุ่น สตรี และอื่นๆ มากมาย จึงมีผู้นิยมมาก และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรมะ สตะเวทิน (2533) ที่กล่าวว่า โดยปกติผู้รับสารแต่ละคนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปโดยการวิเคราะห์ผู้รับสารตามลักษณะทางประชากร (demographic characteristics) พบว่าปัจจัยเรื่อง เพศ ซึ่งจากการวิจัยทางจิตวิทยา แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมากทั้งในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนทั้งสองเพศไว้แตกต่างกัน ผู้หญิงจึงมักจะเป็นเพศที่มีจิตใจอ่อนไหว เจ้าอารมณ์ โอนอ่อนผ่อนตาม เป็นแม่บ้านแม่เรือน และถูกชักจูงใจได้ง่ายกว่าผู้ชาย ดังนั้นผู้หญิงจึงมีระดับการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์มากกว่าผู้ชาย

ในขณะที่นิตยสารซึ่งเป็นสื่อที่มีคุณลักษณะที่ว่า มีรูปเล่มสวยงามและเนื้อหาแปลกใหม่ไม่ซ้ำหรือน่าเบื่อ สามารถนำเสนอรายละเอียดเรื่องราวได้มากและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้ โดยในปัจจุบันก็มีการผลิตนิตยสารเฉพาะกลุ่มเป้าหมายขึ้นมาอย่างมากมาย ในขณะที่สื่อใหม่คือ อินเทอร์เน็ต ก็กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและกว้างขวางในปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม ในกลุ่มวัยรุ่นสื่ออินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในชีวิตประจำวัน เพราะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มวัยรุ่น ไม่ว่าจะเป็นการติดตามข่าวสาร ดูหนัง ฟังเพลง เล่นเกม รวมถึงค้นหาข้อมูลและรูปภาพต่างๆ ได้อย่างมากมาย จึงได้รับความนิยมสูงมาก ซึ่งในปัจจุบัน มีการนำเสนอปัญหาเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสตรีปรากฏอยู่ในสื่อโทรทัศน์ นิตยสารและอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะนำเสนอโดยตรงหรือโดยอ้อม ย่อมมีอิทธิพลกับทัศนคติเชิงลบต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์กับกลุ่มวัยรุ่นสตรีไม่มากก็น้อย

สำหรับสื่อที่เป็นวิทยุ และหนังสือพิมพ์ ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร อาจอธิบายได้จากคุณลักษณะของสื่อเอง เช่น หนังสือพิมพ์มีช่วงอายุที่สั้น เมื่อคนอ่านเพียงครั้งเดียวแล้วก็จะผ่านไปเพราะชาวต่าง ๆ มีผ่านเข้ามาทุกวัน ส่วนวิทยุ มีข้อจำกัดเรื่องช่วงเวลาในการรับฟังของแต่ละรายการ และไม่สามารถเสนอรายละเอียดได้มาก เพราะต้องพูดให้สั้น กระชับ เข้าใจง่าย และช่วงเวลาที่ออกอากาศอาจเป็นช่วงที่กลุ่มวัยรุ่นสตรีใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียน เป็นต้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2547) ที่ทำการสำรวจ เรื่อง “ ประสพการณ์และทัศนะของวัยรุ่นต่อปัญหาพฤติกรรมทางเพศในปัจจุบัน :

กรณีศึกษาตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ 15 - 25 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 42 เคยมีประสบการณ์ด้านเพศสัมพันธ์ โดยร้อยละ 16 เคยประสบปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 91 เคยมีประสบการณ์การบริโภคข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องเพศในด้านต่างๆ โดยให้ทัศนะว่าปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริม / กระตุ้นให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การที่ วิชิตี / ดีวีดีหนังลามกหาซื้อได้ง่าย และการแพร่ระบาดของเว็บไซต์ลามก ตลอดจนการลงภาพโป๊ / ลามกของสื่อหนังสือพิมพ์ / นิตยสารต่างๆ ก็มีผลกระตุ้นได้มาก

ดังนั้น สื่อมวลชนจึงมีบทบาทในด้านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของวัยรุ่น นอกจากจะมีส่วนในการพัฒนาส่งเสริมสังคมแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนของชาติในการสร้างค่านิยม เพราะวัยรุ่นจะเรียนรู้ค่านิยมต่างๆ จากสื่อมวลชนได้ เช่น การดำเนินชีวิต ศีลธรรมจรรยา ซึ่งสื่อมวลชนที่ดีควรจะเน้นการให้ข่าวสาร เพื่อกระตุ้นเตือนจริยธรรมในบุคคล อันก่อให้เกิดการปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีงาม โดยเป็นผู้ให้ข่าวสารและสอนการประเมินในสิ่งต่างๆ รอบตัว ตลอดจนชี้แนะแนวทางที่จะเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชนมีลักษณะอันเอื้อต่อการจุดความสนใจของวัยรุ่นให้คล้อยตามสิ่งเหล่านั้น ทั้งยังมีส่วนช่วย กำหนดปทัสถานหรือแบบแผนของความประพฤติของวัยรุ่น ด้วยการตอกย้ำ ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติ และสร้างทัศนคติเชิงลบเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ให้กับกลุ่มวัยรุ่นสตรี

สมมติฐานที่ 3 ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า

ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต มีความสัมพันธ์กับ ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่มีความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ

โดยพบว่า ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตในแต่ละพลัง ได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม พลังชุมชน มีความความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 36 ถึงตารางที่ 41

กล่าวคือ ทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต มีความสัมพันธ์กับ ทัศนคติต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ซึ่งจากการศึกษาวิจัย พบว่า ทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิตในแต่ละพลัง ได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม พลังชุมชน มีความความสัมพันธ์เชิงลบกับทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร

พิจารณาด้านทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิต และทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร มีทักษะคิดต่อต้นทุนชีวิต โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นว่าเห็นด้วยซึ่งแสดงถึงการมีทักษะคิดเชิงบวกต่อต้นทุนชีวิตของตนเอง ส่วนทักษะคิดต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่าไม่ยอมรับกับเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี ซึ่งแสดงถึงการมีทักษะคิดเชิงลบต่อเรื่องดังกล่าว

สามารถอธิบายได้จาก แนวคิดของ นายแพทย์สุรียเดว ทรีปาตี (2552) ที่ได้ให้คำจำกัดความของ “ ต้นทุนชีวิต ” ไว้ว่ามาจากคำว่า “ Developmental Assets “ กล่าวว่าเป็นต้นทุนขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาการทางด้านจิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้คนๆหนึ่งสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง เป็นปัจจัยเชิงบวกด้านจิตใจ ที่จะหล่อหลอมให้เด็กเติบโตและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งต้นทุนชีวิตนี้จะเกิดขึ้นจากการเลี้ยงดูและปลูกฝังของครอบครัวและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เยาว์วัย คนทุกคนเกิดมามีต้นทุนชีวิตในระดับหนึ่งแล้วทั้งต้นทุนภายในและต้นทุนภายนอก ต้นทุนนี้จะเพิ่มขึ้นตามการเลี้ยงดูของพ่อแม่ สิ่งแวดล้อมที่ดี และความใกล้ชิดธรรมชาติ เพื่อช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

นัยย่อหมายความว่า ถ้าหากวัยรุ่นได้รับการเลี้ยงดูที่ดีและมีการปลูกฝังของครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่ดีมาตั้งแต่เยาว์วัย จะช่วยทำให้วัยรุ่นมีต้นทุนชีวิตที่ดี นำไปสู่ทัศนคติที่ดีหรือทัศนคติเชิงบวกต่อต้นทุนชีวิตของตนเอง ทั้งยังสามารถช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม อย่างเช่น ภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ได้ตามมา ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นตัวอย่างมีทัศนคติเชิงบวกต่อต้นทุนชีวิตของตนเองในทุกด้าน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Search-Institute สหรัฐอเมริกา (2000) ศึกษา ต้นทุนชีวิตของเยาวชนที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในเยาวชน พบความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องคือการได้รับการสนับสนุน โดยครอบครัวให้การสนับสนุนด้วยความรักและผูกพัน สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจซึ่งกันและกันและปรึกษาได้ทุกเรื่อง มีผู้ใหญ่นอกเหนือจากครอบครัวที่ให้การสนับสนุน ได้รับการติดตามเรื่องการเรียนเป็นอย่างดีจากผู้ปกครอง รวมทั้งคำแนะนำสื่อการเรียน

สั่งสอน และติดตามการประเมิน รวมถึงการที่มีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี และกลุ่มเพื่อนที่เป็นแบบอย่างที่ดี

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สภากงศ์การพัฒนาคเด็กและเยาวชนในพระราชาฐูปถัมภสมเด็จ พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอ.ดย.) (2551) ที่ศึกษา ต้นทุนชีวิตของเยาวชนด้อย โอกาสเพื่อปรับมาตรฐานให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย พบว่า ดัชนีชี้วัดพลังครอบครัว กลุ่ม ตัวอย่างเยาวชนด้อยโอกาสส่วนใหญ่มีความคิดว่าจะได้รับการสนับสนุนที่ดีจากครอบครัว

สอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยา นาควัชร (อ้างถึงในโสภณัท นุชนาถ, 2542) ที่กล่าวถึง ลักษณะของครอบครัวที่ดีไว้ว่า การที่สมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน จะทำให้เด็ก วัยรุ่นปรับตัวได้ดี มีเจตนาที่ดี และครอบครัวที่มีการอบรมสั่งสอนจะทำให้เด็กวัยรุ่นสามารถ ปฏิบัติตนตามมาตรฐานของสังคมได้

นั่นคือ ครอบครัวมีส่วนทำให้วัยรุ่นมีทัศนคติเชิงบวกหรือเชิงลบต่อต้นตุนชีวิตของตนเอง ได้

สอดคล้องกับแนวคิดของ Nicholas, 1983 (อ้างถึงในโสภณัท นุชนาถ, 2542) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติครอบครัวที่มีคุณภาพไว้ 6 ประการ คือ

1. การชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว เป็นคุณสมบัติประการแรกที่มีความสำคัญมากที่สุด ที่หลายคนมักจะมองข้ามไป เช่น ความพึงพอใจ ความชื่นชม และเห็นคุณค่าของกันและกัน ในครอบครัวควรจะได้มีการแสดงออกอย่างชัดแจ้ง พ่อแม่เห็นคุณค่าของลูก แสดงความชื่นชมพอใจ ขณะเดียวกันลูกก็แสดงความรู้สึกที่ดีต่อพ่อแม่เช่นกัน เมื่อคนในครอบครัวแสดงความรู้สึก แสดงการกระทำว่ามีความพึงพอใจในคนที่อยู่ร่วมครอบครัวด้วยกัน ตระหนักในคุณค่าซึ่งกันและกัน คุณสมบัตินี้เปรียบเสมือนพื้นฐานของความอบอุ่นและมั่นคงในครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นการหล่อหลอมสมาชิกของสังคมให้มีทัศนคติมองสังคมส่วนรวมในแง่ดีด้วย

2. การมีเวลาอยู่ร่วมกัน ได้แก่ การที่สมาชิกในครอบครัวได้ร่วมทำกิจกรรมหลายอย่าง ร่วมกัน และเป็นกิจกรรมที่ทุกคนพอใจที่จะกระทำร่วมกัน มิใช่เพราะการบังคับหรือโดยบังเอิญ กิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ การรับประทานอาหารโดยพร้อมเพรียงกัน การสนุกสนานรื่นเริงร่วมกัน และการทำงานร่วมกัน บางครอบครัวอาจมีกิจกรรมกลางแจ้งร่วมกัน เช่น เดินหรือวิ่งออกกำลังกายร่วมกัน ทัศนาคร์ ไปค่ายพักแรม หรือเล่นเกมกลางแจ้งด้วยกัน เป็นต้น

3. การมีพันธะต่อความสุขและสวัสดิภาพของครอบครัวร่วมกัน คนในครอบครัวรู้สึกเป็นพันธะที่ต้องส่งเสริมให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้รับความสุขและมีสวัสดิภาพที่ดี เป็นการห่วงใยกันและกันอย่างแท้จริง แต่ทุกคนในครอบครัวก็จะมานั่งลงพร้อมหน้ากันและเล่าให้คนทั้งครอบครัวฟังว่ากิจกรรมที่วุ่นวายของแต่ละคนนั้นมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร ด้วยวิธีนี้แสดงให้เห็นว่าโดยแท้จริงแล้วเวลาไม่ได้เป็นอุปสรรคของการห่วงใยสวัสดิภาพของกันและกันภายในครอบครัว

4. การติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นอย่างดี ครอบครัวที่มีคุณภาพจะมีวิธีการในการติดต่อสื่อสารที่ดีมาก ครอบครัวทั่วไปมักประสบปัญหาคือไม่มีเวลาพูดคุยกัน บางครอบครัวพ่อแม่รู้เรื่องราวของลูกโดยผ่านบุคคลที่ 3 หรือบุคคลภายนอกครอบครัว แต่สำหรับครอบครัวที่มีคุณภาพจะติดต่อกันโดยตรง มีเวลาพูดคุยกันเสมอ สมาชิกในครอบครัวก็มักจะเป็นผู้ฟังที่ดีและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เมื่อมีความขัดแย้งก็จะนำความขัดแย้งมาพูดคุยกัน ไม่ปกปิด ไม่เก็บไว้ในใจแต่พยายามที่จะร่วมกันรับรู้ความรู้สึกของกันและกันและพยายามหาทางเลือก ทางแก้ไขที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน

5. การมีสมรรถนะจัดการกับวิกฤติการณ์ในครอบครัวได้เป็นอย่างดี เป็นการสกัดกั้นและป้องกันปัญหาสังคมได้อย่างดี กล่าวคือ ครอบครัวที่มีคุณภาพมักมีวิธีการที่ดีในการแก้ไขปัญหาหรือกู่สถานการณ์ที่วิกฤตินั้นให้กลับคืนสู่สภาพดีได้ดั้งเดิม แม้ว่าการประสบปัญหาความทุกข์ยากจะเป็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่ครอบครัวที่มีคุณภาพจะจัดการได้ดีแม้ในความยากลำบากที่สุดก็ตาม คนในครอบครัวจะมีความมั่นใจ และไว้วางใจต่อกัน จะร่วมกันต่อสู้กับปัญหาแทนที่จะทำถอยหรือแตกแยกไปคนละทิศละทาง และจะให้กำลังใจซึ่งกันและกันร่วมคลี่คลายปัญหาได้ในที่สุด

ซึ่งกลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีระดับความคิดเห็นว่าเห็นด้วยอย่างมาก ต่อต้นทุนชีวิตด้านพลังครอบครัว ซึ่งแสดงถึงการมีทัศนคติเชิงบวก คือความรู้สึกปลอดภัย อบอุ่น และมีความสุขเมื่ออยู่ในครอบครัวตัวเอง การได้รับความรักความอบอุ่น เอาใจใส่ และการสนับสนุนในทางที่ดีจากครอบครัว การมีผู้ปกครองที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ทำตาม คอยให้คำปรึกษาหารือ และให้การสนับสนุนในทุกด้าน สามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สุชา จันทน์เอม (2536) ในเรื่องความต้องการของวัยรุ่น ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า ความต้องการของมนุษย์โดยเฉพาะของวัยรุ่นมักจะขึ้นอยู่กับค่านิยม ที่แต่ละคนยึดถือ และส่วนใหญ่ก็มักจะยึดถือค่านิยมในกลุ่มที่ตนเข้าร่วมด้วย ค่านิยมอาจจะเปลี่ยนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ซึ่งความต้องการของวัยรุ่น ก็คือ การรัก

ตัวเอง อยากดี อยากมีความสำเร็จ ต้องการความเป็นอิสระ ซึ่งความต้องการนี้จะรุนแรงมากในวัยนี้ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ต้องการได้รับการยกย่อง ต้องการชื่อเสียง เป็นวัยที่อยากให้สังคมยอมรับหรือชมเชย หรืออยากเด่นอยากดัง มีอุดมคติสูง ต้องการการยอมรับนับถือจากสังคม โดยเฉพาะจากผู้ใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นอยู่ในระยะของการที่จะเริ่มเป็นผู้ใหญ่ หรือการได้รับความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ จะทำให้วัยรุ่นมีความภูมิใจในตนเอง

นั่นคือหากความต้องการของกลุ่มวัยรุ่นสตรี ได้รับการตอบสนองที่ดี ก็จะทำให้กลุ่มวัยรุ่นสตรี มีต้นทุนชีวิตที่ดีนำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อต้นทุนชีวิตของตนเอง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาฆะ ชิตตะสังคะและคณะ (2546) ที่กล่าวถึง เกี่ยวกับค่านิยมของวัยรุ่น ว่าเกิดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม และการอบรมบ่มนิสัยภายในครอบครัว โดยวัยรุ่นจะกระทำในสิ่งที่พึงพอใจ และไม่กระทำในสิ่งที่ตนเองไม่พึงพอใจ พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นจึงเกิดจากอิทธิพล ปัจจัยแวดล้อมในเรื่องความเป็นอิสระส่วนตัว การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีการเคารพพ่อแม่อยู่ในโอวาทเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ค่านิยมที่วัยรุ่นยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ และการแสดงออกทางพฤติกรรมของตนเองได้แก่การรู้จักควบคุมตนเองเห็นคุณค่าของค่านิยมดั้งเดิม พฤติกรรม สนับสนุนเชิงสังคม และการแสดงความเชื่อมั่นด้านความยุติธรรม และความสงบสุข เชื่อมั่นในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว เห็นคุณค่าความเป็นอิสระโดยการแสดงความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างมีเหตุผล โดยมองไปยังอนาคตถึงความ สำเร็จในด้านความมั่นคง ฐานะตำแหน่ง และสถานภาพที่ดีในสังคม มองความสำเร็จและให้เกียรติกับตนเอง สร้างความเป็นปัจเจกบุคคล (individualism) โดยการยอมรับความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง

ดังนั้น หากกลุ่มวัยรุ่นสตรีมีค่านิยมที่แต่ละคนยึดถือที่เป็นค่านิยมที่เกิดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม หรือจากกลุ่มที่ตนเข้าร่วมด้วยยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ที่สะท้อนให้เห็นถึงพลังของตนเองในด้านต่างๆมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้มีทัศนคติที่ดีหรือเป็นทัศนคติเชิงบวกต่อต้นทุนชีวิตของตนเองมากขึ้นเท่านั้น

ทั้งนี้กลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีระดับความคิดเห็นว่าเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างมาก ซึ่งแสดงถึงการมีทัศนคติเชิงบวกต่อต้นทุนชีวิตด้านพลังตัวตนของตนเอง ได้แก่ คิดว่าการได้ช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก และกลุ่มตัวอย่างกล่าวปฏิเสธพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การมีเพศสัมพันธ์และรับสื่อที่ไม่ดี ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง รู้สึกว่าตนเองมี

คุณค่า ยึดมั่นในพฤติกรรมที่ดี และมีเป้าหมายในชีวิตชัดเจน และมีทัศนคติเชิงบวกต่อพลังชุมชน โดยมีระดับความคิดเห็นว่าเห็นด้วยได้แก่ รู้สึกว่าคนในชุมชนให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของเด็กและเยาวชน มีความรู้สึกอบอุ่น มีความสุขและภูมิใจในวิถีชีวิตเมื่ออยู่ในชุมชน มีเพื่อนบ้านคอยสอดส่อง และดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม มีผู้ใหญ่ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ทำตามสามารถปรึกษาหารือและขอความช่วยเหลือได้อย่างสบายใจ

สอดคล้องกับแนวคิดของ Rensis Likert (อ้างถึงในประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2530) ได้ศึกษามูลเหตุของการเกิดทัศนคติของคน โดยได้สรุปไว้ว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้จากแหล่งทัศนคติต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย และแหล่งที่ทำให้เกิดทัศนคติที่สำคัญ คือ สถาบัน (institution factors) กล่าวคือ ทัศนคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น โรงเรียน วัด หน่วยงานต่างๆ ซึ่งสถาบันเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่มาและสนับสนุนให้เกิดทัศนคติบางอย่างขึ้นได้

ทั้งนี้กลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่ามีทัศนคติเชิงบวกต่อพลังสร้างปัญญาของตนเองโดยมีระดับความคิดเห็นว่าเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างมาก ได้แก่ อยากรเรียนให้ได้ดี ไม่เอาเปรียบ และรู้จักแบ่งปันผู้อื่น มีความรักและผูกพันกับสถาบันการศึกษา อยู่ในสถาบันการศึกษาที่เอาใจใส่ สนับสนุนและช่วยเหลือ รู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในสถาบันการศึกษา มีครูที่คอยสนับสนุน สามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อประเภทอื่นๆ ได้

สอดคล้องกับแนวคิดของ ธงชัย สันติวงษ์ (2539) ที่กล่าวว่า ทัศนคติ ก่อตัวเกิดขึ้นมาและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน หนึ่งในปัจจัยนั้นก็คือ การเข้าเกี่ยวข้องกับกลุ่ม (group affiliation) ทัศนคติบางอย่างอาจมาจากกลุ่มต่างๆ ที่บุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม เช่น ครอบครัว กลุ่มผู้ร่วมงาน กลุ่มกีฬา กลุ่มสังคมต่างๆ โดยกลุ่มเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรวมของค่านิยมต่างๆ แต่ยังมี การถ่ายทอดข้อมูลให้แก่บุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถสร้างทัศนคติขึ้นได้ โดยเฉพาะครอบครัวและกลุ่มเพื่อนร่วมงาน เป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุด (primary group)

ทั้งนี้กลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่ามีทัศนคติเชิงบวกต่อพลังเพื่อนและกิจกรรม รวมทั้งพลังชุมชน โดยมีระดับของความคิดเห็นว่าเห็นด้วยได้แก่ การมีเพื่อนสนิทที่เป็นแบบอย่างที่ดีและชักนำให้ทำดี ชักชวนกันทำกิจกรรมที่ดี มีการเล่นกีฬาหรือออก

กำลังกายเป็นประจำ มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อที่สร้างสรรค์กับเพื่อน และการได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาหรือประกอบพิธีกรรมเป็นประจำ

สรุปได้ว่า การที่กลุ่มวัยรุ่นสตรีมีทัศนคติเชิงบวกต่อต้นทุนชีวิตของตนเองนั้น ย่อมเป็นผลมาจากการมีครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่ดี นอกเหนือจากต้นทุนชีวิตที่มีอยู่เดิมไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยภายนอกอื่นๆ

และสามารถอธิบายได้จากแนวคิดของ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2531) ที่กล่าวว่า "ทัศนคติ" คือ การที่บุคคลให้ความหมายกับวัตถุ คน สัตว์ ความคิดรวบยอดต่างๆ สภาพการณ์ต่างกันเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิด การกระทำของสมาชิกจำนวนมากของสังคม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ธารวรรณ (2545) ที่ศึกษาเรื่อง "บันทึกประสบการณ์ของผู้หญิงที่ตั้งท้องเมื่อไม่พร้อมในประเทศไทย" พบว่า ผู้หญิงที่ประสบปัญหาท้องเมื่อไม่พร้อมบรรทัดฐานทางสังคม ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม เป็นปมปัญหาที่ผู้หญิงโสดเมื่อท้องไม่พร้อม ต้องเผชิญมากที่สุดไม่ว่าจะยังอยู่ในวัยเรียนหรือทำงานแล้วก็ตาม

จากแนวคิดดังกล่าว อธิบายได้ว่า การที่กลุ่มวัยรุ่นสตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นที่แสดงว่าไม่ยอมรับกับเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี ซึ่งแสดงถึงการมีทัศนคติเชิงลบ ส่วนหนึ่งเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ นำมาซึ่งค่านิยมในการดำเนินชีวิต และเกิดเป็นทัศนคติเชิงลบในสิ่งที่สังคมหรือกลุ่มไม่ยอมรับ

ดังนั้นการที่วัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครมีทัศนคติเชิงบวกต่อต้นทุนชีวิตของตนเอง ซึ่งเป็นต้นทุนขั้นพื้นฐาน เป็นปัจจัยเชิงบวกด้านจิตใจ ที่มีผลต่อการพัฒนาการทางด้านจิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่ทำให้วัยรุ่นสตรีสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง เป็นเสมือนภูมิคุ้มกันที่ช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยง และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม จึงส่งผลให้วัยรุ่นสตรีเกิดทัศนคติเชิงลบต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ ดังกล่าว

จึงอาจกล่าวโดยสรุปถึงความสัมพันธ์ได้ว่า หากกลุ่มวัยรุ่นสตรีมีทัศนคติที่ดีหรือทัศนคติเชิงบวกต่อต้นทุนชีวิตของตนเองมากเท่าใด ย่อมจะมีทัศนคติเชิงลบต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์มากขึ้นเท่านั้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ศึกษา มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์กับสื่อบุคคล ที่เป็นพ่อแม่ ครู และเพื่อน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการสื่อสารกับสื่อบุคคลที่เป็นญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน อยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อที่เป็นวิทยุ และนิตยสาร อยู่ในระดับต่ำ แต่พบว่าการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์จากสื่อที่เป็นโทรทัศน์ในระดับสูง ซึ่งอาจแปลความได้ว่า โทรทัศน์ มีการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสตรี ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของข่าวสาร สารคดี หรือเพื่อความบันเทิงในแง่มุมต่างๆ ทั้งโดยตรง และโดยอ้อมมากกว่าสื่ออื่นๆ และแสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชน โดยเฉพาะโทรทัศน์ เป็นสื่อหนึ่งที่มีอิทธิพลและมีบทบาทสูงในด้านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของวัยรุ่น การสร้างทัศนคติและค่านิยมในการดำเนินชีวิต ทั้งยังมีส่วนช่วยกำหนดปทัสสถานหรือแบบแผนของความประพฤติของวัยรุ่น ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน จึงอาจใช้ประโยชน์ในการสื่อสารกับกลุ่มวัยรุ่นสตรี โดยการพิจารณาจัดสรรประเด็นเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร ผ่านช่องทางที่กำหนดวาระ (agenda setting) ให้เกิดผลกระทบในเชิงความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักและก่อให้เกิดเป็นทัศนคติเชิงบวกในเรื่องราวที่เหมาะสมดีงาม ทัศนคติเชิงลบในเรื่องราวที่เป็นปัญหาต่อตัววัยรุ่นสตรีและสังคม มาใช้ในการรณรงค์ในเรื่องต่างๆ โดยใช้การกำหนดวาระเป็นหลัก และมีการวางแผนจัดทำอย่างต่อเนื่องให้เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มวัยรุ่นสตรี รวมไปถึงการพิจารณาใช้สื่อมวลชนอื่นๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสื่อสารอย่างสูงสุด

2. จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ศึกษา ได้แสดงความคิดเห็นว่ามีทัศนคติเชิงบวกต่อต้นทุนชีวิตของตนเองในด้านต่างๆ เช่น ในด้านพลังตัวตน ว่ากล้าปฏิเสธการรับสื่อที่ไม่ดี ด้านพลังครอบครัว มีการสื่อสารภายในครอบครัวอยู่ในเกณฑ์ดี สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อประเภทอื่นๆ ภายในครอบครัวเป็นประจำ ด้านพลังสร้างปัญญา มีการสื่อสารพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อประเภทอื่นๆ กับครูเป็นประจำ ส่วนด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อที่สร้างสรรค์กับเพื่อน และด้านพลังชุมชน มีญาติหรือผู้ใหญ่ นอกเหนือจากผู้ปกครองที่เป็นสื่อบุคคล ที่สามารถปรึกษาหารือและขอความช่วยเหลือได้อย่างสบายใจ นั้นแสดงว่า การที่กลุ่มวัยรุ่นสตรีมีทัศนคติเชิงบวกต่อต้นทุนชีวิตนั้น การสื่อสารเป็นส่วนที่

มีความสำคัญในทุกพลัง ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น สถาบันต่างๆ ครอบครัว พ่อแม่ หรือครู จึงอาจใช้เป็นประโยชน์ในการสำรวจความคิดเห็นหรือทัศนคติต่อต้นทุนชีวิตของกลุ่มวัยรุ่นสตรี อย่างกว้างขวางต่อไป และนำผลที่ได้มาวางแผนการสื่อสารกับกลุ่มวัยรุ่นสตรีเพื่อช่วยเสริมสร้าง ทัศนคติที่ดีหรือเชิงบวกต่อต้นทุนชีวิตอย่างเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดเป็นภูมิคุ้มกันเพื่อช่วยลด พฤติกรรมเสี่ยง และปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

3. จากผลการศึกษาวิจัย กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานครที่ศึกษา ได้แสดง ความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ ในประเด็นที่ว่า ปัญหาการตั้งครรภไม่พร้อมใน วัยรุ่น เป็นเพราะอิทธิพลจากสื่อต่างๆ ที่นำเสนอข่าวในเชิงยั่วยุอารมณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ได้ยกตัวอย่างสื่อ โดยส่วนใหญ่ได้แก่ อินเทอร์เน็ต โดยได้ยกตัวอย่างเช่น เว็บไซต์ลามก บางส่วน แสดงความคิดเห็นว่าเป็นรายการโทรทัศน์ประเภทละคร บางส่วนแสดงความคิดเห็นว่าเป็นสื่อ สิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือโป๊ นอกจากนี้ยังมีสื่อดิจิทัลประเภทแผ่นซีดีลามกต่างๆ เป็นต้น ซึ่งความ คิดเห็นดังกล่าวโดยความเป็นจริงไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นที่รับทราบกันโดยทั่วไป และถึงแม้ว่า ภาครัฐและหน่วยงานเกี่ยวข้องจะได้กำหนดนโยบายในการป้องกันอย่างเข้มแข็งมาอย่าง ต่อเนื่องก็ตาม อย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นความคิดเห็นจากกลุ่มวัยรุ่นสตรีที่ได้แสดง ออกมายืนยันถึงผลกระทบที่เกิดจากสื่อเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ดังนั้น ภาครัฐและหน่วยงาน เกี่ยวข้อง อาจใช้เป็นแนวทางในการหามาตรการในการควบคุมสื่อประเภทดังกล่าวให้เข้มข้นมาก ขึ้น ซึ่งอาจช่วยลดหรือบรรเทาปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นสตรีให้ลดน้อยลงตามลำดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษากลุ่มสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่มีอายุระหว่าง 15-49 ปี ที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไปตามลักษณะอาชีพ การศึกษา ศาสนา รายได้ ฯลฯ เพราะกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะแตกต่างกันเหล่านี้ อาจมีปัจจัยในเรื่องการสื่อสาร ต้นทุนชีวิต และ ความพร้อมในการตั้งครรภที่แตกต่างกันไป ทั้งยังอาจขยายขอบเขตพื้นที่ศึกษาไปยังเขตปริมณฑล และต่างจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาทาง ด้านสังคม และทางด้านสาธารณสุขของประเทศต่อไป

2. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยเก็บรวบรวม ข้อมูลจากแบบสอบถาม ที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารกับสื่อบุคคลและสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารทั่วไป และข้อมูลข่าวสารเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ ของวัยรุ่นสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาถึงทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต และต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ ซึ่งลักษณะของการใช้

แบบสอบถาม มีข้อจำกัด ทำให้ไม่สามารถทราบถึงข้อมูลในเชิงลึก อีกทั้งประเด็นเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์เป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนสำหรับกลุ่มวัยรุ่นสตรี โดยเฉพาะวัยรุ่นสตรีที่กำลังตั้งครรภ์ ถ้าหากเพิ่มการวิจัยในเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนเพื่อพัฒนาต้นทุนชีวิตให้กับกลุ่มวัยรุ่นสตรีต่อไป

3. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเพิ่มการศึกษาในประเด็นด้านภาษาที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ในเชิงวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (critical discourse analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาที่ส่งผลต่อบริบททางสังคมภายหลังจากที่กระบวนการสื่อสารเกิดขึ้น ซึ่งอาจนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารรณรงค์ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้กับกลุ่มวัยรุ่นสตรีด้านต่างๆ อย่างกว้าง ขวางและมีประสิทธิภาพต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกวรรณ ธรารวรรณ. รายงานผลการวิจัย บันทึกประสบการณ์ของผู้หญิงที่ตั้งท้องเมื่อไม่พร้อมในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : พีเอ็นพี กรุป, 2548.
- กรองทิพย์ จันแยม. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อบุคคลกับการยอมรับค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, สำนักงาน. วัยรุ่นกับเพศสัมพันธ์. [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา : <http://www.thaihealth.or.th/node/5752>. [2552, 12 มีนาคม].
- กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, สำนักงาน. เช็กส์กับวัยรุ่น. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา : <http://www.thaihealth.or.th/node/8628>. [2552, 12 มีนาคม].
- คมชัดลึกออนไลน์. การตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่กำลังมีความรุนแรงมากขึ้น. [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา : http://www.dmh.go.th/sty_libnews/news/view.asp?id=8754 [2552, 22 กุมภาพันธ์].
- จดหมายข่าวแพทยสภา. อันตรายจากการทำแท้งไม่ปลอดภัย. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา : http://www.tmc.or.th/detail_news.php?news_id=410&id=1&s_head=1 [2552, 31 สิงหาคม].
- จรรยา สุวรรณทัต. การสื่อสารในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการ แสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ชวรัตน์ เชิดชัย. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ เกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ธงชัย สันติวงษ์. พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2539.
- นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2539.
- นวม สงวนทรัพย์. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2535.

- นิศารัตน์ ทองอุปการ. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว กับทัศนคติต่อเรื่องเพศของวัยรุ่นอายุ 13-21 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- ประมะ สตะเวทิน, หลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2533.
- ประมะ สตะเวทิน. การสื่อสารมวลชน : กระบวนการและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2539.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2530.
- ปรีชา วิหคโต. พฤติกรรมวัยรุ่นหน่วยที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 10 นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2547.
- ผู้จัดการออนไลน์. ท้องไม่พร้อม แจกพอดที่คุมได้. [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9510000098893> [2552, 12 มีนาคม].
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- พชันี เขยจรรยา และประทุม ฤกษ์กลาง. รายงานการวิจัยรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวและการเปิดรับสื่อมวลชนของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร. AMIC (Asian Mass Communication Research and Information Center), 2531.
- พิชิต พัทธ์เทพสมบัติ และจำนง วิบูลย์ศรี. การเปิดรับข่าวสารต้องห้ามของเยาวชนไทยอายุระหว่าง 15-24 ปี ในเขตชนบทและเขตเมืองทั่วประเทศยกเว้นกรุงเทพมหานคร. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา : <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=kasig-group6> [2552, 22 กุมภาพันธ์].
- พีระ จิรโสภณ. ทฤษฎีการสื่อสารมวลชนหน่วยที่ 10 ประมวลสาระชุดวิชานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548.
- มธุรดา เจริญทวีทรัพย์. แนวทางในการสื่อสารเรื่องเพศศึกษาในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. เอกสารการสอนชุดวิชา 22305 พฤติกรรมวัยรุ่น. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2532.

- มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่อง "วิถีชีวิตวัยรุ่นไทยในวัยเรียนกับการจัดระเบียบสังคม : กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดเชียงใหม่. [ออนไลน์]. 2546. แหล่งที่มา: www.nu.ac.th/office/gentle/teen2.htm [2552, 12 มีนาคม].
- เมตตา กฤตวิทย์, พัทธนี เสงี่ยมรยาและดิระนันท์ อนุวัชศิริวงศ์. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล, 2531.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- วิรัช ลภรัตน์กุล. การประชาสัมพันธ์ = Public relations. พิมพ์ครั้งที่ 8 . กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540
- วิเชียร เกตุสิงห์. การวิจัยเชิงปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2537.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กรมสุขภาพจิต. การประชุมวิชาการ การพัฒนาสติปัญญาเด็กไทย ประจำปี 2552 " พลังพ่อแม่ พลิกวิกฤต สู่อากาศ". [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา : http://www.dmh.go.th/sty_libnews/news/view.asp?id=11532 [2552, 31 สิงหาคม].
- สาธารณสุข, กระทรวง. กรมอนามัย. วัยรุ่นวัยรัก. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา : http://www.anamai.moph.go.th/ewt_news.php?nid=906 [2552, 31 สิงหาคม].
- สำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. ประสบการณ์ และทัศนคติของวัยรุ่นต่อปัญหาพฤติกรรมทางเพศในปัจจุบัน: กรณีศึกษาตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ 15 - 25 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา : www.ryt9.com/poll/tag/พฤติกรรมทางเพศ/. [2552, 22 กุมภาพันธ์].
- สื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน. ตะลึงเด็ก11 ขวบตั้งท้องตั้งแต่ยังไม่มีประจำเดือน. [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา : <http://www.childmedia.net/node/285> [2552, 22 กุมภาพันธ์].
- สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2536.
- สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร. การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สุริยเดว ทรีปาตี. ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2552.
- สุริยเดว ทรีปาตี. สร้างต้นทุน(ชีวิต)คุณทำได้. กรุงเทพมหานคร : รวมทวิผลการพิมพ์, 2552.
- โสภณัท นุชนาถ. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2542.

อัชนีภรณ์ นิลอรุณ. การเปิดรับข่าวสาร การสื่อสารในครอบครัวและการตัดสินใจในครอบครัวของผู้
 สามีภรรยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศ
 ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

อารีภักดิ์ เงินบำรุง. ทัศนคติและการยอมรับของวัยรุ่นต่อการนำเสนอข่าวสารด้านการป้องกันยา
 เสพติดผ่านนักร้องนักแสดง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541 .

ภาษาอังกฤษ

Allport, Gordon W. Readings in Attitude Theory and Measurement. Edited by Martin
 Fishbein. New York : John Willey and Son, 1967.

Bartz, A. E. Basic Statistic Concepts. New Jersey : Prentice - Hall, 1999.

Burgoon, Michale. Approaching Speech Communication. New York : Holt, Rinehart, and
 Winston, 1974.

Crobach, L.J. Educational Phychology . 2nd edition, New York : Harcourt Brace World,
 1963.

De Fleur, Melvin L. Theories of Mass Communication. New York : David Mckay Company,
 1970.

Hurlock, B.E. Adolescent Development. Tokyo : McGraw-Hill, Hogakusha, 1973.

Katz, Elihu and Paul F. Lazarsfeld. Personal Influence : The Part Played by People in the
 Flow of Mass Communication. Glenceo Illinios : The Free Press, 1955.

Klapper, Joseph T. The Effect of Mass Communication. New York : The Free Press, 1960.

Krech D. Crutchfield . Individual in Sociaty. Bombay : Tata Mc graw – Hill, 1948.

Lazarsfeld, Paul F. And Herbert Menzel. Mass Media and Personal Influence : The
 Science of Human Communication. New York : The Basic Books, 1968.

Leader EB. Teenage pregnancy in St.Kitts-Nevis : Psychosocial and familial factors.
Dissertation – Abstracts-International Section A : Humanities and Social Science.
 1999 ; 59 (7-A) : 2362.

McCombs, M.E. and Becker, L.B. Using Mass Communication Theory. Englewood Cliffs :
 N.J. Princtice Hall, 1979.

- Mcquire,W.J. The Nature of Attitude and Attitude Change : the Handbook of Social Psychology.2nd edition. Massachusetts, AddisonWesley Publishing Company, 1968.
- Roger, D. The Psychology of Adolescence. 2nd edition. New York : Meredith Corporation, 1972.
- Rogers, Everett M. and Shoemaker, Floyd F. Communication of Innovation : A Cross – Cultural Approach. 2nd edition. New York : The Free Press, 1971.
- Rogers, Everett M. “Communication channels” A handbook of Communication. Chicago : Rand Mc.Nelly,1978.
- Schramm, Wilbur. Channels and Audiences in Handbook of Communication. Chicago : Rand McNelly, College Publishing Company,1973.
- Search Institute insight & Evidence. Tapping the Power of Community ; Building assets to strengthen substance abuse prevention. March 2004 ; 2 (1) p 1-14.
- World Health Organization. Special feature – Young Motherhood in safe Motherhood, 22(3),3-8,1996.
- World Health Organization. World Health report bidding the gaps.Special. World Health report. Switzerland : WHO,1997.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อต้องการนำข้อมูลไปใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารที่มีผลต่อทัศนคติต่อต้นทุนชีวิต และต่อภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี” ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

☞ **น้องๆช่วยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตัวเลือก หรือ เขียนข้อความเพิ่มเติมในช่องอื่นๆ**

.....

☞ **ตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริง เพราะข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างเสริมสุขภาวะแก่น้องๆเอง**

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนตัว

1. อายุ ..... ปี
2. ภูมิลำเนา (1)..กรุงเทพมหานคร (2)..อื่นๆโปรดระบุ.....
3. ศาสนา (1)..พุทธ (2)..คริสต์ (3)..อิสลาม (4).. อื่นๆโปรดระบุ.....
4. อาชีพ (1).. นักเรียน / นักศึกษา (2).. พนักงานบริษัท / ห้างร้าน
 (3)..ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย (4).. รับจ้างทั่วไป
 (5)..แม่บ้าน (6).. อื่นๆโปรดระบุ.....
5. ระดับการศึกษา :ปัจจุบัน (หากปัจจุบันไม่ได้เรียนแล้วให้ตอบระดับการศึกษาสูงสุดของตนเอง)

☐ (1).. ประถมศึกษา	☐ (2).. มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ (3).. มัธยมศึกษาตอนปลาย	☐ (4).. อนุปริญญา / อาชีวศึกษา
☐ (5).. ปวช.	☐ (6).. ปวส.
☐ (7).. ไม่ได้เรียน	☐ (8).. อื่นๆโปรดระบุ.....
6. รายได้ (เบี่ยเฉลี่ย) เฉลี่ยต่อเดือน

☐ (1).. ต่ำกว่า 1,000 บาท	☐ (2).. 1,000 – 2,000 บาท
☐ (3).. 2,001 – 3,000 บาท	☐ (4).. 3,001 – 4,000 บาท
☐ (5).. 4,001 – 5,000 บาท	☐ (6).. สูงกว่า 5,000 บาท
7. ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ

☐ (1)..บิดา-มารดา	☐ (2).. อยู่ลำพังกับบิดา
☐ (3)..อยู่ลำพังกับมารดา	☐ (4).. พี่น้อง
☐ (5)..เพื่อน / คนรู้จัก	☐ (6).. พักอยู่คนเดียว

(7)..ญาติผู้ใหญ่/ผู้ปกครอง(ที่ไม่ใช่บิดา/มารดา) .....

(8)..อื่นๆโปรดระบุ .....

8. สถานภาพทางครอบครัว :

- (1).. บิดา-มารดาอยู่ด้วยกัน   (2) ..บิดา-มารดาแยกกันอยู่
 (3).. บิดาถึงแก่กรรม   (4) ..มารดาถึงแก่กรรม
 (5).. บิดา-มารดาถึงแก่กรรม   (6).. อื่นๆโปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2 : ให้น้องทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่คิดว่าตรงกับความคิดเห็นของน้องมากที่สุด (กรุณาตอบทุกข้อ)

1) น้องทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ และพูดคุยปรึกษาหารือกับบุคคลเหล่านี้บ่อยเพียงใด

ประเภทของสื่อ		ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร				
		ทุกวัน	สัปดาห์ละ 5 - 6 ครั้ง	สัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง	นานกว่านั้น / ไม่เคยเลย
สื่อบุคคล	พ่อแม่					
	ญาติพี่น้อง					
	ครู					
	เพื่อน					
	เพื่อนบ้าน					

2) น้องเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากสื่อประเภทใดบ้าง และบ่อยครั้งเพียงใด

ประเภทของสื่อ		ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร				
		ทุกวัน	สัปดาห์ละ 5 - 6 ครั้ง	สัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง	นานกว่านั้น / ไม่เคยเลย
สื่อมวลชน	โทรทัศน์					
	วิทยุ					
	หนังสือพิมพ์					
	นิตยสาร					
	อินเทอร์เน็ต					

3) น้องทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ เรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสตรี จากสื่อประเภทใดบ้าง และบ่อยครั้งเพียงใด ในช่วง 3 เดือนนี้

ประเภทของสื่อ		ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร				
		ทุกวัน	สัปดาห์ละ 5 - 6 ครั้ง	สัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง	นานกว่านั้น / ไม่เคยเลย
สื่อบุคคล	พ่อแม่					
	ญาติพี่น้อง					
	ครู					
	เพื่อน					
	เพื่อนบ้าน					
สื่อมวลชน	โทรทัศน์					
	วิทยุ					
	หนังสือพิมพ์					
	นิตยสาร					
	อินเทอร์เน็ต					

ส่วนที่ 3 : น้องๆ โปรดแสดงทัศนคติ / ความคิดเห็นต่อเรื่องต้นทุนชีวิต

โดยข้อคำถามต่อไปนี้จะถามถึงความคิดเห็นของน้องโดยให้น้องสำรวจตัวเอง

แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่กำหนดไว้ที่คิดว่าตรงกับตัวเองมากที่สุด (เลือกได้เพียงข้อเดียว)

ข้อ	ความคิดเห็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1	ฉัน เชื่อว่าการได้ช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความ คุณค่า อย่างมาก					
2	ฉัน ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิด ความเท่าเทียมในสังคมเช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เพศชาย/หญิง/เพศทางเลือก					
3	ฉัน กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ฉันเชื่อ เช่น กล้าเสนอ ความคิดเห็นแม้ว่าบางครั้งจะมีความเห็น แตกต่างจากผู้อื่น					

ข้อ	ความคิดเห็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
4	ฉัน พุดความจริงเสมอถึงแม้ว่าบางครั้งมันจะ ทำได้ยาก					
5	ฉัน รับผิดชอบในสิ่งที่ฉันทำ (ไม่ว่าผลจะเป็น อย่างไรก็ตาม)					
6	ฉัน ยึดมั่นในพฤติกรรมที่ดี					
7	ฉัน มีการวางแผนและการตัดสินใจก่อนลงมือ ทำเสมอ					
8	ฉัน เห็นอกเห็นใจ และใส่ใจในความรู้สึกของ ผู้อื่น					
9	ฉัน เรียนรู้และสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับคน ที่มีความคิดเห็น หรือการดำเนินชีวิตแตกต่าง กันได้เป็นอย่างดี					
10	ฉัน กล้าปฏิเสธพฤติกรรมเสี่ยง (เช่น การมี เพศสัมพันธ์ และรับสื่อที่ไม่ดี)					
11	ฉัน พยายามแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยสติ ปัญญามากกว่าอารมณ์ (ไม่ใช่ความรุนแรง)					
12	ฉัน สามารถควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับ ตนเองได้ เช่น ควบคุมอารมณ์เวลาโกรธได้ดี เมื่อเกิดการโต้เถียงหรือขัดแย้ง					
13	ฉัน รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า					
14	ฉัน มีเป้าหมายในชีวิตชัดเจน					
15	ฉัน รู้สึกพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของ ตัวเอง					
16	ฉัน ได้รับความรักความอบอุ่น เอาใจใส่ และ การสนับสนุนในทางที่ดีจากครอบครัว					
17	ฉัน ปรึกษาหารือและขอคำแนะนำจากผู้ ปกครองได้อย่างสบายใจไม่ว่าเรื่องเล็กหรือ เรื่องใหญ่					
18	ฉัน มีผู้ปกครองที่ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ด้านการเรียนรู้					

ข้อ	ความคิดเห็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
19	ฉัน รู้สึกปลอดภัย อบอุ่น และมีความสุขเมื่อ อยู่ในครอบครัวตัวเอง					
20	ฉัน อยู่ในครอบครัวที่มีระเบียบกฎเกณฑ์ ชัดเจน มีเหตุผล และมีการดูแลให้ปฏิบัติตาม					
21	ฉัน มีผู้ปกครองที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ทำตาม					
22	ฉัน มีผู้ปกครองที่สนับสนุนให้ฉันทำในสิ่งที่ ฉันชอบหรืออยากทำ					
23	ฉัน สามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราว เกี่ยวกับสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อประเภท อื่นๆภายในครอบครัวเป็นประจำ					
24	ฉัน อยู่ในสถาบันการศึกษาที่เอาใจใส่ สนับสนุน และช่วยเหลือผู้เรียนได้ดี					
25	ฉัน รู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในสถาบันการศึกษา					
26	ฉัน อยู่ในสถาบันการศึกษาที่มีระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ชัดเจน มีเหตุผล และมีการดูแลให้ ปฏิบัติตาม					
27	ฉัน มีครูที่สนับสนุนให้ฉันทำในสิ่งที่ฉันชอบ หรืออยากทำ					
28	ฉัน อยากเรียนให้ได้ดี ไม่เอาเปรียบ และรู้จัก แบ่งปันผู้อื่น					
29	ฉัน เอาใจใส่ในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ					
30	ฉัน ทำการบ้านหรือทบทวนบทเรียนทุกวัน					
31	ฉัน รักและผูกพันกับสถาบันการ ศึกษาของฉัน					
32	ฉัน อ่านหนังสือด้วยความเพลิดเพลินเป็น ประจำ					
33	ฉัน ใฝ่รู้ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของชุมชน					
34	ฉัน สามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราว เกี่ยวกับสื่อ เช่นวิทยุโทรทัศน์ สื่อประเภทอื่นๆ กับครูเป็นประจำ					

ข้อ	ความคิดเห็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
35	ฉัน มีเพื่อนสนิทที่เป็นแบบอย่างที่ดีและชักนำให้ฉันทำดี					
36	ฉัน ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ตามความชอบและ พึงพอใจของตนเอง เช่น ทำงานศิลปะ เล่น ดนตรี วาดรูป เป็นประจำ					
37	ฉัน ได้เล่นกีฬาหรือออกกำลังกายเป็นประจำ					
38	ฉัน ร่วมกิจกรรมทางศาสนา หรือประกอบ พิธีกรรมเป็นประจำ					
39	ฉัน และเพื่อนชวกันทำกิจกรรมที่ดีเป็น ประจำ					
40	ฉัน มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสื่อที่ สร้างสรรค์กับเพื่อน					
41	ฉัน มีญาติหรือผู้ใหญ่ นอกเหนือจากผู้ปกครอง ที่สามารถปรึกษาหารือและขอความช่วยเหลือ ได้อย่างสบายใจ					
42	ฉัน มีเพื่อนบ้านที่สนใจ และให้กำลังใจฉัน					
43	ฉันรู้สึกว่าคุณคนในชุมชนให้ความสำคัญ และเห็น คุณค่าของเด็กและเยาวชน					
44	ฉัน ได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน					
45	ฉัน ร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน เป็นประจำ					
46	ฉัน รู้สึกอบอุ่น มีความสุข และภูมิใจในวิถีชีวิต เมื่ออยู่ในชุมชนของฉัน					
47	ฉัน มีเพื่อนบ้านคอยสอดส่อง และดูแล พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้อยู่ในกรอบที่ เหมาะสม					
48	ฉัน มีผู้ใหญ่อื่นนอกเหนือจากผู้ปกครองที่เป็น แบบอย่างที่ดีให้ทำตาม					

ส่วนที่ 4 : น้องๆ โปรดแสดงทัศนคติ / ความคิดเห็น ต่อเรื่องภาวะไม่พร้อมตั้งครรภ์

โดยข้อความต่อไปนี้จะถามถึงความคิดเห็นของน้อง โดยให้น้องทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่กำหนดไว้ที่คิดว่าตรงกับความคิดเห็นของน้องมากที่สุด (เลือกได้เพียงข้อเดียว)

ข้อ	ความคิดเห็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1	ฉัน คิดว่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไม่เหมาะสม เพราะยังไม่สามารถรับผิดชอบตนเองได้					
2	ฉัน คิดว่าการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น สร้างปัญหาให้แก่ครอบครัวและสังคม					
3	ฉัน คิดว่าการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น ในขณะเรียน ทำให้สูญเสียอนาคตที่ดี					
4	ฉัน คิดว่าสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่อยู่ไม่ดี เป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น					
5	ฉัน คิดว่าปัญหาภายในครอบครัวเป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น					
6	ฉัน รู้สึกอับอายแทนมากกว่าเห็นใจ เมื่อเห็นวัยรุ่นตั้งครรภ์ ทั้งที่อายุน้อยและยังอยู่ในวัยเรียน					
7	ฉัน จะหลีกเลี่ยงในการคบหากับคนที่มีพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อม เพราะเดี๋ยวคนอื่นจะเข้าใจผิดไปด้วย					
8	ฉัน คิดว่าการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นเป็นเพราะขาดการสื่อสาร พูดคุย และให้คำปรึกษาหรือจากผู้ใกล้ชิด					
9	ฉัน คิดว่าการที่วัยรุ่นได้พบเห็นบุคคลที่เป็นแบบ อย่างที่ไม่ดีในสังคม เป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น					
10	ฉัน คิดว่าปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น เป็นเพราะอิทธิพลจากสื่อต่างๆ ที่นำเสนอข่าวในเชิงยั่วยุอารมณ์					

ขอขอบคุณน้อง ๆ ทุกคนที่สละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามค่ะ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวศิริวรรณ สุรภาพ เกิดวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2500 ที่กรุงเทพมหานคร ปัจจุบัน อายุ 53 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตจาก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วทบ.(พยาบาล) เมื่อ พ.ศ. 2524 และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ศศบ.(รัฐศาสตร์) เมื่อ พ.ศ. 2530 จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2551

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย